

SÖKAREN

NR 7=8

1981

PRIS 10:00 inkl. moms

Rebirthingmetoden för att lösa upp traumatiska upplevelser i samband med födelsen har rönt en viss popularitet. Den som skall "återfödas" ligger i allmänhet ned, avslappnad, men det finns även en "våt" variant, där vattnet i en balja motsvarar vattnet i moderlivet. På bilden ses tre personer i en återfödelsebalja på festivalen för kropp, själ och ande i London 1980. (Foto Per Sellmann)

REBIRTHING

Rebirthingmetoden, så som den tillämpas av Leonard Orr, består av en speciell andningsteknik, varigenom man går tillbaka till födelsen och löser upp traumatiska upplevelser i samband med den.

Av Inga-Lill Thorsén

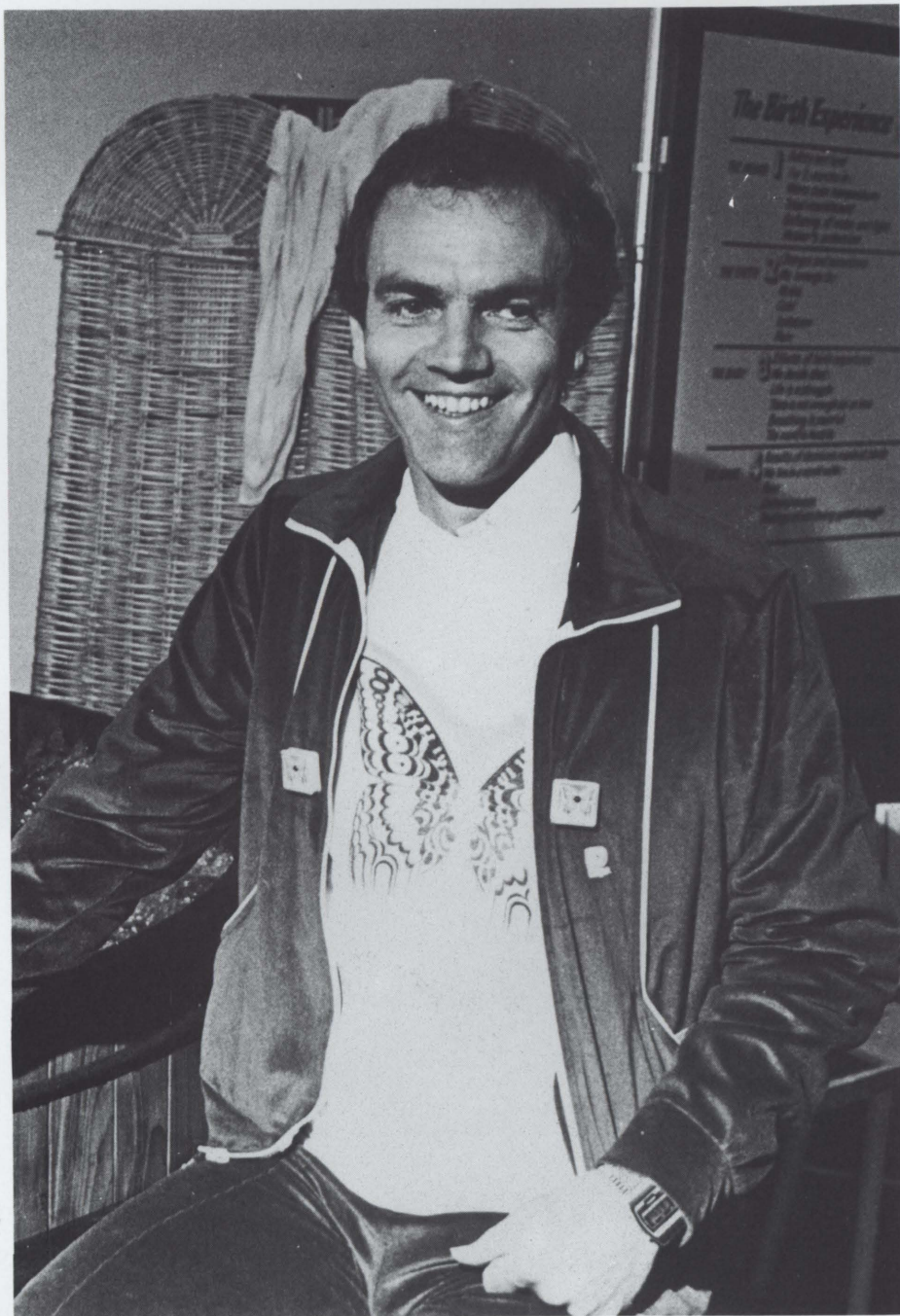
Följande redogörelse är ett utdrag ur en trebetygssuppsats i psykologi om rebirthing, skriven hösten 1980 vid Stockholms universitets psykologiska institution. Den uppsatsen är fn det enda som finns att läsa i ämnet på svenska. Förf. kopplar rebirthingmetoden till teorier av Rank, Grof och Leboyer.

BAKGRUND

Ungefär samtidigt som Frederick Leboyer i Frankrike utvecklade sin förlossningsteknik med sk mjuka födslar, upptäckte amerikanen Leonard Orr i Kalifornien, i mitten av 1970-talet, en metod varigenom man, oberoende av ålder, kan komma i kontakt med sitt födelsetrauma och lösa upp de spänningar som uppstod i samband med födelsen.

Det hela började med att Orr lade märke till att han hade svårt att lämna badkaret, när han tog sig ett varmt bad. Han fann att om han låg kvar i badet länge, så fick han kontakt med minnen och insikter från sin tidiga barndom. Därefter tillbringade han regelbundet långa stunder i badkaret, och en process sattes igång, där han långsamt, bit för bit löste upp sitt eget födelse-trauma. Upptäckterna från badkaret ledde sedan till att Orr utvecklade den metod som här beskrivs.

Till en början trodde Orr att vatt-net var avgörande för att processen skulle komma igång. Rebirthing-sessionerna ägde då också rum i varmbadkar. Den som skulle återfödas (the rebirthee) gick i badkaret med snorkel och näsproppar. Man låg med ansiktet i vattnet och andades genom snorkeln, medan medhjälparen (the rebirther) och en assistent höll kroppen i rätt läge. Så småningom kom Orr dock underfund med att det var andningen

(Foto Per Sellmann)

Leonard Orr
Rebirthingmetodens skapare

och avslappningen i närvaro av en medhjälpare som var det väsentliga i processen. Däremot ökade intensiteten i upplevelsorna kraftigt vid rebirthing-sessioner i varmvatten (wet rebirths) varför sådana inte rekommenderas förrän i ett senare skede i processen (man bör ha gjort minst 10 sessioner).

REBIRTHINGMETODEN

Metoden innebär att man genom en speciell andningsteknik går tillbaka till upplevelser i samband med födelsen och ögonblicket för det första andetaget. Det primära målet är att uppnå *andningsfrigörelse*, dvs ett totalt återupplevande av det första andetaget.

Naturen är oerhört vis. Den har sört för att den nyfödda får syre genom navelsträngen, medan hon lär sig att andas genom lungorna. Det är en ny upplevelse för barnet, sedan det har legat i vatten så länge. Inom modern förlossningsteknik är det dock inte ovanligt att man klipper av navelsträngen genast, innan den nyfödda lärt sig andas naturligt. Barnet hamnar då i paniktillstånd och tror att det håller på att dö, vilket gör att det första andetaget ofta tillkommer under svår smärta och förlägs högt upp i andningsapparaten. Andningen förblir sedan ofullständig och ytlig livet igenom.

Genom att återuppleva det första andetaget och frigöra andningen kan vi bryta födelsetraumats makt över kropp och själ, menar Orr.

Förutom *andningen*, som intar en central plats i rebirthing-tekniken, är arbetet med sk *affirmations* (beträffelser) och *medhjälparens* roll av stor betydelse.

Så här beskriver Orr själv metoden (i den engelska tidskriften *Self & Society*):

"Rebirthing-metoden innebär att man löser upp födelsetraumats substans. Vi har lärt oss att andas utifrån smärta och vi drog dumt nog den slutsatsen att det är smärtsamt att andas. I grunden är rebirthing att göra andningen hel. Genom andningen kan man på ett par minuter pumpa emotionella problem och fysiska sjukdomar ur kroppen. Nyckeln till detta är att njuta av andningen."

ANDNINGEN

Den som genomgår en rebirthing-session (the rebirthee) ligger ner, så avslappnad som möjligt, och andas med den teknik som beskrivs nedan. Medhjälparen, som sitter bredvid, uppmuntrar den som andas, att fortsätta med andningen vad som än händer – vanligt är att man önskar sluta när djupa känslor

kommer upp. Man kan säga att man andas in i och genom känslan, utan att helt gå upp i den eller avreagera den, men också utan att trycka ner den.

Själva *andningstekniken* innebär att man andas högt uppe i bröstkor-gen, i en snabb, kontinuerlig rytm (betydligt snabbare än vanligt). Vanligast är att man andas genom näsan, men man kan också andas genom munnen.

Leonard Orr säger i en bandad intervju som jag gjort med honom:

"Inandningen är kopplad till utandningen i en avspänd, kontinuerlig ström så att inandning och utandning är sammankopplade och bildar en cirkel, utan något uppehåll. Det är en avspänd, kontinuerlig rytm, där utandningen frigörs, dvs tyngdkraften sköter utandningen, och när tyngdkraften sköter utandningen, då har man dubbelt så mycket energi över till nästa inandning. Så när det gäller att lära människor att behärska detta, måste man lära dem hur man andas i en avspänd, kontinuerlig rytm och få dem att sluta upp med att hålla tillbaka eller driva på utandningen. Man tar den tid man behöver vid inandningen och frigör sedan utandningen helt. Så vad de lär sig är helt enkelt att slappna av på utandningen".

Det som sedan händer, när en person legat och andats en stund, är att energi strömmar in i kroppen och sätter igång en fysisk och psykisk reningsprocess.

Leonard Orr:

"Kroppen fylls därigenom med energi, och när energin rör sig i kroppen, upplevs det subjektivt som en stickande eller vibrerande känsla, som börjar i en del av kroppen, det kan vara i händerna eller fötterna, i huvudet, benen eller i magen, och den blir starkare och starkare till dess hela kroppen är försänkt i denna stickande, vibrerande känsla, som blir starkare och starkare fram till en viss punkt, dvs tills man når en 'peak' eller ett klimax, och därefter avtar den. Och när den sedan avtagit naturligt, så har andningen en tendens att bli mer rytmisk, avspänd och harmonisk, och när sedan stickningarna nästan eller helt slutat, så är sessionen slut. Vanligtvis tar det ungefär en till två timmar de tre första gångerna."

HYPERVENTILATIONS-SYNDROMET

Andningstekniken i rebirthing-metoden innebär att man hyperventilerar och i samband härmed kan, förutom stickningar, domnings-

känslor o.d., mer eller mindre starka kramptillstånd uppträda. Dessa kroppssymptom benämns ofta "hyperventilationssyndromet" (rebirthing-terapeuter använder det engelska ordet "paralysis"). Hyperventilering är i medicinska och psykiatriska kretsar ett kontroversiellt fenomen. Många menar att hyperventilering leder till hyperventilationssyndromet och att det kan vara skadligt. Orr har dock en annan uppfattning. Hans teori bygger på de iakttagelser han tillsammans med sina medarbetare gjort på tiotusen personer, som hyperventilerat när de genomgått rebirthing. Han menar att hyperventilationssyndromet är en naturlig del i rebirthing-processen. Födelse-traumat hindrar oss att andas fullt ut och andningen blir därför ytlig. När man sedan lär sig andas fullt och fritt, medför det automatiskt förändringar i kroppen = det sk hyperventilationssyndromet.

Det som orsakar de kramper som ovan nämns, är rädsla. Rädsla definierar Orr som: den energi som åtgår för att hålla fast vid negativa tankar, vilka hindrar livsenergin att flöda. Om en person som upplever hyperventilationssyndromet, uppmuntras att fortsätta andas och slappna av samtidigt som han/hon upplever sin rädsla, upplöses kramptillståndet.

Kramptillstånden uppträder vanligtvis under de första rebirthing-sessionerna, men försvinner så snart som rädsla och negativa tankar har verbaliserats och frigjorts.

NEGATIVA INTRYCK I SAMBAND MED FÖDELSEN

I födelseögonblicket formas intryck av världen, som vi bär med oss genom livet. Omedvetet styrs vi av dessa intryck och många av dem är negativa.

Leonard Orr:

"Orsaken till att dessa intryck är negativa är att människor inte visste vad vi behövde när vi föddes, utan i stället gav oss sådant som vi inte behövde, såsom för starkt ljus för våra känsliga ögon, ljud som var för skarpt för våra öron och händer som rörde vid vår känsliga hud alldeles för hårt. Några av oss fick t o m uppleva att man vände upp och ned på oss och höll oss i fötterna trots att vi legat ihoprullade, dvs att ryggraden varit ihoprullad i åtskilliga månader, vilket medförde en oerhörd smärta."

De negativa intryck som formas i mötet med livet och världen kan t ex vara:

- livet är en kamp
- jag får inte vad jag behöver
- människor gör mig illa

Inga-Lill Thorsén är fil.kand. Hennes trebetygsuppsats, som vidstående redogörelse är ett utdrag ur, handlar i övrigt om Otto Ranks syn på födelse-traumat och neurosers utveckling, om upplevelser före, under och efter födelsen som Stanislav Grofs LSD-patienter har haft (och som enligt Inga-Lill Thorséns mening i stort sett överensstämmer med de upplevelser som beskrivs av dem som genomgått rebirthing) och om Frederick Leboyers uppfattning om en människas första intryck av livet och hur vi kan påverka detta (betydelsen av ett kärleksfullt mottagande). Vidare finns i trebetygsuppsatsen intervjuer med tre personer som genomgått rebirthing.

Om du är intresserad av trebetygsuppsatsen – priset är 30 kronor plus porto – kontakta Inga-Lill Thorsén, tel. 08/29 56 63.

- livet är smärtsamt
- livet är farligt.

Utifrån dessa intryck skapas senare individens eget neurotiska mönster och den personliga lag som sedan styr individens handlande i olika livssituationer. Det nyfödda barnet beslutar sig för hur det utifrån dessa intryck skall förhålla sig till livet.

I Self & Society skriver Leonard Orr:

”Under nio månader känner barnet inte till något annat än insidan av livmodern. Där är varmt och bekvämt till dess där blir för trångt. Barnet behöver få uppleva då det just fötts, att världen utanför livmodern är en betydligt intressantare plats, med många fler möjligheter än livmodern, och att världen kan vara just så bekväm och njutbar som den plats det kom ifrån. Då det var så traumatiskt att lämna denna plats, ägnar dock de flesta av oss hela vårt liv åt att försöka komma tillbaka in i livmodern och upptäcker och upplever aldrig till fullo möjligheterna i livet.”

”AFFIRMATIONS”

Då de tidiga beslut som formats i samband med födelsen, kommer upp till medvetandet under rebirthing-processen, blir en viktig del i terapin att ersätta dem med dess positiva motsatser, som man i rebirthing-metoden kallar ”affirmations” (bekräftelser, bejakelser). Man kan säga att ”affirmations” delvis fungerar som positiva suggestioner, men även som ett redskap för att komma åt djupt rotade attityder och känslor. Exempel på den positiva bekräftelsen som ”affirmations” utgör, är:

- livet är en njutning
- jag kan få all kärlek jag behöver
- jag är OK
- jag har rätt att må bra
- jag är värd att älskas.

Arbetet med ”affirmations” sker hemma. Det effektivaste sättet, menar Orr, är att skriva ned dem. Man arbetar med några få åt gången. Har man t ex under en rebirthing-session kommit i kontakt med känslan av att inte vara värd kärlek, går man hem och skriver ca tio gånger per dag ”jag är värd att älskas”. När man så skrivit detta några gånger, kommer med stor sannolikhet en del svarsimpulser upp, vilka man genast skriver ned vid sidan av påståendet. Man fortsätter sedan att skriva denna ”affirmation” varje dag tills inga invändningar till detta påstående längre kommer upp. Därefter övergår man till nästa osv. I början föreslår ofta medhjälparen vilka ”affirmations” som kan vara lämpliga att arbeta med, men så småningom kan var och en själv formulera sina egna bekräftelser.

MEDHJÄLPAREN

Att rebirthing-processen äger rum i närvaro och med stöd av en erfaren medhjälpare är av stor betydelse.

Några teoretiska kunskaper för att bli medhjälpare i rebirthing krävs inte. Vad som däremot krävs är att man har *arbetat sig igenom sitt eget födelse-trauma och frigjort andningen* – detta för att undvika att medhjälparens egna rädslor och blockeringar överförs till den som skall ”återfödas”. Medhjälparen kan påminna om att det gick bra ”förra gången”, dvs vid den ursprungliga födelsen och kan förmedla budskapet: ”det här kommer att gå bra, du kommer ut OK”.

Vidare bör man som medhjälpare ha *förmåga att arbeta intuitivt* och kunna skapa en trygg och varm atmosfär för dem man arbetar med.

Leonard Orr:

”Medhjälparen är en psykisk mor. Det måste vara en intuitiv person

snarare än en tänkande, en som mer använder kärlek och värme än en teknik. Hon/han skall vara som en Leboyer-barnmorska och skall ge sin totala uppmärksamhet, vara där i rätt ögonblick och dra sig tillbaka så snart man använder henne/honom för mycket och blir beroende.”

Under rebirthing-sessionen följer medhjälparen hela tiden uppmärksam andningsrytmen hos den som ligger och andas. Det är då viktigt att se till att andningen inte blir för långsam eller för ytlig och att andningen sker i bröstkorgen och inte med magen.

UPPLEVELSER UNDER REBIRTHING-SESSIONER

Upplevelserna hos dem som genomgår rebirthing kan variera betydligt, såväl mellan individer som hos varje individ. Den ena sessionen är sällan den andra lik. Man kan t ex under en session hamna i rent psykedeliska tillstånd, medan man under en annan session kan ha upplevelser av en helt annan karaktär. Där kan t ex påtagligt kroppsliga upplevelser dominera. Generellt gäller dock att om man under en session fastnar i ett tillstånd, så kommer detta tillstånd, med stor sannolikhet, att lösas upp under påföljande session.

Många som går igenom rebirthing, får mentala bilder av den ursprungliga födelsen, vilka oftast visar en otrolig klarhet och detaljrikedom. Det har t ex förekommit att personer som varit bortadopterade fått minnesbilder av födelsen och den biologiska modern. Minnesbilder av såväl traumatiska som positiva upplevelser under barndoms-åren, liksom inslag av transpersonella fenomen, förekommer också. Överhuvudtaget finns påtagliga likheter mellan de upplevelser som Stanislav Grofs LSD-patienter beskriver och de upplevelser som beskrivs av dem som genomgått rebirthing.

REBIRTHING – HUR OFTA OCH HUR LÄNGE?

Orr menar att det inte finns några kontra-indikationer för rebirthing, utan att metoden går att tillämpa på alla.

När det gäller frågan hur många rebirthing-sessioner en person i genomsnitt behöver gå igenom, menar Orr att rebirthing är något man egentligen aldrig slutar med.

För att nå den viktiga vändpunkten i terapiprocessen – dvs. då man arbetat sig igenom födelse-traumat och frigjort andningen – behövs vanligen bortåt ca 20 sessioner. Det

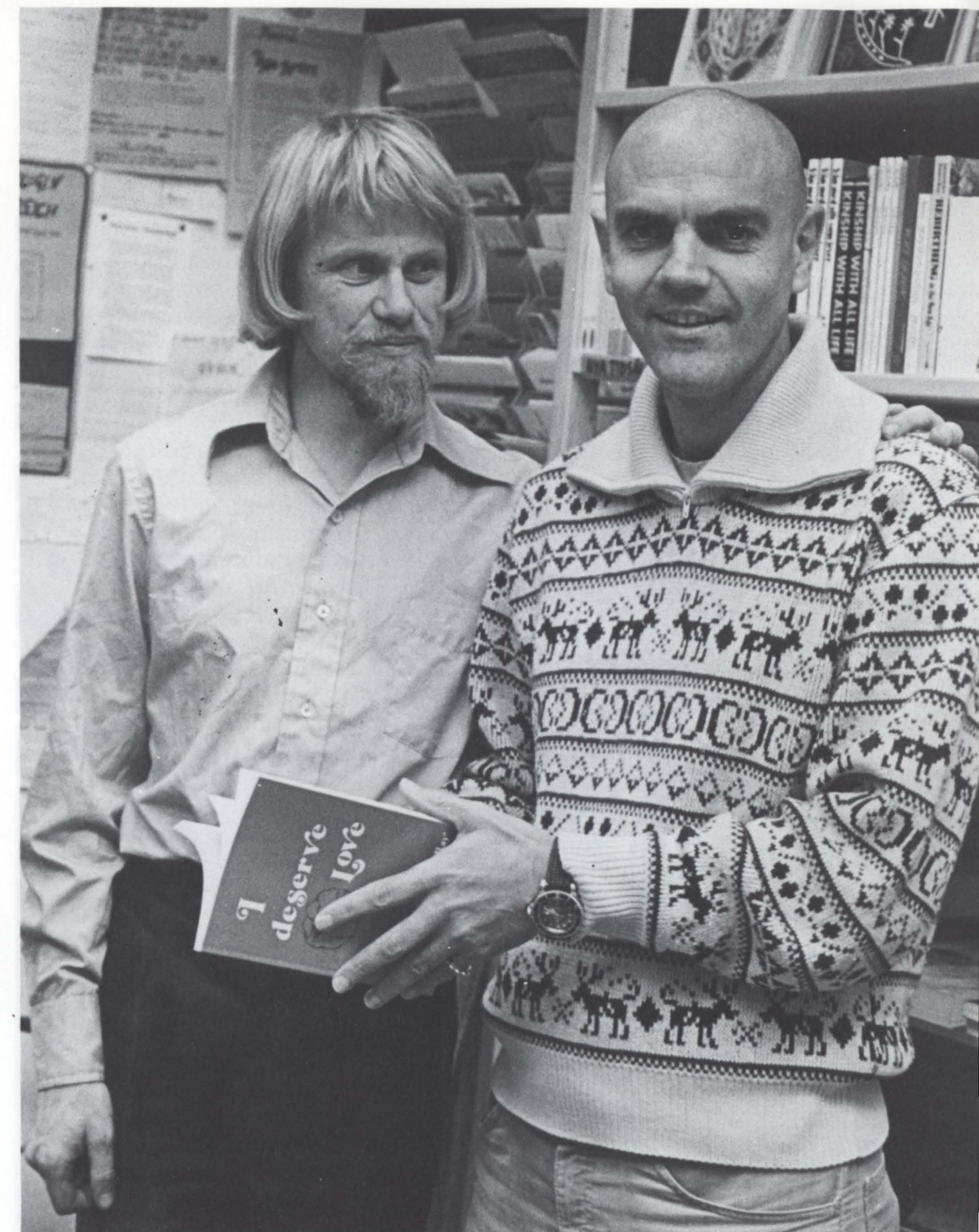
finns dock stora individuella variationer, beroende på var individen befinner sig i sin personliga utveckling och hur beredd hon/han är att ge upp sitt invanda mönster. Det rekommenderas att man har en session i veckan och att man mellan sessionerna arbetar med ”affirmations” och med integration av de upplevelser man haft. Ett sätt att påskynda processen och göra den mer effektiv är att gå med i en rebirthing-grupp, där deltagarna kan dela med sig av sina upplevelser och erfarenheter och stödja varandra i utvecklingen.

Man kan sedan själv – efter att ha gjort minst 10 sessioner – när som helst använda andningstekniken för att samla kraft och energi och för att slappna av från spänningar. Genom andningen renas kropp och psyke och behovet av denna reningsprocess upphör aldrig, anser Orr.

DISKUSSION

Sedan Otto Rank i början på 20-talet skrev om födelse-traumat och det traumatiska i att separeras från modern, har mycket hänt när det gäller synen på det nyfödda barnets förmåga att känna och uppfatta omvärlden. Idag vet vi – mycket tack vare Frederick Leboyer – att det nyfödda barnet är en oerhört känslig varelse. Insikten leder till frågan hur vi kan minska lidandet för barnet i födelseprocessen och hur övergången till livet utanför livmodern kan göras så mjuk och behaglig som möjligt. Lidandet kommer av bristande kunskap. Om vi låter lidandet driva oss vidare i sökandet efter vad som orsakar det, kan en utveckling ske. Att ”Leboyer-barn” är mer avspända, orädda, gråter mindre och tycks uppleva mer kärlek och förtröstan i världen jämförda med andra barn, bekräftas av resultatet av en undersökning, gjord av Mme Rapaport, en fransk psykolog. (Undersökningen omtalas i Self & Society, varifrån uppgifterna är hämtade.) I undersökningen ingick 1000 barn i åldrarna 1 – 4 år, vilka fötts enligt Leboyers metod. Man fann bl a att IQ (intelligenskvoten) hos dessa barn var väsentligt högre än hos genomsnittet, att de började gå betydligt tidigare och att de inte haft några problem med toalett-träning. Då mödrarna inte haft några problem med barnen, var de mindre oroliga och relationen moder-barn var mycket god.

För oss som inte är några ”Leboyer-barn” och som bär djupa spår efter traumatiska upplevelser i samband med födelsen, kan rebirthing vara en värdefull möjlighet till be-

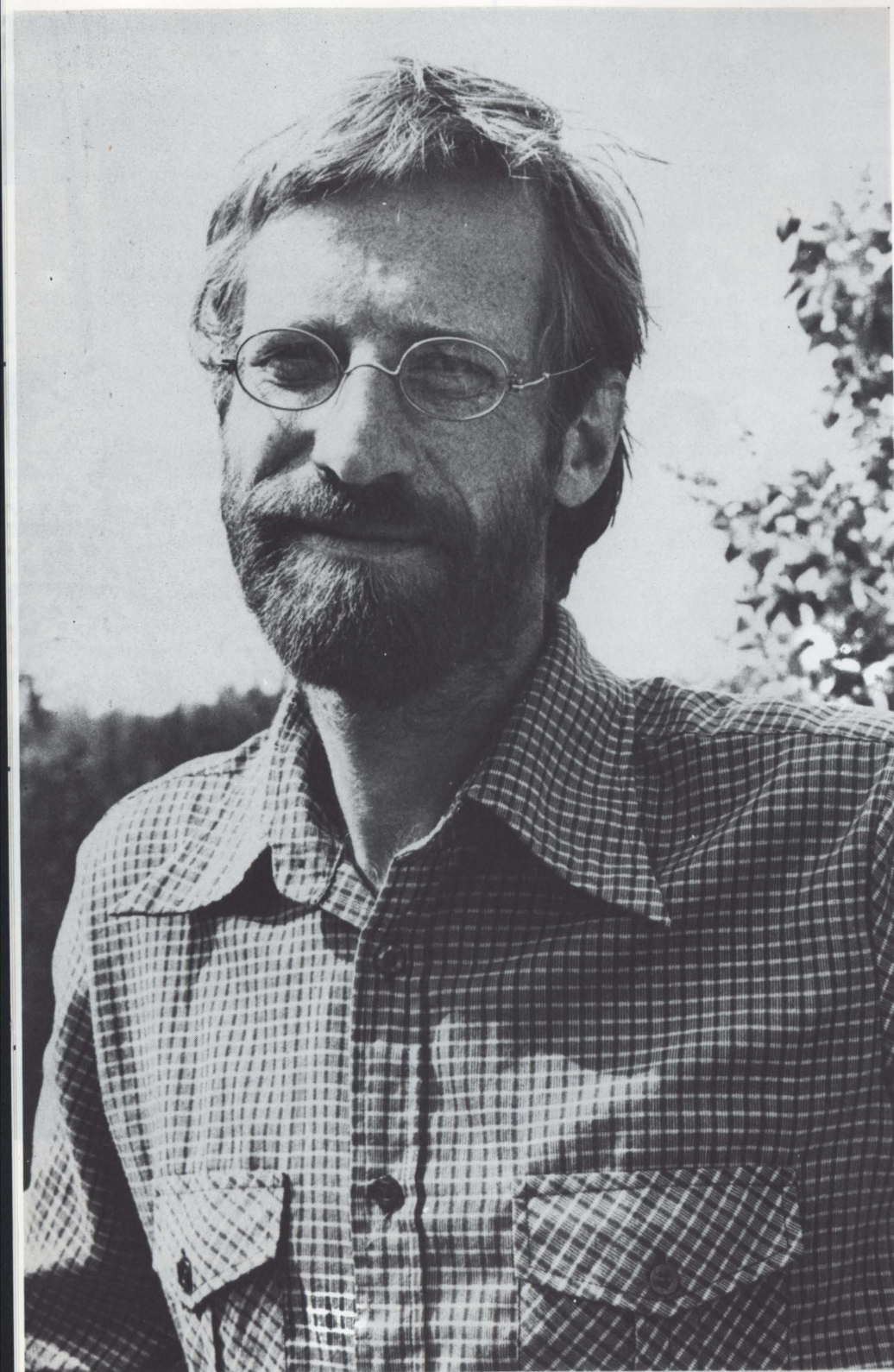
Leonard Orr under ett Sverige-besök 1979, tillsammans med Anders Ekströmer, Vattumannen. Den bok som Orr har i handen – av Sondra Ray – har den väsentliga titeln ”I deserve love”, dvs jag förtjänar kärlek. (Foto Per Sellmann)

frielse t ex från djupt rotad ilska och besvikelse över att grundläggande behov inte blivit tillfredsställda. Mitt samlade intryck av rebirthing är att det är en mycket kraftfull metod som inte lämnar den som går igenom den opåverkad.

Först såg jag Orrs metod – utifrån vad jag hört och läst – som en terapeutisk metod vars syfte var att frigöra traumatiska upplevelser i samband med födelsen. Men nu undrar jag om metoden inte snarare bör betraktas som en form av yoga eller meditation. Sedan Orr 1976 började använda sig av rebirthing, har metoden utvecklats. Hans egen uppfattning om metoden tycks också ha förändrats en hel del. Tidigare stod kanske födelse-traumat och frigörandet från dess

negativa inverkan mer i centrum, medan man idag talar om metoden som en andningsteknik i syfte att kontinuerligt rensa kropp och själ.

Inom yoga och meditation har olika andningstekniker en mångtusenårig tradition som vägar att nå ett förändrat medvetandetillstånd. Idag reser många från västerlandet till öst – främst Indien – som ett led i en inre utveckling. Orrs anknytning till indisk religion och filosofi är också uppenbar. I sin bok ”Rebirthing i the new age” (1977) berättar han om den andlige mästaren Babaji, som han numer besöker varje år. Kanske är rebirthing svaret på ett behov av en syntes mellan österländsk meditation och västerländsk psykologi?

(Foto Åsa Freij)

Av ÅSA FREIJ

– Ansvar! säger Jan Grönholm, författare till boken "Helhetssyn och framtidstro", när jag ber honom sammanfatta vad han anser vara viktigt idag.

– Ansvar skulle jag vilja se som ett nytt nyckelord, som efterträder de tidigare plikt och rättigheter. Vi har haft plikten som ledstjärna. Sedan kom kraven. Vi krävde våra rättigheter, och det var väl befogat på sin tid. Men nu kan vi inte kräva mer, nu är det dags att ta ansvar.

Jan Grönholm har blivit en svensk väckarklocka genom sin enkla men innehållsrika bok. Han blir ofta ombedd att skriva artiklar, hålla föredrag och medverka i olika program om vår tids problem och en alternativ livsstil. Han var en av talarna på Åbo-konferensen "Levande företag i en ny tid" förra året, på AIESECs temadag "Förtagsamhet i en ny tid" i februari i år samt på Storkyrkans temadag "Uppgörelse med den slutna världsbilden" i maj i år för att ta några exempel.

Jan vill få oss att inse att vi måste se vad som sker och ta ansvar för det – innan det är för sent.

Han pekar på att jordens resurser är obönhörligen ändliga, på att vi nödvändigt måste byta tillväxt- och exploateringsmönstret mot ett ekologiskt och bevarande levnads-mönster. Han avslöjar bristerna i våra värderingar och vår verklighetsuppfattning. Han ger oss perspektiv.

Han berättar också för oss om de vetenskapliga rön som tyder på att världen är lika mycket medvetande som materia och påvisar likheterna mellan den moderna fysikens verklighetsuppfattning och den gamla andliga visdomen.

Han pekar på fakta som gör existensen av en andlig dimension högst sannolik. Och han visar hur omöjligt det är för mänskligheten att fortleva utan en kärleksfull och solidarisk livsinställning.

Kort sagt: Jan Grönholm visar oss den hisnande verklighet vi är mitt uppe i och det ansvar vi måste ta för framtiden nu – om vi ska ha någon framtid.

Jag söker upp Jan Grönholm för att lära känna människan bakom namnet och tillsammans med honom försöka ytterligare förmedla något av det han vill ha sagt.

Jan bor i Rönninge utanför Södertälje. Jag kommer bilande ge-

nom de gröna omgivningarna och tänker: Han bor säkert enkelt och lantligt. Jag tror mej veta att han inte har bil. Förmodligen odlar han själv och lever som han lär. Det är bra. Det kan jag skriva. Jag vill gärna skriva något som är uppbyggligt för läsarna, ge dem – och mig själv också – ett gott, inspirerande exempel. Vi behöver uppmuntran och goda förebilder i den kritiska tid vi lever i – hur kritisk den är, har vi ännu svårt att fatta.

Senare tänker jag att det räcker om jag återger allt som det är. Vi måste sluta söka "omhändertagare", inte se på och sätta vår lit till den som pekar, utan i stället se på det han pekar på. Och jag känner tacksamhet för att Jan har skrivit den här boken, för att han berättar om svåra och viktiga saker så att de allra flesta kan förstå och själva slå in på nytt spår.

Det finns inget hus på den väg som Jan har markerat på en skiss för att hjälpa mig att hitta. Det finns bara en smal stig, som leder upp på ett lummigt berg. Men det är där uppe Jan bor. Högst uppe på berget, som ett örnnäste, ligger en gammal sommarstuga, som behöver målas och rustas upp. Jan och hans fru Pia, som är daghemsföreståndarinna, håller just på att jobba med tilläggsisolering.

– Nej, vi har ingen bil, bekräftar Jan, när vi har satt oss i bussen för att prata. Men det är inte så mycket ett utslag av den "frivilliga enkelheten" som att vi väljer att lägga våra pengar på annat.

Jag undrar vad han gör, vad han försörjer sig på. Skriver han på heltid? Jag vet att han är filkand. I en DN-artikel för en tid sedan framhölls det att han var samhällsvetare.

– Ja, jag är akademiker med betyg i sociologi, etnografi och pedagogik, säger Jan och ser närmast generad ut. Men vad ska jag med det till, sitta på en myndighet och begränsa mig? Eller vara lärare, som medför samma begränsning? Nej, jag har aldrig haft något "fint" jobb. Men jag har läst mycket och försökt att lära. Jag jobbar delvis som spärrvakt. Det ger mig litet pengar att leva av och frihet att tänka och läsa.

Det här känner jag igen. Allt fler tänkande människor jag möter har enkla jobb, delar ut tidningar, varkar på sjukhus, klipper biljetter. Fritiden ägnar de åt det de tycker är viktigt. Fritiden blir den betydelsefulla arbetstiden. Är det de nya människorna i den nya tidsåldern?

– Men samhällsvetaretiketten är bra att ha, återtär Jan, annars skul-

le man väl inte lyssna på vad jag säger.

– Tidvis har jag jobbat med konsthantverk. Men den enda fasta tjänst jag haft är som TM-lärare i två år.

– TM-meditation, aha! Jag tänkte just fråga dig om du mediterar. Det måste finnas en andlig sökare bakom sakens i din bok, för där lyser igenom ett starkt andligt engagemang, en kärlekstro, fastän du är noga med att inte säga något som inte kan återföras på vetenskapen och presenteras som fakta, eller hur?

– Jo, det är sant, jag tror att jag når fram bäst och till de flesta med saktighet. Det är mycket man tänker och känner som man inte kan säga i alla sammanhang. För övrigt är jag inte säker på var jag står själv i andliga frågor. Min "tro" varierar med humör och annan påverkan. Men TM representerar knappast den andliga sidan hos mig. TM är inte i första hand något andligt. Det är en bra vara som säljs som en sådan, tycker jag. Det är OK. Organisation och metoden ger säkert många en värdefull öppning till en inre verklighet som de inte förut känt till – även om organisationen lovar mer än den kan hålla. Jag ångrar inte min tid där, men jag har den bakom mig.

Vi talar en stund om hur svårt det är att hitta andliga vägar och lärare som håller måttet – och hur svårt det är att se den rätta vägen själv, och att också gå den, om man väl ser den.

– Det är som att balansera på en knivsegg, som det heter, säger Jan. Men han tycker att det bara är bra att inte ha den trygga, fullkomliga läran och läraren.

– Det är nyttigt med litet desillusioner emellanåt. Det tar bort sentimentalitet och tvingar oss att söka vidare.

– Det finns en tendens hos en del att ta efter österlandet för mycket. Det har visserligen mycket att lära oss, men väst har också en del att ge. Litet av västerländskt handfast sätt att ta itu med personliga problem och personlig utveckling i vardagen skulle inte skada hos efterföljarna till diverse gurer.

– Tror du att människor kan nå så kallad upplysning och att det finns ett rent andligt tillstånd och en total kärlek?

– Jag tror att det finns de som har verkliga gudomliga upplevelser, om man får kalla det så, upplevelser som inte är något slags neuroser, utan reella upplevelser. Jag tror absolut att man ska sträva på den andliga vägen, att det finns oändligt mycket visdom i de andliga

lärorna, att det ligger många insikter och väntar på oss och att vi kan leva ett mycket rikare och helare liv än vi gör nu.

– Jag skulle vilja säga att den esoteriska filosofin utgör en omfattande referensram. Den är en källa till djupare förståelse, men den ger inga fullständiga svar. Jag hoppades på de färdiga svaren, när jag började läsa esoterisk filosofi. Men de finns inte. Jobbet att hitta svar får man göra själv. Jag är alltid väldigt skeptisk mot dem som presenterar sin lära och sin guru som det enda rätta. Det finns säkert många vägar att gå. Det är inte givet att vad som är rätt för en också är rätt för en annan. Men målet kan vara detsamma.

– Tror du att det finns ett slags inre ledning, ett samvete, en Guds eller ett högre jags visa röst inom oss, som talar om för oss vad vi ska göra, om vi bara lär oss att lyssna?

– Jag kan inte svara på om det finns rätta val, absolut och objektivt rätta val, svarar Jan. Men ofrånkomligt är att vi har möjlighet att välja och att vi har ansvar för vad vi väljer.

– Vårt ansvar kommer vi aldrig ifrån! Och att leva utpräglat egoistiskt tror jag ger så stora samvets-kval att det blir plågsamt och i längden omöjligt. Dessutom medför det konkreta, tråkiga konsekvenser för oss själva; det kan vi ju se runt om oss i världen nu.

– Jag tror att har vi väl insett ett problem, så kan vi aldrig gå tillbaka, blunda och glömma bort det eller lasta över det på andra.

– Ändå gör så många av oss det – kanske vi gör det alla i större eller mindre utsträckning!

– Vi kan nog bara göra det en tid. Vi blir neurotiska om vi fortsätter att förtränga det vi vet. Men vi kan naturligtvis ställa oss frågan hur långt vi ska gå i t ex solidaritet med de fattigaste. Jag tror inte att vi måste bli lika utarmade som den eländigaste krake vi kan hitta för att få ro. Men vi väljer själva vår moral, vår tro, allt . . .

– Hur lever du själv?

– Jag var nyligen ute och reste i Asien i ett par månader. Jag köpte en kamera och en del andra saker, som inte hör till livets nödtröft. Moder Theresa skulle inte ha köpt de där sakerna. Jag gjorde det, jag valde det själv; jag tänker på det, men jag plågas inte alltför mycket av det. Kanske kommer jag att handla annorlunda längre fram. Det är en början att man tänker allt mer på hur man väljer.

– Jag är nog mycket en teoretiker. Visserligen fyller jag en viss funktion som opinionsbildare, men

JAN GRÖNHOLM:

– "Ansvar" måste bli vårt nya nyckelord!

det är svårt att leva helt efter sina teorier och ideal. Jag har lättare att säga vad andra ska göra. Jag kan också intellektuellt uppfatta att det finns en andlig kraft i tillvaron, men det är svårare att uppleva detta känslomässigt. Jag känner inte jämt att jag vilar i Guds hand, så att säga.

– Vilket astrologiskt tecken är du född i?

– Stenboken, med MC i Vattumannen, ganska typisk.

– Så du utesluter inte astrologins giltighet?

– Nej.

Vi återgår till ansvaret, vår tids nyckelord, så som Jan vill se det. Han menar att människor tidigare haft mycket små möjligheter att ta ställning till vår kultur. De hade ingen överblick, inga medel. Idag tvingas vi ta ställning till vilken kultur vi ska ha.

I sin bok tar Jan upp svåra konkreta problem som följer i materialismens – industrialismens – egoismens spår: förurningen av sjöar, uttunningen av ozonlagret runt jorden, de sinande naturtillgångarna, utrotningen av djur och växter, massvälten, det ökande våldet, den ökande arbetslösheten, apatin, utsläppet av gifter som inte går att förintä utan gör jorden till en allt farligare plats för allt levande, risken för kärnkraftsolyckor och den militära upprustningen med de ökande risker den ger för krig och förintelse av allt liv på jorden. Vi – mänskligheten – har valt allt detta. Är vi då verkligen mer utvecklade än våra förfäder i primitiva samhällen?

– Ja, trots allt, svarar Jan, är jag ganska övertygad om att människan har utvecklats och fortfarande är stadd i utveckling. Man kan se mänsklighetens utveckling och en individs utveckling som paralleller. Vi är – som mänsklighet – inte helt vuxna ännu. Vi börjar förstå; vuxenvärldens krav på ansvar tränger sig på oss, men vi befinner oss ännu i ett slags trotsålder – eller kanske pubertet. Detta är ju ett positivt och spännande sätt att se det hela på. Vi går då inte mot slutet utan mot en ny utvecklingsfas. Vi kan också anknyta till Martinus teorier om människans utveckling, som säger att vi nu är någonstans mellan djur, styrda av drifter, och riktiga människor, andligt mogna, som tar fullt ansvar.

– Jag är inte emot industrialismen. Men jag anser att det nu är dags att skapa det trans-industriella samhället, ett samhälle som inte längre domineras av industrin och dess behov.

– Är du inte rädd att skrämma

människor när du gör dem medvetna om hur kritisk vår situation är idag – så att du gör mer skada än nytta på så sätt att människor inte klarar av att tänka på den kris världen befinner sig i utan att få ångest och bli apatiska?

– Jo, ibland tänker jag: Vad har jag ställt till med? Men egentligen är det nog så att människors ångest har funnits där redan förut, men att den blir medveten när de konfronteras med fakta.

– Många väntar sig att jag ska komma med lösningar, och de blir besvikna när jag inte är den som de kan stöda sig mot. De tycker att jag ska säga B, när jag sagt A. Visst pekar jag på alternativa vägar, men varje individ måste göra sin del själv.

– Du har talat en del om entropin. Vad är nu det för något?

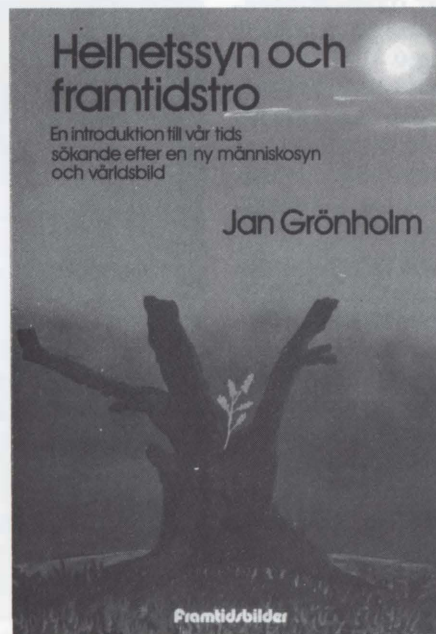
– Enkelt uttryckt: ordning. Jorden är, bortsett från solenergin, ett slutet system. Allt vad vi gör som inte utgår från biologiska processer och flödande energi ökar den totala ordningen på jorden. Så den materiella utvecklingen har sitt påtagli-

ga pris. Även om vi lyckas sluta med industrialismens våldsamma entropiproduktion, dvs miljöförstöring, så blir det svårt att inte tära på den givna ordningen.

– Men om vi, enligt din mening, går mot en stadig försämring är det då någon idé att göra något? Jag trodde att du var optimist.

– Jag är optimist, och jag blir inte deprimerad av det jag vet, på sin höjd bekymrad, när jag läser en speciellt dystert rapport. Jag tycker det är stor idé att göra något! Men det måste göras drastiskt, och det måste göras nu!

– Även om jordens resurser är ändliga, så kan de räcka från vår synpunkt bra länge, om vi handskas rätt med dem och lär oss att leva i harmoni med naturen. Kanske är det inget fel att jorden ska dö liksom andra kroppar, men meningen måste ändå vara att den ska räcka som boplatz så länge att mänskligheten hinner utvecklas helt. Jordens harmoniska åldrande tror jag vi har stört – och det var nog inte meningen.

Jan Grönholms bok "Helhetssyn och framtidstro" (Liber Förlag 1980) har nyligen utkommit i en ny, något utökad upplaga, sedan den första snabbt sålt slut. Boken är i sig själv en nyckel till vår tid, och dessutom till det förflutna och till framtiden. Den ger en helhetsbild av tillvaron på ett sätt som föredömligt förenar saklighet och engagemang. I den lilla lättlästa boken har författaren lyckats få med en imponerande mängd information genom ett skickligt gjort urval från olika källor. Läsaren får en mängd koncentrerad kunskap bekvämt serverad. Dessutom serverar författaren med omfattande litteraturhänvisningar och uppgifter om organisationer i den s k nya tidsåldern, New Age, ett begrepp som blir alltmer aktuellt och som Jan Grönholm också lättfattligt förklarar.

DE INRE STYRDA

Vilka är de inre styrda människorna – till skillnad från de yttre styrda? Jo, en "new age"-människotyp som blir allt vanligare – åtminstone i Amerika.

Man kan dela in människorna i tre huvudtyper, nämligen behovsstyrda, yttre styrda och inre styrda. Det läser vi i en artikel av Marie Spengler och Brian Van der Horst i den amerikanska tidskriften *New Realities*, nr 6, årg. 3.

De inre styrda är en människotyp som nästan inte fanns i mitten av 1960-talet, men 1990 kan de komma att utgöra 28 procent av den vuxna amerikanska befolkningen, dvs ungefär 50 miljoner människor. De inre styrda är den typ av människor som ökar mest i USA för närvarande.

Hurudana är de inre styrda, till skillnad från andra? Jo, de följer sina egna idéer om vad som är ett bra liv att leva, i stället för att styras av omvärldens uppfattning. De uttrycker i sitt liv sin egen personlighet, och de är inriktade på sin personlighets växt; de vill uppleva, inte förhålla sig passiva, de föredrar det naturliga ifråga om livsföring och livsmiljö, de inser människans fulla inre möjligheter, men känner också samhällsansvar och har en ekologisk etik.

De flesta av följande typbeskrivningar kommer från en forskare vid SRI, Stanford Research Institute i Kalifornien, Arnold Mitchell, och bygger på undersökningar som gjorts under mer än 20 år av livsstil och värderingar hos vuxna amerikaner.

BEHOVSSTYRDA MÄNNISKOR

De behovsstyrda är människor som styrs av sina grundläggande fysiska behov. Den sysselsättning de har, är inte en följd av fritt val. De flesta av dem lever i armod eller vid armodets gräns. Bland dem finns många minoriteter, många unga familjer, många änkor med barn och många gamla, fler kvinnor än män. Omkring 12 procent (19 miljoner) av den vuxna amerikanska befolkningen tillhör typen behovsstyrda

människor.

De behovsstyrda kan indelas i två kategorier: de som ständigt lever i armod och vilkas strävan är att överleva, och de vilkas arbete går ut på att upprätthålla åtminstone den låga standard de har.

YTTRE STYRDA MÄNNISKOR

De yttre styrda är människor vilkas liv bestäms av omvärlden. De utgör en stor och heterogen kategori, bestående av medelklassen och den hårt uppåtsträvande övre medelklassen. Detta är människor som på det ena eller andra sättet lever sitt liv i enlighet med vad de tror att andra tycker. De utgör 70 procent (109 miljoner) av den amerikanska befolkningen över 18 år.

De yttre styrda kan indelas i tre kategorier. Den största är *tillhörarna*. Deras främsta strävan är att bli accepterade, att vara med, inte stå utanför. Deras inkomster och utbildning brukar vara genomsnittliga eller lägre. De är arbetare eller kontorister. De bor i allmänhet i äldre förstäder, mindre orter och på landsbygden. Dessa människor är oftast traditionella, konservativa, sentimentala. De är särskilt talrika bland husrar. De föredrar status quo framför förändringar. De är en starkt stabiliserande kraft i Amerika.

Efterliknarna är människor som strävar efter att efterlikna sina förebilders, presterarna, levnads-mönster. De har en mycket iögonfallande, vanligen praktfull, livsstil. De flesta av dem är relativt unga, ambitiösa, starkt uppåtsträvande, statusmedvetna, aggressiva. En iögonfallande konsumtion utmärker dem. De är främst män, men under senare tid har många karriärkvinnor förenat sig med deras grupp. Deras livsstil karakteriserar en ganska liten del av den vuxna befolkningen.

Presterna är inriktade på fram-

gång. De brukar använda mycket av sina pengar och sin energi till materiella ting. De flesta ledare inom affärs- och politik tillhör presterarna. De är den näst största, men naturligtvis mäktigaste, gruppen i typologin. Materiell framgång, berömmelse, makt och att uträtta något är drivkrafterna hos dessa människor. De vill ha "framsteg", men inga radikala förändringar, eftersom alltför stora förändringar skulle hota deras toposition. De har utmärkta inkomster och ofta god utbildning.

INRE STYRDA MÄNNISKOR

De människor vilkas liv bestäms av deras eget inre, har som främsta kännetecken att de vill förverkliga sig själva. Man kan urskilja främst fyra grupper.

Jag-är-jag-typen är narcissistisk och obändigt individualistisk. Dessa människor är relativt unga, ofta ensamstående, ganska välutbildade och går vanligen fortfarande i skolan eller är i början av en affärs- eller yrkesverksamhet. Jag-är-jag synes vara ett begynnelsestadium i utbildningen av ett levnadssätt som är inre bestämt. Många går igenom detta stadium, men få stannar där. Endast omkring 3 procent (5 miljoner) av dagens vuxna amerikanska befolkning tillhör jag-är-jag-typen.

Upplevelse-typen av inre styrda människor är de som söker egna, ofta ovanliga upplevelser, djupt engagemang och ett rikt inre liv. Dessa människor utgör en stor del av medlemmarna i många avantgarde-rörelser. En del av dem är aktiva inom områden som yoga och meditation. Andra intresserar sig för studium av det ockulta eller deltar gärna i politiskt och frivilligt arbete. De är i allmänhet väl utbildade, har viss intellektuell prägel, estetiska intressen, och de har goda ekonomiska utsikter. Ungefär 6 procent (9 miljoner) av de vuxna

Forts på sidan 45

Människans kärna är Gud

Av Björn Vilson

I en blixtnabb vision för en del år sedan såg jag människan i form av en cirkel med centrum. Jag tog visionen på allvar, prövade den symboliska bilden kritiskt, och fann att den rymde nya möjligheter att förstå människan.

Låt mig i korthet berätta hur det gick till:

Det var en sommarkväll för en del år sedan. Skymningen hade sänkt sig över landskapet och jag var ute på en liten kvällspromenad. Med händerna instuckna under livremmen och med hela mitt inre i högsta koncentration vandrade jag den gamla byvägen fram och åter.

Jag sökte ett svar. Jag ville få klarhet i några av livets allra djupaste frågor. Jag ville avslöja den innersta hemligheten hos människan.

Jag minns nu inte längre hur tankarna till en början löpte, hur de hade länkat i varandra – jag minns inte själva tankekedjan, jag minns

bara att jag plötsligt hade tvärstannat på vägen . . .

– DÄR! I centrum – i mitten. Ja visst!

Med foten ritade jag en cirkel i väggruset och satte en punkt mitt i den.

– Javisst, naturligtvis! Därifrån kommer det ju alltsammans! Därifrån måste det komma – Livet – varifrån annars? Och därifrån strålar också Kärleken – och Viljan – den rena, sanna Livsviljan! Ja, alltsammans kommer ju där inifrån – från det allra innersta. Därifrån kommer allt som är liv, kraft, energi.

I centrum av människan rinner allting upp. Där har vi ju Livets Källa! En sol strålar inuti människan, en eld, ett ljus. Jaha, där har vi alltså det så kallade "inre ljuset"! Och då har vi antagligen också Gud själv där inne. Javisst! Från centrum strålar det skapande Livet ut i själ och kropp, och det skapande

Livet – det är ju Gud Fader själv! Följaktligen måste också den innersta Livsviljan hos varje människa vara identisk med Guds Vilja – ja, den är Gud. Och därmed är också människans innersta Vilja densamma som hela Kosmos' Vilja, eftersom Gud och Kosmos är ett.

Jaha ja. Då måste allting som kommer från människans innersta vara absolut sant och riktigt, garanterat gott. Det måste ju vara absolut gott och absolut sant, eftersom inget godare och sannare kan finnas än Livet självt.

Och allt detta finns i varje människa! Fantastiskt!

Människans kärna är inte bara gudomlig – människans kärna är Gud. Hennes innersta Jag – Jaget – är Gud och därmed också Kosmos! Milda tider! Genom vårt innersta står vi alltså i direkt förbindelse med hela universum. . .

Människans kärna är tydligen ren ande. Jaha, det stämmer – kropp,

själ och ande! Skalet och kärnan. Cirkeln och centrum. . .

Med jublande hjärta och lättad från alla tryck gick jag glad i hågen hem till huset. Tillsammans med syskonen drack jag te och bredde ett par ostmackor i köket och berättade om det som hade hänt mig ute på vägen.

Medan vi satt där och pratade, kom den ena förklaringen efter den andra över oss. Skalet och kärnan – det påminde om en frukt. Men lika mycket om atomen och lika mycket om ett frö. . .

Tydligt var cirkeln och dess centrum en av livets grundidéer. Alltid detsamma – elden, energin, drivkraften, livsgnistan i mitten och utanpå detta skalet, kroppen, det som växer och formas. Vilken upptäckt! Cirkeln och dess centrum var helt enkelt en symbolisk bild av människan, en geometrisk formel – den enklaste och mest självklara av alla geometriska formler. Kroppen, själen och anden. Det stämde ju!

Och det mest sagolika av allt – den symboliska bilden gällde alla människor. Varenda människa på denna jord ägde Kärnan. Innerst i alla bodde Livets Gud – universums Skapare och Herre. Alla bar Fullkomligheten inom sig – Evigheten, Kärleken, Sanningen, Livet. Allt detta gick vi omkring och bar på, vi människor.

Då måste det ju också vara så, tänkte jag, att när alla människor har blivit medvetna om sitt väsens kärna, sin innersta livsvilja och medvetet lever den viljan – då har mänsklighetens första stora dröm gått i fullbord. Då har ju "Gudsriket" kommit till jorden, för då lever alla och skapar drivna och inspirerade av en och samma vilja – Det Skapande livet eller Gud.

Allt stämmer då och kan åter förenas. Indiernas Brahman och de kristnas Fader kan skaka hand och förena sig med vetenskaparnas atomkärnor. Och när vi människor har lärt varandra konsten att leva vårt innersta Jag – då kan vi och Gud äntligen arbeta tillsammans i fullt samförstånd. Då, men först då börjar det verkligt stora Äventyret på jorden.

Senare efter allt detta hade jag lagt mig på sängen. Jag låg där och tackade Gud för detta jag hade fått veta, lycklig och fullständigt lugn. Jag tackade och tackade och tackade. Då började mitt medvetande plötsligt att vidgas, att stiga – högre och högre – högre och högre – högre och högre – tills jag upplevde kosmos i mig. Oändligheten. Sällheten. Fullkomligheten. Indierna kallar tillståndet *samadhi*¹⁾, och det var

den starkaste upplevelse jag någon gång har haft på det området. Vägen till mitt innersta hade legat helt öppen. Efteråt tog jag detta som tecken på att min nyvunna kunskap om människans gudomliga Kärna var en kunskap ur mitt innersta – det vill säga ur Gud.

Dagarna och veckorna därefter fortsatte jag att dra ut de teoretiska konsekvenserna ur min upptäckt till det ena området efter det andra. Jag diskuterade med familjen och vi ritade "skal" och "kärnor" tillsammans och fann logiska förklaringar till många tidigare olösta frågor.

Det var verkligen en nyckel jag hade funnit.

Efter den här upplevelsen en sommarkväll 1962 har jag senare under årens lopp också på filosofisk och vetenskaplig väg kommit fram till en världs- och livsuppfattning som ligger i linje med den visionära, symboliska bild av människan, som jag fick den där gången.

Genom att dra ut de logiska och förnuftsmässiga konsekvenserna ur den moderna, naturvetenskapliga världsbilden – i första hand kärnfysiken och Einsteins speciella relativitetsteori $E=mc^2$ – har jag kommit fram till slutsatsen om ett medvetet universum. Enligt Einstein är allt i tillvaron, alltså också materien, ytterst energi. Enligt mina slutsatser är den energin emellertid inte en blind, neutral, slumpartad kraft utan i stället medveten, intelligent, skapande ANDE. Och denna universella ande – som enligt min mening kan identifieras med begreppet Gud – synes alltså vara vårt verkliga, innersta väsen, vår sanna natur – vår innersta kärna.

Genom att dra ut de logiska och förnuftsmässiga konsekvenserna ur den moderna, einsteinska världsbilden har jag med andra ord ansett mig kunna konstatera Gud i människan – en slutsats som vänder ut och in på det traditionella gudsbegreppet. Den traditionella religionen – och därmed menar jag den auktoritära, dogmatiska religionen – förlorar härigenom sin betydelse som medlare mellan "jord och himmel". Människan blir myndig. Hon behöver inte längre läror att tro på och att leva efter.

Om Gud är det innersta i människan – om hon själv rymmer det skapande, eviga Livet inom sig och

¹⁾ *Samadhi* Ordagrant: att förenas med, att nå upp till. Ett tillstånd av inre upplysning, där människan upplever sin egen gudomliga natur, sin samhörighet med gudomen.

har kontakt med Det – vad skall hon då med kyrka, präster, sakrament, dogmer, teologi, trosbekännelser?

För människans del innebär det här historiskt sett en helomvändning i känsla och tanke. Från att tidigare under årtusenden ha riktat sin tro, sitt hopp, sin kärlek, sin tillbedjan till makter, läror och personliga auktoriteter utanför henne själv, riktar den nya människan i stället sin tro inåt mot sin egen Kärna. Hon upphör att som barnet gå i ledband under yttre auktoriteter och blir i stället en självständigt fungerande varelse, som medvetet styr sig själv inifrån. Hennes innersta Jag blir hennes högsta auktoritet.

Livet är vad det är. Du kan inte förändra det, men du kan förändra dig själv.

Inayat Khan

SUNRISE. Engelskspråkig tidskrift från Teosofiska Samfundet – Pasadena 10 nr/år endast 30:–. Skriv gärna och begär gratis ex. från **Anne Eek**, Eriksbergsgatan 18, 114 30 Stockholm.

Växtorienterad astrologi

Jag ställer ditt horoskop och åskådliggör din inre dynamik och potential. Endast personliga besök. Ring Jan Romander, 08-42 61 39.

BABAJIS KRIYA YOGA

- Asanas – Hatha Yoga
- Pranajam – Andningstekniker
- Dhyanam – Meditation
- Mantras – Befriande frö-ljud
- Bhakti – Hängivenhet

Gratis introduktionslektioner varje mån & fre kl. 18–20.30
Grevg. 18 ☎ Östermalmstorg
tel. 08/62 63 00

VÄRLDSMEDBORGARTANKEN LEVER

Trehundratusen människor har i dag världspass

Av BERTIL FALK

I augusti 1944 bombades doktor Wernher von Brauns experimentstation för tungt vatten i Peenemünde vid Östersjökusten. Det var en mycket viktig raid, som slutligt satte stopp för tyskarnas möjligheter att skapa en atombomb. I ett av bombplanen av typ B-17, döpt av sin besättning till "Calamity Jane", satt Garry Davis vid kontrollerna. Motor nummer tre hade tyska luftvärnet satt ur funktion, då motor nummer två började brinna. De amerikanska flygarna hade inget annat val än att sätta kurs på det neutrala Sverige. Under färden in mot Skåne till nödlandningen på Bulltofta hann Garry Davis tänka mycket.

Han tänkte på sin bror Bud, som dödats vid Salerno. Garry Davis hade velat ta revansch på tyskarna för broderns död. Men under de många bombraidernas lopp hade hans tankar fått en annan inriktning. Han började ifrågasätta moralen i att straffa tyskarna med överlägsen bombmakt. Han frågade sig: "Hur många bomber har jag fällt? Hur många män, kvinnor och barn har jag mördat? Finns det inget annat sätt?"

– Den där gången, då jag flög till Sverige efter min sista dödsraid, fanns början till ett beslut och ett nytt tänkande inom mig, säger Garry Davis till mig där han sitter vid sitt skrivbord i Washington, D.C.

Och det beslutet uppmärksammades något alldeles oerhört år 1948. Då avsvor sig Garry Davis sitt amerikanska medborgarskap på USA:s ambassad i Paris och bosatte sig i ett tält på Förenta nationernas mark i Paris. Han proklamerade sig själv som världsmedborgare. Detta gav eko över hela världen, inte minst då Garry Davis och hans första skara anhängare kastades ut från FN-området. Under åberopande av FN-deklarationen om de mänskliga rättigheterna har Garry Davis ända sedan dess drivit sin kampanj för en ny världsordning.

För många framstod Garry Davis som en svärmare och romantiker, kanske en fanatiker. Men i verklig-

heten är han en väl beläst, skolad, bildad samt lugn och sansad man med mycket god organisationsförmåga, vilket hans världsmedborgarorganisation i dag vittnar om genom sin blotta existens. Och även om det har varit ganska så tyst om hans person under senare år, så har hans världsmedborgarorganisation fortsatt sin verksamhet och fått allt större spridning.

Mest kända är naturligtvis de världsmedborgarpass, som World Service Authority ställer ut till statslösa och andra från sin adress Suite 318 Altantic Building, 930 F. Street N.W., Washington, D.C. i USA. Det är en liten pamflettartad handling, som till sin storlek och sitt utförande ser ut ungefär som ett svenskt pass.

– Men hur kan ni utfärda passhandlingar? frågar jag honom. Organisationen är ju ingen nation?

– Ett pass, säger Garry Davis till mig, är bara en identitetshandling. Inget mer. Det som betyder något när man passerar en gräns är inte så mycket passet, som ger identiteten hos bäraren, utan visumet. Vi utfärdar inte ett visum. Vi utfärdar en identitetshandling, världspasset.

Garry Davis utgår alltså från FN-deklarationen om de mänskliga rättigheterna. Han tar innehållet i denna deklaration på fullt allvar. I hans tanke om världsmedborgarskap ligger också en rad andra föreställningar inbyggda. Han menar t ex att världsmedborgarskap innebär världsägarskap. Han vill också ha vad han kallar en "world labor pool", en såvitt jag kan förstå sorts enorm, världsomspännande arbetsfördelning.

Inom World Service Authority arbetar också en rad olika grupper på programskrivning. Bland annat har man på sitt program andel i vinst för de anställda i företagen runtom i världen.

– Folk i allmänhet förstår inte vilket oerhört trauma det är för en människa att sakna identitet, sakna identitetshandling, att inte ha ett pass och inte erkännas av något land, säger Garry Davis. Vi tillhan-

dahåller passhandlingar åt statslösa människor, som ber att få ett pass av oss, och det har visat sig att vårt pass går att använda för att passera gränser.

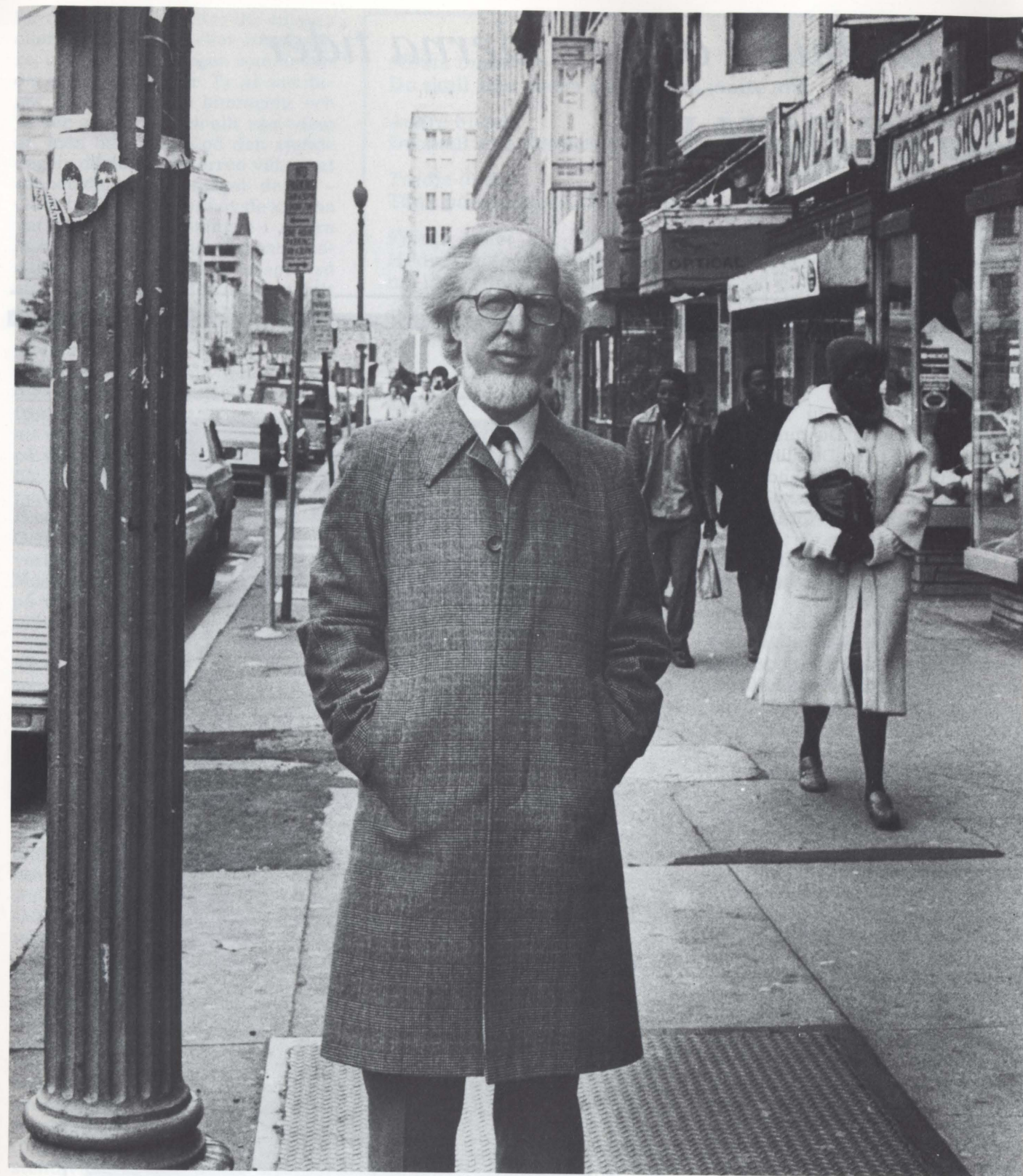
Och Garry Davis bör ju veta det bättre än någon annan. Med sitt första "hemgjorda" pass som världens första världsmedborgare har han rest vida omkring.

Garry Davis plockar också fram tjocka pärmar fyllda med fotostat-exempel på hur olika länders passkontrollanter stämplat in viseringar i världspass. Där finns visa utfärdade från en rad olika länder liksom in- och utresestämplar för många andra länder. I pärmen finns exempel från Laos, Venezuela, Tjeckoslovakien, USA, Indien och Kuba. Det enda nordiska land jag kan hitta är dock Island.

En del länder har officiellt erkänt världsmedborgarpasset. Där finner vi Ecuador, Övre Volta, Mauretania, Zambia och Jemen. I vilket fall som helst så visar de här exemplen att passet har fungerat för många människor, som annars skulle ha stått sig slätt utan passhandling i dagens värld.

Världsmedborgarorganisationen, som har en egen stab i Washington, får varje dag ta emot travar med brev och passbeställningar från hela världen. Organisationen skapades alltså 1948 och är år 1981 33 år gammal. Garry Davis själv har under alla dessa år själv handgripligen fått uppleva hur det är att resa omkring på ett världspass. Många gånger har det gått bra, men han har också fått se insidan av fängelser på olika håll, när han visat upp sitt eget pass.

I sitt ursprungsland USA för han ständiga strider med myndigheterna, som förklarat honom vara utlänning. Men man kan inte kasta ut honom till hans ursprungsland, eftersom det faktiskt är USA. Så länge som Garry Davis stannar i USA sitter han säkert, men om han lämnar landet är det inte säkert att han får resa in igen. Denna strid fortsätter att föras inför domstolar i USA.

Världsmedborgaren nummer ett, Garry Davis, utanför sin organisations högkvarter i centrala Washington. (Foto: Bertil Falk)

Organisationen har också en nedrustningskommission, vilket ställer sig ganska naturligt eftersom världsparlament och världsomfattande lagstiftning också antas skapa världsfred. Alva Myrdal erbjöds för något år sedan ordförandeskapet i denna kommission, men hon avböjde med motiveringen att hon inte åtar sig sådana uppdrag vid sidan om de uppdrag hon har.

Vill man närmare fördjupa sig i

världsmedborgaridén, så finns det naturligtvis en hel del att läsa. Men idén var alltså inte, som många trodde 1948, en fluga som dök upp och försvann igen. Tvärtom. Organisationen är nu större än någonsin. Över 50 000 människor har anslutit sig som världsmedborgare. Och ännu fler – cirka trehundra tusen – har skaffat sig världspass. Själv har jag alltså ett, men ska sanningen fram, så är det mitt svenska pass

jag använder, då jag är ute och reser.

Slutligen ska sägas att Garry Davis har skrivit en självbiografi, som börjar med hans "pånyttfödelse" över Östersjön i bombplanet före nödlandningen i Skåne. Där berättar han om världsmedborgarrörelsens framväxt. Den heter "My Country is the World" (Världen är mitt land).

''Guds bud'' och moderna tider

MOSE OCH VI

Mänsklighet, aktar du ännu de gamla buden? Nej. Du tummar på dem, småler åt dem. De tillhör dina religioners museum. Du underkänner Mose auktoritet. Du skulle vilja tala honom till rätta, förklara för honom att vår tid och vårt tänkande har nått en större insikt. Du vill redigera hans bud, tvätta hans manus, refusera det mesta.

Mose var kanske en bra karl i sin tid. Men för oss är han en gamling. Han mumlar till oss ur tidernas töcken, trevar med sin gistna stav, och hans blick är skum och elak; hjärtat är fyllt av känsla och skräck.

*

''Jag är Herren, din Gud, som har fört dig ut ur Egyptens land, ur träl-domshuset. Du skall inga andra gudar hava jämte mig. Du skall icke göra dig något beläte eller någon bild, vare sig av det som är uppe i himmelen, eller av det som är nere på jorden, eller av det som är i vatten under jorden. Du skall icke tillbedja sådana, ej heller tjäna dem; ty jag, Herren, din Gud, är en nitälskande Gud, som hemsöker fädernas missgärningar på barn och efterkommande i tredje och fjärde led, när man hatar mig, men som gör nåd med tusenden, när man älskar mig och håller mina bud.'' – Ur detta stycke vidskepelse med hemsk innebörd i Andra Mosebokens 20:e kapitel har den kristna religionen plockat ut några ord, *Du skall inga andra gudar hava jämte mig*, och sagt dem vara Guds första bud. ''Mig'' är alltså Gud själv, som påstås ha gjort uttalandet. Men eftersom det inte finns någon kunskap om Gud, så är budet alldeles meningslöst. ''Gud'' är ju människors föreställningar om Gud.

''Du skall icke missbruka Herrens, din Guds, namn, ty Herren skall icke låta den bliva ostraffad som missbrukat hans namn.'' Så läser vi i moseboken. Av rädsla för straff skall vi alltså – enligt texten

Mose med lagens tavlor.

– inte ''missbruka'' Guds namn. Den moraliskt anstötliga motive-ringsdelen av uttalandet har kristendomen uteslutit; andra budet sägs vara: *Du skall icke missbruka Herrens, din Guds, namn!* Vad är ''missbruk''? Är det när vi utropar ''Åh, Jösses'' (dvs Jesus), ''Gudi-

himlen'', ''Herreje'' (herren Jesus) och dylikt?

''Tänk på sabbatsdagen, så att du helgar den. Sex dagar skall du arbeta och förrätta alla dina sysslor; men den sjunde dagen är Herrens, din Guds, sabbat; då skall du ingen syssla förrätta, ej heller din son el-

ler din dotter, ej heller din tjänare eller din tjänarinna eller din dragare, ej heller främlingen som är hos dig inom dina portar. Ty på sex dagar gjorde Herren himmelen och jorden och havet och allt vad i dem är, men han vilade på den sjunde dagen; därför har Herren välsignat sabbatsdagen och helgat den.'' – Guds tredje bud anses av de kristna vara den första meningen i Andra Mosebokens uttalande om sabbatsdagen: ''Tänk på sabbatsdagen så att du helgar den! Men att man helt skall avstå från arbete på vilodagen – för att ''helga'' den – respekteras inte i våra dagar. För oss är det självklart att man använder sin lediga tid så som man själv önskar. Vi tror inte längre att ''Gud'' kräver att vi skall sitta med armarna i kors på vilodagen. Vi lever som vanligt då: förrättar våra hushållssysslor, motionerar, sportar, reser, läser, älskar, leker, går i kyrkan, umgås. Och många affärs- och service-verksamheter pågår på vilodagen. Moses idé om vad vi (inte) skall göra på vilodagen hör till hans absolut sämsta.

''Hedra din fader och din moder, för att du må länge leva i det land som Herren, din Gud, skall giva dig.'' Ja, så låter kristendomens fjärde bud. Man skall alltså ''hedra'' sin föräldrar för att det skall gå en själv väl i en kommande tillvaro – inte för föräldrarnas skull. Den kristna lönomoralen i sin prydno igen! Och man skall hedra sina föräldrar oberoende av deras karaktär och vandel. Ja, om så en fader slår sin familj och super upp lönen, så skall han hedras. Något undantag medger inte budet.

Femte budet lyder: ''Du skall inte dräpa!'' Det har i kristendomens historia hamnat i strykklasse: korstågen, religionskrigen, inkquisitionen, kättarbålen, förföljelserna. Budet har aldrig varit populärt, varken hos troende eller icke-troende, i synnerhet inte hos makthavare. Kanske har ''Vår herre'' inte sagt ifrån tillräckligt tydligt genom sina stentavlor. I vårt språk betyder dräpa att döda i hastigt mod. Är då överlagt dödande tillåtet enligt kristendomen, exempelvis avrättningar efter laga dom? Är krigsmord tillåtna? Avser budet endast människor, eller även djur? Budet är så formulerat att det inte ger klara svar på de frågorna.

Kristendomens sjätte bud är: ''Du skall icke begå äktenskapsbrott''. Det är ett, åtminstone i den svenska översättningen, suddigt bud. En tolkning kan vara att gift man eller kvinna inte skall vara sexuellt tillsammans med annan än sin make/maka. Detta bud erkänns av de

Första budet

Du skall inga andra gudar hava jämte mig.

Andra budet

Du skall icke missbruka Herrens, din Guds, namn.

Tredje budet

Tänk på vilodagen så att du helgar den.

Fjärde budet

Hedra din fader och din moder för att det må gå dig väl och du må länge leva i ditt land.

Femte budet

Du skall icke dräpa.

Sjätte budet

Du skall icke begå äktenskapsbrott.

Sjunde budet

Du skall icke stjäla.

Ättonde budet

Du skall icke bära falskt vittnesbörd mot din nästa.

Nionde budet

Du skall icke hava begärelse till din nästas hus.

Tionde budet

Du skall icke hava begärelse till din nästas hustru, ej heller till hans tjänare eller tjänarinna, ej heller till hans oxe eller hans åsna, ej heller till något annat som tillhör din nästa.

flesta. Men tillfällig ''otrohet'' bedöms ofta inte så hårt i vår tid. Och genom att skilsmässor är lagliga slås sjätte budet sönder. Av humanitära skäl kräver inte samhället längre ''evig trohet''.

''Du skall icke stjäla'' är det sjunde budet. Om det är väl bara att säga att det i princip är riktigt. Budet har stått sig genom tidsåldrar-na.

Ättonde budet: ''Du skall icke bära falskt vittnesbörd mot din nästa.'' Vad budet säger är sant. Men det finns ju andra former av lögn än falska vittnesbörd. Lögner är av tusen slag. Budet är otillräckligt i sin nuvarande formulering.

Nionde budet: ''Du skall icke hava begärelse till din nästas hus.'' Om detta inte bara skall ses som ett specialfall av budet mot stöld, så torde det innebära att man inte genom svekfull beräkning skall försöka bli ägare till grannens hus. Och de må vara så, men budet förefaller onödigt som självständigt bud. Samma kan man säga om det tionde och sista kristna budet: ''Du skall icke hava begärelse till din nästas hustru, ej heller till hans tjänare eller tjänarinna, ej heller till hans oxe eller hans åsna, ej heller till något annat som tillhör din nästa.'' Vad budet säger, finns redan sagt i andra bud. Men man reagerar mot att

det är skrivet endast från männens synpunkt och således illa formulerat.

*

''Tio Guds bud'' är religionshistoria. De är allvarliga uttryck för den känsla för rättfärdighet som spirat i en mänsklighet som – åtminstone enligt utvecklingsläran – höjt sig alltmer ut djurriket mot ett sant mänskligt rike, präglad av kärlek till medmänniskan och till lägre ståndens varelser.

Buden speglar en gången tids rättviseuppfattning. Men våra begrepp om rättvisa har sina rötter i dem.

En viktig fråga är hur vår tids etiska normer bör skrivas. Vilka korta och pregnanta ''bud'' bör vi som lever i nutiden lära oss?

Kanske har du, käre läsare, en mening om den saken. Hör i så fall av dig med brev! Skriv ned kortfattade, bra formulerade moralregler – gärna tio till antalet – som du menar att människorna bör försöka följa! Vi gör kanske en artikel på det material vi får in!

SM

En utvärdering av den parapsykologiska forskningen: HANSELS UPPTÄCKTER

Den brittiske forskaren C.E.M. Hansel har kritiskt granskat experiment som bland parapsykologer anses vara de absolut bästa – och han har funnit brister i dem alla.

De parapsykologiska experimenten äro legio, ty de äro många. Men tål de en kritisk granskning? Å ena sidan kan mängden av experiment förefalla vara ett starkt stöd för uppfattningen att paranormala fenomen existerar. Å andra sidan gör denna mängd att det är svårt att bedöma hur välgjort vart och ett av experimenten egentligen är. Att låta sig imponeras av mängden är ofta oklokt, och kanske gäller detta också inom parapsykologin.

Den grundläggande frågan inom parapsykologin är om fenomenen existerar. Om svaret är ja, kan man förvänta sig att forskningen i sinom tid skall kunna påvisa detta. Om svaret är nej, dvs att de paranormala fenomenen inte existerar, då är det å andra sidan omöjligt att bevisa deras existens. Om svaret är nej, då måste det också finnas olika icke-paranormala förklaringar till de experimentella effekter av icke slumpmässig art som ofta rapporterats inom parapsykologin. Detta är utgångspunkten för den brittiske forskaren C.E.M. Hansels bidrag till parapsykologin. Hansel menar också att det ur metodologisk synvinkel, för att öka forskarens vaksamhet, kan vara en fördel att utgå ifrån antagandet att ESP o. dyl. inte existerar, för att på så sätt inte bli blind för andra förklaringar än paranormala.

Hur lätt parapsykologiskt engagerade personer kan bli blinda för icke-paranormala förklaringar har jag själv iakttagit. Jag besökte för några år sedan det bland parapsykologer välbekanta laboratoriet i

Durham, vilket grundades av J.B. Rhine. När jag var där, rapporterades resultaten från några olika experiment. De flesta var slumpmässiga, men i ett fall fanns en oförklarad experimentell effekt. Experimentet gick till på följande sätt: Små barn fick använda en bubbelgum-apparat, som i en genomskinlig, ganska välfylld glasbehållare innehöll 100 runda bubbelgum-kulor, av vilka varje hade en av fem färger. Barnet skulle sedan gissa vilken färg nästa kula skulle ha, när den med en mekanisk anordning trycktes ur apparaten. Efter varje gissning skakade experimentledaren apparaten för hand tre gånger (uppåt, åt höger och åt vänster). Därefter trycktes kulan ut, färgen registrerades och till sist lades kulan tillbaka i behållaren genom ett litet hål högst upp. Efter många försök visade det sig att yngre barn tenderade att få ett resultat under slumpförväntan medan äldre barn tenderade att få över slumpförväntan. Effekterna var statistiskt säkerställda, så att de alltså inte var slumpmässiga. Jag började fundera på experimentet och kom på att här tycktes finnas en felkälla. När jag påpekade detta, insåg de som lyssnade att detta var en möjlig felkälla, och senare kunde vi också i experimentet påvisa att felkällan fungerade. Tuggummiexperimentet publicerades aldrig, och den stackars experimentledaren föreföll lätt skakad. Det märkliga är emellertid att ingen annan vid laboratoriet upptäckt felkällan tidigare trots att experimen-

tet pågått i flera månader. Vid senare tillfällen har jag beskrivit experimentet för grupper av universitetsstuderande, i regel nybörjare i psykologi. Nästan undantagslöst kan någon ganska snart komma på felet som inte upptäcktes av forskarna i Durham. Läsaren kan själv försöka sig på att knäcka nöten: Lösningen bör kunna förklara skillnaden mellan yngre och äldre barn. Fusk behöver inte ha förekommit, apparaten var hel, effekten var inte slumpmässig (om än avvikelser från slumpförväntan var ganska liten procentuellt räknat), och uppgifterna i beskrivningen ovan är tillräckliga för att läsaren skall kunna komma på felet.

Låt oss återgå till Hansel. Han menar alltså att parapsykologer inte alltid upptäcker felkällor som ändå finns i experimenten. Han har också vid närmare granskningar av experiment undantagslöst funnit sådana felkällor. Eftersom han inte kan granska alla experiment, har han koncentrerat sig på de experiment som bland parapsykologer ansetts vara de absolut bästa. Redan år 1966 publicerade han sina resultat i boken *ESP: A Scientific Evaluation*, och förra året kom en ny upplaga med titeln *ESP and Parapsychology. A Critical Re-Evaluation*. Hansel kompletterar här med vissa avsnitt som berör utvecklingen efter 1965. Hans upptäckter har kommit att få stor betydelse för bedömningen av stöden för de paranormala fenomenens existens. I det följande kommer därför en kort redogörelse att ges

för innehållet i den nya upplagan av boken.

Boken innehåller tre huvudavsnitt, nämligen först tiden fram till 1930, därefter tiden från 1930 till 1965, och slutligen tiden från 1965 och framåt. Av dessa avsnitt kan man betrakta det mellersta som mest betydelsefullt. Här har nämligen Hansel själv gjort upptäckter som i hög grad kommit att påverka värderingen av de experiment som gjordes under denna tid.

TIDEN FRAM TILL 1930

Hansels skildring av utvecklingen fram till 1930 är både dramatiskt och underhållande skriven. Han väljer ut några bekanta exempel på undersökningar och ger läsaren det bestämda intrycket att forskningen från denna tid inte gav något stöd för de paranormala fenomenens existens. Han redogör exempelvis för de två systrarna Fox ofog att försöka oroa sin mor genom att fästa ett äpple i en lång tråd och sedan de gått till sängs, dunka äpplet i golvet genom att dra i tråden. Man ville inte tro att små barn lurades, och detta blev början till den spiritualistiska rörelsen som snabbt spred sig i både USA och Europa. Knäckningsseanser var den ursprungliga formen för spiritualistiska seanser, men naturligtvis övergav systrarna snabbt "äppelmetoden". De använde i stället lederna i händerna, fötterna och knäna för att åstadkomma de nödvändiga knäppningarna. Fyrtio år senare beskriver Margaret Fox, den ena av systrarna, själv hur de hade gått till väga. Hansel underlåter heller inte att informera läsaren om att båda systrarna slutade som alkoholist. Det är för övrigt genomgående i boken att om någon forskare har begått självmord eller råkat gifta sig med den viktigaste försökspersonen, eller om någon försöksperson varit alltför glad i sprit eller pengar eller haft någon annan last, så försitter Hansel inte tillfället att nämna detta, tydligtvis utan större respekt vare sig för parapsykologer eller deras försökspersoner. Först tyckte jag detta var ett något osympatiskt drag hos Hansel, men efter att ha läst hela boken förstår man att det kanske måste ursäktas. Man kan nämligen säga att en av hans huvudförklaringar till de experimentella effekter som parapsykologin producerar, är just "den mänskliga faktorn".

Kan man inte lika gärna dra en glömskans slöja över det som hände före 1930? Det tycker förmodligen inte Hansel, och det är mycket möjligt att en del fallgropar kan undvikas vid parapsykologiska experi-

ment, om man studerar de misstag som tidigare forskare har gjort, och även om man studerar de värdefulla insatser som gjorts av vissa forskare för att förklara hur medier åstadkommit sina trick eller för att klargöra andra till synes oförklarliga händelser.

Ett känt medium var Eusapia Palladino. Hon fick bord att flyga i luften, musikinstrument att ge ljud ifrån sig, en märklig "andehand" att nypa seansdeltagarna i armen o. dyl. Detta åstadkom hon bl a genom att närmast akrobatiskt böja ett av sina ben bakåt och tex balansera ett litet bord på stortån. Hon avslöjades vid flera tillfällen, bland annat en gång då en kontrollant hade gömt sig på golvet (i det som vanligt mycket dunkla rummet) och helt enkelt grabbade tag i hennes fot när hon böjde den bakåt. Hade man då inte försökt kontrollera hennes benrörelser? Jodå, tvåstycken herrar brukade sitta på var sin sida av henne och röra vid hennes ena fot och ben med sitt eget ben. Hon lyckades dock manipulera dem, tex så att båda herrarna kom att vidröra endast det ena av hennes ben.

Ett annat fall gällde en ansedd och högt uppsatt domare. Han berättade om en vision han haft av en journalist som uppenbarat sig vid hans säng mitt i natten med en önskan att få viss information om ett domslut. Dagen därpå visade det sig att journalisten hade dött vid samma tidpunkt på natten efter att ha sagt till sin hustru att han först måste göra klar artikeln om domslutet. Domaren berättade allting för sin hustru, som också bekräftade redogörelsen. Fallet väckte stort intresse, eftersom en så ansedd person hade redovisat det. Vid en närmare granskning visade det sig dock att redogörelsen på flera viktiga punkter inte alls stämde med verkligheten. Journalisten hade inte dött på natten som uppgivits, något domslut för den aktuella dagen fanns inte, ja det visade sig att domaren inte ens var gift vid den aktuella tidpunkten. Domaren kommenterade dessa uppgifter med att säga att fakta tydligen inte överensstämde med hans minne av händelserna och han försvarade sig med att säga att han inte skulle ha berättat om sina minnen av visionen (som nämligen antogs ha kommit vid något helt annat tillfälle) om han inte trott sig kunna lita på sitt minne. Av detta kan varje parapsykolog lära sig att det är metodologiskt felaktigt att i en undersökning vara utlämnad till sina egna minnesbilder av en undersökning eller av en händelse.

C.E.M. Hansel

TIDEN 1930 TILL 1965

Under 1930-talet började på allvar de kortgissningsexperiment vilka så småningom skulle komma att ge parapsykologin ett visst anseende. Utvärderingen skedde med statistiska metoder, och tillvägagångssättet var rent allmänt av en sådan karaktär att det gav intryck av största vetenskapliga precision. De första årens experiment brukar parapsykologer visserligen inte fästa så stort avseende vid, utan att egentligen tala om exakt varför. Inte heller Hansel diskuterar de första årens experimenterande särskilt ingående utan konstaterar endast att felet i dessa experiment var att man använde en typ av kort, där man kunde se vilken figur kortet föreställde även från baksidan av kortet. Vissa kort kunde även identifieras från sidan, och slutligen var inte storleken på korten alltid densamma.

Så småningom förbättrades metoderna, man lärde av misstagen, och till slut fick man fram till synes helt felfria experiment, och, vad mera var, mycket tydliga experimentella effekter som tolkades som ESP, utomsinnlig varseblivning. Vissa experiment kom att inta en position som speciellt betydelsefulla, ja man talade om "avgörande" och "slutgiltiga" experimentella bevis för de paranormala fenomenens existens. Hansel jämför olika framställningar om parapsykologin från denna tid och finner att det var särskilt tre experiment, som pekades ut av flera parapsykologer som varande "avgörande". Dessa tre experiment var Pearce-Pratt-experimentet, Pratt-Woodruff-experimentet samt Soal-Goldney-experimentet. Hansel ägnar ett kapitel åt vart och ett av dessa

experiment, och i det följande kommer i kort sammanfattning huvud dragen av hans upptäckter att återges.

PEARCE-PRATT EXPERIMENTET

Detta experiment gick till på så sätt att försöksledaren Pratt satt i ett rum och tittade på baksidan av ett visst kort, utan att alltså veta vilken figur kortet föreställde. Enligt ett i förväg bestämt tidsschema tog han sedan fram det ena kortet efter det andra till dess att två kortlekar med 25 kort i vardera hade använts. Detta upprepades vid åtminstone 34 olika tillfällen. Försökspersonen Pearce satt under samma tid i ett helt annat rum, och hans uppgift var att gissa vilka kort som Pratt hade framför sig. Testet gällde alltså clairvoyance snarare än telepati, och eftersom Pearce överhuvud inte såg korten, spelade det ingen roll om man kunde se på baksidan vilken figur kortet föreställde. För att tiden skulle stämma överens var bådas klockor synkroniserade. När experimentet var över, vände Pratt på de kort han använt och registrerade vilken figur de föreställde. Pratts lista över dessa figurer och den lista som Pearce gjort över sina gissningar skulle lämnas till J.B. Rhine innan Pearce och Pratt jämförde sina listor. I de sista tre sessionerna var Rhine själv närvarande för att kontrollera hur Pratt gjorde sina registreringar. Pearce däremot lämnades utan övervakning.

Det är ingen tvekan om att icke slumpmässiga faktorer påverkade resultatet, men var det ESP eller var det någon annan faktor? Hansel använde arbetsmetoden att förut-sätta att det måste finnas någon annan förklaring än ESP och gick så långt att han åkte till USA för att på ort och ställe kontrollera hur experimentet hade gått till. Det hade nu gått 26 år sedan experimentet utförts, men Pratt hjälpte på alla sätt till med att klargöra de frågor som Hansel ville ha svar på. Pratt är nog för övrigt den enda parapsykologen som i Hansels bok får några uppriktigt uppskattande ord: "Pratt gave every assistance. He himself pointed out the structural alterations made to the rooms". (s. 116) Hansel inspekterade nämligen de lokaler som använts för experimentet, och vid detta tillfälle påpekade alltså Pratt att vissa ombyggnader hade gjorts under de år som gått. Han visade hur rummet sett ut 26 år tidigare, och när Hansel inspekterade ett utrymme som inte längre hörde till experimentrummet, men som gjort det på den tiden, upptäckte han i detta utrymme ett

fönster. Det hade alltså varit fullt möjligt för försökspersonen att mot slutet av experimentet, när Pratt vände upp korten för att registrera dem, helt enkelt ställa sig och titta genom fönstret för att se vad korten föreställde. Pratt hade visserligen också använt ett annat rum på ett annat avstånd från försökspersonen, men i det rummet fanns en lucka rakt ovanför hans bord, och det tycks ha varit möjligt att titta genom ett litet hål i den luckan.

Olika invändningar har riktats mot Hansels upptäckt. Ian Stevenson hävdar t ex att det är otroligt att Pearce skulle stå på en stol i korridoren för att titta genom fönstret under alla de timmar som experimentet pågick; då måste han ju säkerligen ha väckt uppmärksamhet. Hansel svarar att det räckte med att titta genom fönstret under en kort stund mot slutet av en session, just när Pratt registrerade korten, och om det var någon i korridoren just då, så kunde han låta bli vid det speciella tillfället. Det var nämligen bara under vissa sessioner som det tycktes vara en icke slumpmässig effekt. Under många sessioner blev resultatet helt slumpmässigt. Man har också ifrågasatt om vinkeln från fönstret verkligen var sådan att det var möjligt att se korten, men ritningar från den aktuella tiden har inte ställts till Hansels förfogande (eller publicerats) och därför kan hans invändning inte anses vara vederlagd. Man har också sagt att Rhine kunde ha sett om Pearce lämnat rummet vid något tillfälle då han inte skulle ha gjort det. Experimentrapporterna säger emellertid att Rhine skulle kontrollera Pratt under registreringen, och därför är det fullt möjligt att han inte såg Pearce lämna den byggnad han befann sig i. Sammanfattningsvis måste sägas att Hansels invändning förefaller hållbar, och det är svårt att hävda att detta experiment skulle vara särskilt vattentätt, eftersom det var fullt möjligt för försökspersonen att kika genom ett fönster för att upptäcka de rätta svaren på gissningarna.

PRATT-WOODRUFF-EXPERIMENTET

Detta experiment ansågs som särskilt betydelsefullt bland annat därför att de båda experimentledarna, Pratt och Woodruff, kontrollerade varandra så att ingen av dem skulle kunna fuska. Man använde den s.k. "två-experimentatordesignen". Hansel granskade experimentuppläggningsen och försökte tänka ut något sätt att ändå fuska

för någon av försöksledarna, om han skulle ha velat göra det. Hansel kom på ett sätt, som han beskriver detaljerat i sin bok, men vars tekniska karaktär gör att jag inte här redogör exakt för hur det gick till. Det intressanta är att Hansel också kom på hur en sådan metod skulle ha påverkat protokollet, och han gjorde en bestämd förutsägelse att om denna metod använts, skulle det kunna avslöjas genom en analys av protokollet.

Hansel fick låna protokollet under 14 dagar, men var sedan tvungen att lämna tillbaka dem, då han vägrade att skriva under en försäkran att inte publicera sina resultat med mindre än att det parapsykologiska laboratoriet gav sitt medgivande. De 14 dagarna räckte emellertid för att han skulle hinna upptäcka att protokollets utseende till fullo bekräftade hans antagande. De gissningar som hade lyckats i protokollet, var fördelade just på ett sådant sätt som skulle ha varit fallet om Hansels metod hade använts. Någon tungt vägande invändning mot Hansels upptäckter i detta experiment har inte förts fram. En senare analys av Scott och Medhurst har tvärtom bekräftat Hansels påståenden, även om de påpekar att det inte nödvändigtvis behövde vara medvetet bedrägeri från försöksledarens (Woodruffs) sida. Det kan nämligen möjligtvis också ha varit omedvetna slutledningar och felplaceringar som åstadkom effekten.

SOAL-GOLDNEY-EXPERIMENTET

Soal var en brittisk parapsykolog som började sin "karriär" som skeptiker vad gäller de paranormala fenomenens existens. Han gjorde långa serier av experiment utan att kunna påvisa någon icke slumpmässig effekt. Hans omvändelse har påverkat många i deras inställning till parapsykologin. Den beskrivs nämligen på så sätt att någon föreslog att Soal skulle göra en ny analys av sina data för att se om det fanns någon "förskjuten" effekt, dvs. att en gissning var rätt om man jämförde med det kort som kom omedelbart före eller efter det avsedda kortet. Och se, här visade sig för vissa försökspersoner en mycket tydlig effekt. Eftersom denna effekt inte var förutsedd, och eftersom Soal tidigare varit tveksam till de paranormala fenomenen, kom denna framställning att göra ett starkt intryck på många läsare. Bland annat förefaller det ju osannolikt att bedrägeri skulle vara inblandat.

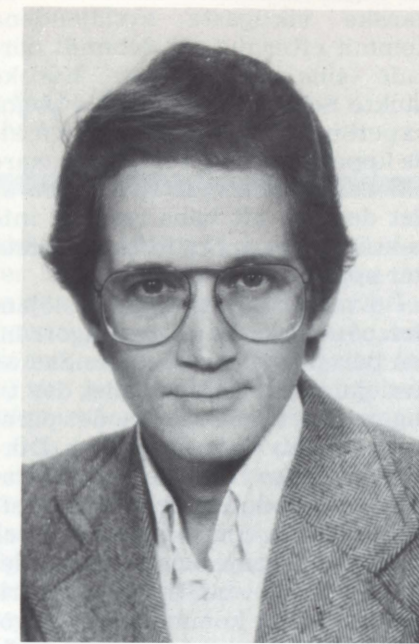
I senare experiment, som Soal

gjorde bland annat tillsammans med Goldney, gjorde han stora ansträngningar att utesluta möjligheten av bedrägeri också från försöksledarnas sida. Ändå var det denna alltför vanliga refräng inom parapsykologin som skulle bli slutet också på Soals visa.

Det s.k. Soal-Goldney-experimentet genomfördes åren 1941 - 1943. Soal hävdade alltså att möjligheten av bedrägeri hade uteslutits redan i uppläggningsen av experimentet. En analys i *Science* år 1955, skriven av G.R. Price, visade emellertid att det varit fullt möjligt att få fram effekterna på ett flertal olika sätt om försöksledarna hade velat fuska. Price skisserade sex olika metoder som skulle ha kunnat användas, även om det naturligtvis inte fanns något direkt bevis för att någon av dem verkligen hade använts, och han påpekade också att flera andra möjligheter till fusk hade funnits. Det var alltså felaktigt att hävda att möjligheten av fusk var utesluten. Detta är i stora drag också den analys som Hansel ger i den första upplagan av sin bok år 1966.

Parapsykologin har emellertid sin egen Miss Marple, en skarpögd dam vid namn Mrs. Albert. Hon deltog i en del av den aktuella experimentserien som "sändare". Hon kikade emellertid genom ett litet hål i den skärm som avskilde henne från försöksledaren Soal. Hon upptäckte då att Soal ändrade i den lista över de siffror som bestämde vad som skulle vara en korrekt gissning eller inte (dvs i listan över s.k. "måltavlor"). Denna lista skulle ha gjorts upp på ett slumpmässigt sätt i förväg, och det kunde inte tillåtas att någon ändring gjordes. Men kanske Soal bara "snyggade till" listan lite grand, för att ta bort någon fläck e.dyl.? Det var länge en öppen fråga.

Några år efter det att Hansels bok publicerats, fick vi veta mer om Mrs. Alberts anklagelser. I en artikel från år 1971 avslöjas nämligen att Mrs. Albert sett Soal ändra i protokollet inte någon enstaka gång utan fyra eller fem gånger, och hon hade till och med sett hur han hade gjort. Han hade nämligen ändrat ett till fyror eller femmor, något som ju kan göras utan att sudda i protokollet. Detta var en mycket exakt och speciell anklagelse, som faktiskt skulle kunna undersökas. På samma sätt som i Pratt-Woodruff-serien skulle nämligen en sådan manipulation kunna avslöjas genom en noggrann analys av protokollet. Det bör exempelvis finnas oproportionerligt många fyror och femmor bland måltavlorna, opro-

NILS WIKLUND, född 1947, blev fil.kand. 1969. Han har därefter varit biträdande psykolog, tagit psykologexamen och filosofie doktorsexamen. Sedan 1971 har han varit anställd vid Psykologiska institutionen i Lund, men har nu flyttat till Stockholm.

Wiklund har bedrivit experimentell parapsykologisk forskning och berört huvudfenomenen inom parapsykologin: psykokinesi, telepati, prekognition, klärvoajans. Han har lagt vikt vid att experimenten skall vara metodologiskt korrekta men också - från försökspersonernas sida sett - "informella" och något så när engagerande till sin prägel.

Under den tid han undervisat i

psykologi har han ganska ofta kommit in på parapsykologin, dock endast på enstaka föreläsningar eller gruppövningar under varje kurs.

Nils Wiklund har skrivit en trebetygsuppsats samt sin psykologexamensuppsats inom ämnet parapsykologi. Han har publicerat några artiklar i utländska parapsykologiska facktidskrifter samt några i Sökaren. Han är "full member" i *The Parapsychological Association*.

Wiklund, som inte är övertygad om att det finns parapsykologiska fenomen, vill gärna försöka göra en utvärdering av stöden för de paranormala fenomenen, dvs bedöma hur starka stöden är. Han säger att om - men endast om - paranormala fenomen existerar, så utgör de en utmaning för den aktuella forskningen, eftersom de inte omedelbart kan inlemmas i våra vetenskapliga förklaringsmodeller. "Därmed är dock inte med nödvändighet sagt", anser Nils Wiklund, "att parapsykologin verkligen är ett viktigt ämne."

När Nils Wiklund började sina studier i parapsykologi, utgick han från att psi existerar, såsom de flesta verksamma parapsykologer tycks göra. Från att först mest ha studerat *resultaten* i publicerade rapporter övergick han mer och mer till att koncentrera sig på *metoddelen* och fann att experimenten inte alltid var så invändningsfria som han tidigare trott. Ju mer han läst, desto mindre övertygad har han blivit om att psi verkligen existerar.

portionerligt många rätta gissningar bör också ha skett just när det gäller dessa siffror, medan det däremot bör finnas oproportionerligt få gissningar fyra eller fem, när måltavlan var ett. Även andra liknande förutsägelser kunde göras utifrån Mrs. Alberts påståenden att Soal ändrat ett till just fyror och femmor, och alla dessa förutsägelser bekräftades, något som Scott och Haskell kunde rapportera i en artikel från år 1974. Ytterligare bevis kom 1978 i en förnyad analys av Markwick som också bekräftar att bedrägeri var förklaringen till de tidigare oförklarade experimentella effekterna i Soal-Goldney-experimentet. I detta fall har alltså inte Hansel själv gjort de avgörande upptäckterna, men hans analys av

experimentsituationen, och påståendet att fusk var möjligt, har till fullo bekräftats.

Dessa tre experiment ansågs tidigare utgöra de kanske starkaste stöden för de paranormala fenomenens existens. I alla tre fallen har experimenten visat sig vara möjliga att förklara på annat sätt än genom ESP. Betydelsen av detta kan inte överskattas. Det är nämligen möjligt att hävda att inte något experiment som utsatts för en närmare granskning har visat sig vara så vattentätt som man tidigare hävdade, utan i stället har det varit möjligt att påvisa betydligt enklare förklaringar än förekomsten av en för vetenskapen helt ny och okänd princip.

TIDEN EFTER 1965

Vad gäller den forskning som skett under de senaste 15 åren kan sägas att det ännu inte hunnit utkristalliseras helt vilka experiment som skall anses vara särskilt betydelsefulla. Det förhållandet leder till att den tredje delen i Hansels bok får en något ojämn karaktär på grund av att han inte koncentrerat sig på enbart de experiment som parapsykologer skulle välja ut som något så när välgjorda. Han ägnar exempelvis ett långt avsnitt åt Uri Geller, trots att de flesta parapsykologer förmodligen torde vara ense om att dennes aktiviteter är att betrakta som endast trollkonster. Hans påpekanden här har alltså ringa vetenskapligt intresse, även om de kan ha ett visst "uppförande" värde med tanke på att Uri Geller är välbekant också bland personer som i övrigt inte känner till mycket om parapsykologi.

Hansel ägnar också ett långt avsnitt åt de experiment som gjorts av Targ och Puthoff, trots att dessa forskare visat många prov på bristande kunskap både vad gäller statistiska utvärderingsmetoder och forskningsmetodik i allmänhet, vilket gör att de inte kan anses ha något särskilt högt anseende bland sina kolleger. Det var för övrigt just dessa forskare som publicerade en rapport om sina experiment med Uri Geller, en rapport som fick stor uppmärksamhet.

Det mest intressanta bidraget i denna del av boken är enligt min mening Hansels analys av Helmut Schmidts experiment. Dessa experiment är nämligen tveklöst högt ansedda bland parapsykologer i allmänhet, och Hansel gör två betydelsefulla påpekanden som båda får betraktas som ganska starka invändningar mot Schmidts experiment.

Det första påpekandet gäller möjligheten till bedrägeri från Schmidts sida. En sådan möjlighet är naturligtvis klart närvarande eftersom Schmidt i uppläggningsen inte gjort något för att utesluta den möjligheten. Hansels bidrag med detta påpekande är inte särskilt originellt, men det kan inte avfärdas bara för att det känns utslitet och på något sätt olustigt. Det är ganska märkligt att Schmidt valt att helt frånga en två-experimentator-plan, där försöksledarna kontrollerar varandra, trots att Rhine och Pratt i sina metoddiskussioner på 50-talet kraftigt betonade vikten av en sådan uppläggning av ett parapsykologiskt experiment. Det är också svårt att hävda att möjligheten av bedrägeri är så liten att den är ointressant, men här har – det

får sägas till Schmidts försvar – de kanske viktigaste avslöjandena kommit efter det att Schmidt började sina experiment. Kanske tänkte Schmidt att värdet av hans experiment får avgöras genom att de upprepas av oberoende forskare vid andra laboratorier. Tyvärr är det dock så att hans resultat inte bekräftas när andra forskare försöker upprepa dem.

Det mest betydelsefulla avslöjandet på senare år av bedrägeri inom parapsykologin – vid sidan av avslöjandet av Soal – gäller den tidigare föreståndaren för det parapsykologiska laboratoriet i Durham, W.L. Levy. Denne rapporterade oförklarade experimentella effekter i sina djurexperiment, och många parapsykologer hoppades här finna ett upprepbar experiment. Hansel kommenterar något insinuant, att om Levy inte hade avslöjats, så hade även i detta fall den viktigaste invändningen kanske varit att hans resultat inte kunde upprepas av andra forskare. De som inte tycker om att misstänka sina medmänniskor för bedrägeri (och Hansel påpekar att en sådan motvilja mot att misstänka namngivna personer är mycket vanlig) kan kanske uppskatta Hansels andra anmärkning mot Schmidts experiment. Denna gäller nämligen en möjlig rent metodologisk felkälla.

Schmidts experimentrapporter har i regel en speciell egenhet som kan dölja ett allvarligt fel. Han gör ganska långa experimentserier på t ex 15 000 delförsök. Med den apparat han använder behöver detta i och för sig inte ta särskilt lång tid. När man gör ett parapsykologiskt experiment är det nödvändigt att i förväg bestämma exakt hur lång försöksserien skall vara. De jämna siffror som Schmidt ofta anger, ger också intryck av att han i förväg har bestämt längden på försöksserien, t ex 15 000 delförsök. Där emot är det så att han i regel också har två olika betingelser, t ex att ibland försöka få över och ibland att försöka få under slumpförväntan. Det märkliga är nu att han då inte anger exakt hälften av antalet försök för varje betingelse, dvs 7 500 för var och en. I stället anger han t ex i ett experiment 7 091 försök att få över slumpförväntan och 7 909 försök att få under slumpförväntan. Man har svårt att undgå intrycket att dessa siffror inte är bestämda före försökets början. Risken finns att de i stället uppkommit på så sätt att försökspersonen hållit på så länge han eller hon hade lust i den ena betingelsen och sedan bytt till den andra betingelsen en stund, för att sedan åter byta tillbaka osv.

I så fall kan man lätt avbryta en delserie när man "ligger bra till", och det bör vara ganska lätt att få fram de experimentella effekter som Schmidt rapporterar.

Det sammanfattande intrycket av Hansels bok är att ganska starka invändningar kan riktas mot de experiment inom parapsykologin som uppvisar icke slumpmässiga experimentella effekter vilka tidigare tolkats som stöd för ESP o. dyl.

Tyvärr förefaller det också som att de misstag som tidigare forskare gjort, tenderar att upprepas av senare forskare. Många tycks resonera så att man får börja med lösliga experimentsituationer för att så småningom förbättra kontrollen. Resultatet kan då bli att experimentella effekter uppstår under de mindre genomtänkta förhållandena men att de sedan försvinner under bättre kontrollerade betingelser. Alla de brister som lätt kan avslöjas i de nu så uppmärksamade s.k. Ganzfeld-experimenten, är ett exempel på detta, och jag vågar förutsäga att när kontrollen i dessa experiment så småningom förbättras, kommer även här de icke slumpmässiga effekterna att försvinna. Hansel kommenterar för övrigt inte denna grupp av experiment.

I den utvärdering som Hansel gör av parapsykologin, kommer han till slutsatsen att det inte finns något stöd för tanken på de paranormala fenomenens existens. Denna slutsats bör inte avskräcka dem som eventuellt själva skulle vilja göra experiment i parapsykologi från att läsa boken. Hansel ger nämligen så många exempel på olika typer av fel att den blivande forskaren själv bör kunna undvika åtminstone några av dessa, om han eller hon läser boken. Ju fler felkällor som undviks, desto större möjlighet bör forskaren ha att uppnå rent slumpmässiga resultat, något som inte enbart behöver vara nedslående utan också kan tolkas som ett uttryck för en viss experimentell kompetens.

*Jag är här.
Inte bättre än du,
inte sämre heller.
Du är min bror,
jag är din syster,
vi bor på jorden.*

*Inte vet jag
hur vi hamnade här,
men vi kan väl
räcka varandra handen?*

MARIANNE LÖWENDAHL

Livet – en resa till oss själva

"Jag längtar till landet som icke är

– – –

*Mitt liv var en het villa.
Men ett har jag funnit och ett har
jag verkligen vunnit –
vägen till landet som icke är."*

Till det landet Edith Södergran längtar till, är vi på väg hela vårt liv. Det är vår inre verklighet vi söker. Vi är bärare av stoft och ande, en gudomlig helhet, som vi alla en gång var delaktiga av i våra tidiga barnaår. Men i ungdomsåren kom för de flesta av oss tanken att bli en splittrande makt. "Gud som haver barnen kär" skulle fattas med förståndet, dogmer och myter framställdes som historiska skeenden. Vårt sanningskrav stängde oss ute från det en rationalistisk förkunselse kom oss att se som religion. Först då vi insåg, att myterna och dogmerna är symboliska skildringar, som vill levandegöra andliga skeenden, en universell verklighet som gäller för människan, kunde religionen åter bli en levande makt i våra liv.

För min del blev jag så främmande för den kristna rationalistiska förkunnelsen, att jag först genom mötet med Tagores innerliga gudshängivenhet fattade vad religion är: Inte ett intellektuellt försant-hållande av läror, utan en upplevelse av andens värld, av enheten med allt. All mänsklighetens längtan klingar fram ur hans hymner. Min egen längtan fick uttryck, fick röst. I "Gitanjali" säger han: "Resenären måste knacka på varje främmande dörr för att komma till sin egen – måste vandra genom alla yttre världar för att slutligen nå den innersta helgedomen."

De främmande dörrarna i religionernas värld kan öppna för förståelsen för de innersta sanningarna i vår egen religion.

Alla människor är bärare av samma gudom. Någon har sagt, att människans uppgift är att vara ett prisma genom vilket gudomen återspeglas i världen. Min glädje var stor, då jag upptäckte att mystikerna i öst och väst talade samma språk, återspeglade samma gudomliga verklighet.

Jag minns också vilket djupt intryck ett juldagsföredrag om "Barnet i krubban" gjorde på mig – barnet som låg där i sin krubba och till-

bads i vitt skilda länder och kulturer långt före Jesu tid. Bilden av barnet i krubban djupnade till en symbol för anden i människan, som är gemensam för allt mänskligt liv – var en universell sanning om människans innersta verklighet.

Och gudamodern, madonnan med barnet, symbolen för moderskärleken och för det heliga barnets gudamänskliga börd, är universell. Egypten har Isis med Horusbarnet, Indien har Devaki med Krishna i sina armar.

Om människan som bärare av gudomen skriver den romerske filosofen Seneca:

"Gudomen är nära. Den är hos dig och i dig. I oss bor en helig ande, en som iakttar och vakar över gott och ont."

Och Augustinus säger:

"Det som nu kallas för kristen religion har funnits redan i forntiden."

Jesu budskap, att vi måste bli som barn för att komma in i himmelriket, är också Tagores. Han ser på livet med barnets ögon. Allt i naturen är honom nära – nära som det är barnet – årstidernas skiftningar, blommorna, fåglarna. Jesu ord om liljorna på marken och fåglarna under himmelen kommer oss närmare. Detta att bara vara till, vara fri från att vilja ha, vilja äga levandegör Tagore i otaliga av sina hymner: "Barn leka på stranden av världar. De veta ej att simma, de veta ej att kasta ut nät. Pärlfiskare dyka efter pärlor, köpmän segla i sina skepp, under det att barnen samla sina små stenar och skingra dem åter. De söka ej efter dolda skatter, de veta ej att kasta ut nät."

De främmande religionerna är dörrar, som leder in till en djupare förståelse för vår egen kristendom. Sanningen är en och gemensam för hela mänskligheten. Det är inte fråga om synkretism, att plocka ihop bitar och sammanfoga till ett helt utan att fatta vad som ligger bakom alla religioner – få kontakt med urkällan, som inspirerat, inspirerar och bär upp alla religioner.

Emilia Fogelklou berättar om hur hon "förnummit strålar av den Verklighet, som är sanning". Hennes upplevelse av strålningen från urkällan, av att vara "innanför ljusportarna", var så genomgripande, att den gav hela hennes liv en ny inriktning. Mötet med enkla männi-

skor som "Myr-Per, Backmör och andra hade ingett henne djupare vördnad än många lärdare människor. Allt kom från dem direkt som strålning, utan 'omslagspapper'. Man mötte Gud snarare än religion."

Olikheterna mellan religionerna ser hon endast i den yttre klädanden, i "omslagspapper" om Gud, som hon drastiskt uttrycker sig. Urkällan, den grundläggande sanningen är densamma. Det finns ett gemensamt element i all religiös upplevelse, som gudstron bygger på, men byggnaderna är olika efter vars och ens väsensart.

I "Bönens Ande" förklarar också William Law, att religionsolikheter är ytfenomen. "Det finns blott ett möjligt sätt, på vilket människan kan nå frälsning genom Guds liv i själen. Det är inte ett sätt för juden, ett annat för den kristne och ett tredje för hedningen. Nej, Gud är en, människonaturen är en, frälsningen är en, och vägen till den är en. – Det är själens åtrå vänd mot Gud. – Denna åtrå uträttar således allt: den för själen till Gud, och den är ett liv samman med Gud. Om denna åtrå inte lever och inte verkar i en jude eller kristen, så är alla offer, allt tjänande, all dyrkan av lagen eller evangeliet blott döda gärningar, som inte bringar liv till själen och inte skapar förening mellan Gud och den. Men om denna åtrå väckes och riktas mot Gud, även om det sker i själar, som aldrig har hört om lagen eller evangeliet, så tränger det gudomliga livet, eller Guds verklighet, in i dem."

Att så genomgripande som Tagore, som Emilia Fogelklou, uppleva gemenskapen med gudomen är en nåd, som inte förunnas alla. Vi får vara tacksamma för de glimtar som lyser upp vår villsamma livsvandring. Den hjälp de olika religionerna kan ge, behöver vi. De är vägvisare till det tillstånd Jesus kallar Himmelriket – till gemenskap med allt. I utformningen kommer de alltid att vara olika, men genom rening från bokstavstro och rationalistiskt tänkande kan deras innersta sanning, deras gemensamma kärna allt klarare lysa fram. De många boningarna i Fadershuset är endast skenbart olika. Liksom grenarna hör Vinträdet till, bildar en helhet, så är alla ett i Andens värld.

Hos alla folk, alla människor finns en gudslängtan. Det är vårt öde att inifrån vårt väsens djup drivas till att söka gudomen – söka himmelriket. Till det invärtes riket är vi alla på väg. Livet är en resa till oss själva, till vår innersta verklighet – "till landet som icke är".

Birgitta Fries-Ossiann

REINKARNATIONSTERAPI

Psykiska problem kan ha sin rot i traumatiska upplevelser i tidigare liv. Insikten om dessa sammanhang kan leda till befrielse från de psykiska besvären. Det anser JOHAN WRETMAN.

– Att vi människor, eller kanske man bör säga vårt medvetande, kan existera oberoende av vår fysiska kropp, att vi överlever döden och återkommer i nya existenser, den tanken har jag haft alltsedan jag var barn. I tonåren började jag fundera över reinkarnation och ställde mig frågan: ifall återfödelsetanken kunde accepteras av västerländska läkare och psykologer, hur skulle man då kunna arbeta med återerining av tidigare liv vid behandling av psykiska störningar?

– Nu vet jag av egen erfarenhet att vi lever så att säga i spjutspeten av tidigare liv. Vi bär med oss essensen av allt vi någonsin erfarit. Erfarenheter från tidigare liv styr vårt tänkande och handlande i dag. Våra attityder, inte minst fobier, kan ha grundlagts långt tillbaka i en förgången tid. Jag vet också i hur hög grad dödsstraumata från tidigare liv, exempelvis att ha omkommit under en jordbävning eller blivit innebränd, präglar oss i vårt nuvarande liv.

Den som säger detta är psykoterapeuten Johan Wretman. Men det är först under senare år som han kommit i kontakt med reinkarnationsterapi och fått sina aningar bekräftade att man kan använda sig av reinkarnationsupplevelser som ett terapeutiskt hjälpmedel. För en tid sedan var han under en månad hos psykologen Morris Netherton och lärde känna metoden, dels genom att själv genomgå reinkarnationsterapi och dels genom egna behandlingsfall och samtal i grupp om hur denna metod fungerar.

– Det var en oerhört intensiv och omvälvande period av mitt liv, med samtal och terapitimmar så gott som varje dag, säger Johan Wretman. Jag ville bli en bättre människokännare och terapeut och förstå

hela vidden av vårt undermedvetna, som omfattar inte bara den prenatala perioden, dvs. tillvaron i moderlivet, utan också tidsrymder bortom denna, vilka kan göras tillgängliga för vårt medvetande. För övrigt har Stanislav Grof i sin bok "Människans okända världar" redogjort för hur patienter i LSD-terapi fått kontakt med tiden före födelsen och tidigare livs erfarenheter.

– Det innebär ett oerhört stort ansvar att arbeta med denna metod. Det är en absolut förutsättning att man skaffat sig egen erfarenhet av vad det innebär att möta sig själv i andra skepnader. Den som endast har andrahandskunskap kan, om olyckan är framme, dras in i patientens reinkarnationsupplevelser, om dennes trauma vidrör något ouppklarat hos terapeuten själv.

Johan Wretman menar att reinkarnationsterapi kan vara en snabbare och effektivare metod än andra för att lösa psykiska problem. Denna metod är problemorienterad, man koncentrerar sig på en sak i sänder och utgår ofta från fysiska symtom i dag, vilka inte sällan går tillbaka till upplevelser i tidigare liv att ha blivit utsatt för våldshandlingar, upplevt fysisk isolering, kvävts till döds etc.

– Först bör man emellertid söka orsakerna till psykiska problem i förhållanden i nuvarande liv och använda sig av de många utmärkta vägar som står till buds, inte minst kroppsinriktade terapiformer. Det är först när dessa, liksom psykoanalys och vanlig samtalsterapi, inte ger resultat, som reinkarnations-terapi snabbt kan ta oss igenom de försvar vi omger oss med. Det är min uppfattning att vi spelar upp scener i dag som egentligen är en

rekapitulation, fast i en ny omgivning, av ouppklarat stoff från tidigare liv. En väg till befrielse från detta tvångsmässiga återupprepande är en djup och omvälvande insikt, som sker när man återupplever händelser i tidigare liv som direkt hänger samman med ångest, rädsla etc i nuvarande liv. Egentligen är terapeuten mest att betrakta som en trygg handledare. Den verkliga terapeuten är patienten själv, mer än i andra terapiformer. Han är den som upplever, tolkar och integrerar den nya erfarenheten i sitt liv. Ofta behövs mycket litet efterbehandling i form av samtal.

– Hur vet man att det rör sig om faktiska upplevelser i tidigare liv? Kan det inte lika väl vara fråga om inbillning, symbolbilder?

– Eftersom jag personligen är mer intresserad av att hjälpa än av att bevisa, så spelar det mindre roll för mig vad man kallar dessa upplevelser. En del har blivit hjälpta av metoden trots att de inte varit övertygade om att deras upplevelser haft med reinkarnation att göra. Låt oss kalla dessa "tidigare liv" skapelser ur vårt undermedvetna som kan tillfredsställa både dem som tror att det rör sig om tidigare inkarnationer och dem som inte gör det! Men personligen tror jag att mycket, fast kanske inte allt, av det som upplevs under reinkarnations-terapi verkligen berör autentiska händelser från tillvaron som foster, från själva födelsen eller från tidigare liv.

– Ture Arvidsson, psykiater på Danderyds sjukhus, berättade i TV-programmet Kvällsöppet om en kvinna som under hypnos upplevde en händelse som treåring när hon fick handen i kläm i en barnvagn och kom till läkare. Under

återupplevandet uppvisade hon en intryckning och märken på handen, exakt så som hade hänt henne i treårsåldern. Som jämförelse kan nämnas att en patient som genomgick ett dödsstrauma hos Morris Netherton under stor vanda beskrev hur han piskades ihjäl, uppvisade flammande röda streck över kroppen i själva "dödsögonblicket". Jag har själv bevittnat liknande fall.

– Hur går man till väga i reinkarnationsterapi?

– Det finns olika tillvägagångssätt beroende på graden av omedvetet motstånd. Morris Netherton använder vissa nyckelord, som t ex "Jag känner mig pressad", "Jag kan aldrig avsluta något", "Jag känner mig övergiven". Dessa ord, som skildrar hur patienten till övervägande del känner sig, uppfattas som beskrivningar av processer som startat i tidigare liv och, säreget nog, åter spelas upp på fosterstadiet. Netherton anser att inget trauma är fullständigt upplöst förrän dess motsvarighet före eller under födelsen återupplevts.

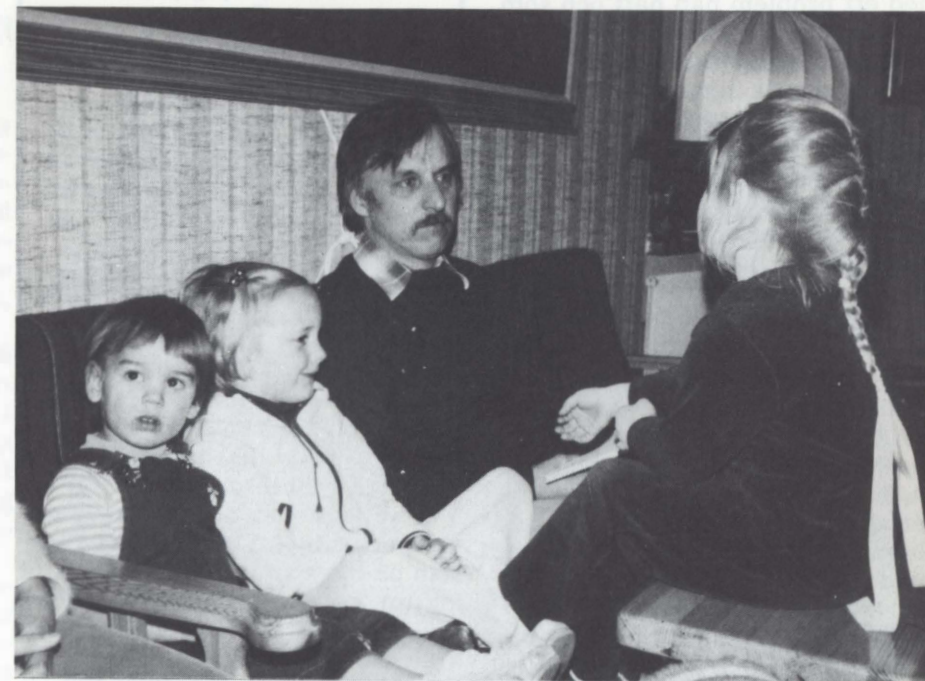
– I reinkarnationsterapi handlar det inte om att försättas i djup hypnos. Det räcker med att man lägger sig på soffan och börjar upprepa nyckelorden. Dessa för automatiskt till en djupare medvetandenivå. Patienten har hela tiden kontakt med terapeuten och vet att han befinner sig på två nivåer samtidigt, man kan säga skådespelarens och åskådarens. Det är terapeutens närvaro som förankrar patienten i dagsmedvetandet. Att experimentera på egen hand är absolut inte tillrådligt, eftersom risken finns att man då sugns in i sin subjektiva värld och får svårt att hitta upp till ytan igen, på samma sätt som en dykare måste vara förenad med båten ovanför hans huvud.

– Jag använde tidigare uttrycket att vi lever "i spjutspeten" av alla tidigare liv. Detta betyder att ord och fraser med vars hjälp vi ofta beskriver hur vi förhåller oss till detta livet – vår "levnadsdefinition" – också beskriver skeenden från tidigare liv. Allt som någonsin hänt och det som händer nu är närvarande samtidigt. Det förflutna kanske är en uppfinning av vårt rumsliga tänkande.

– Liksom i samtalsterapi spelar kroppsspråket eller frånvaron av kroppsliga reaktioner en stor roll för att ge en antydning om vad som försiggår i patientens inre. En plötslig ryckning i ansiktet, darrning i en hand, skakning i ett ben, andlöshet, återhållna snyftningar eller förändring i rösten kan tala om att patienten nu kommit i känslor

mässig kontakt med något som knyter an till hans nuvarande svårigheter. Ibland kan det vara nödvändigt att göra patienten uppmärksam på vad som händer med hans kropp med t ex följande ord: "Lägg märke till att du oavbrutet slår med handen. Varför gör du det? Vad känner du i handen medan du slår?"

ordet strypt. Under en terapitimme hade hon förnimmelsen att hon begått självmord och beskrev i detalj hur detta gått till. Det hade skett i stadsdelen Bronx i New York år 1942. Hon mindes sitt tidigare namn och gatuadressen och vad som lett till detta tragiska slut. Netherton ringde till folkbokförningen i New York och fick bekräftat att en per-

Johan Wretman som sagoberättare på Tallmogården julen 1980.

– Liknande frågor gör patienten förankrad i det fysiska skeendet i en annan tid och i en annan omgivning. Det händer ibland att patienten med sin kropp kan illustrera allt som skedde under den traumatiska upplevelsen och via sina egna rörelser förstå vad som skedde utan att egentligen "se" särskilt mycket för sin inre blick. Vad som talar för autenticiteten i dessa upplevelser är att inte ens den mest framstående skådespelare kan spela med så totalt fysiskt och emotionellt engagemang att t ex hjärtrytmen förändras under en dödsupplevelse, att uppflammande rodnader uppträder när en dödsscen på ett bål återges etc. Och som Netherton påpekar: Om nu patienten nödvändigtvis ska hitta på händelser ur tidigare liv, varför uppfinns då inte mer angenäma händelser, eller händelser där man spelat en betydelsefull roll, något som kunde ge glans åt den nuvarande, kanske mer all dagliga tillvaron?

– En ung kvinna sökte hjälp hos Netherton på grund av, som hon sa, hysteriska känslor av att bli strypt eller kvävd. I sin beskrivning av sin livssituation använde hon ofta

son med det namnet avlidit vid den tidpunkt som hade nämnts under reinkarnationsterapin. Till saken hör att kvinnan var född i slutet av 40-talet och inte varit utanför Kalifornien i sitt nuvarande liv.

– Under ett samtal berättade Netherton för mig om en tioårig pojke han haft under behandling. Under en terapitimme började pojken plötsligt tala ett främmande språk. Netherton spelade in vad som sades på band och tog efteråt bandet till olika sinologer, eftersom han misstänkte att språket var kinesiska. De skakade emellertid samtliga på huvudet och sa att det visserligen lät som kinesiska men att de inte förstod mer än brottstycken. Till slut tog Netherton bandet till en mycket gammal språkforskare, som sa att han förmodligen var den enda som kunde känna igen det talade språket. Han menade att det rörde sig om en numera utdömd dialekt som tidigare talats i en provins i Kina och att orden ingick i en religiös ritual.

– En sådan förklaring som att pojken i detta liv skulle ha lyssnat till någon som talat detta språk eller att han på telepatiskt väg skulle

ha uppfångat dessa ord, finner jag alltför långsökt.

– Det är min tro och förhoppning att återfödelse ska bli vetenskapligt erkänt och att vi därmed får en vidgad förståelse av livet, dess ursprung och betydelse, men jag är inte intresserad av att argumentera eller övertyga människor som hyser en annan uppfattning.

Johan Wretman har själv blivit hjälpt genom reinkarnationsterapi med ett problem han haft och som han i många år grubblat över utan att finna någon förklaring till.

– Under hela mitt liv har jag haft mycket svårt att somna om någon, man eller kvinna, legat i samma rum. Det har varit omöjligt för mig att slumra in om inte den andra personen somnat först. Minsta ljud under själva insomnandet, eller om någon lutat sig över mig eller rört vid mig, har kunnat åstadkomma en så våldsam ångest och hjärtklappning att det kunnat ta gott och väl en timme, ibland kanske längre, innan kroppen lugnat sig. Det var som om själva insomnandet i närvaro av någon annan, eller att bli väckt under natten, var förenat med stark dödsångest, men den kopplingen kunde jag inte göra förrän under och efter återupplevandet av det trauma som låg till grund för denna min besynnerliga reaktion. Under en terapitimme hos Netherton genomgick jag en scen i alla dess detaljer, där jag blev mördad av en kvinna, troligen en syster, under sömnen. Jag såg mig själv ligga i sängen och en kvinna i fotsid kläddnad gå mot mig med en dolk höjd och sedan flera gånger stöta dolken i mitt bröst. Från den stunden blev jag befriad från mitt tvångsmässiga sätt att reagera. Någon gång kan det hända att reaktionsmönstret upprepas, men nu har det ingen makt över mig längre. Laddningen har gått ur i och med att förnuftet, insikten, säger mig att det jag så länge spelat upp, har tillhört ett annat liv, en annan tid och plats och inte har någon relevans i mitt nuvarande liv.

– *Reinkarnation är ju inget vetenskapligt bevisat faktum, utan tycks snarare vara en känsla som vissa människor har, att de levtt tidigare liv . . .*

– Somliga har denna känsla starkare än andra, kanske därför att de i barndomen eller i vuxen ålder haft spontana återerindringer från tidigare liv. Det är synd att vi inte värderar känsla, aning, intuition högre än vi gör. I sitt ibland överdrivna behov att bevisa allt förkastar många vetenskapsmän den andliga verkligheten – som t ex reinkarnation – utan att närmare ha

Jag vädrar ett djupare sammanhang mellan kobben, måsen och vattenspegeln mellan träd Kronorna och vinden mellan dig och mig.

Johan Wretman

Glöm inte att jag skall återvända till er. Ännu en liten tid, och min längtan skall samla stoft och skum till en ny kropp. En liten tid, ett ögonblicks vila i vinden, och en ny kvinna skall föda mig. Farväl till er och till den ungdom jag tillbragt hos er. Det var i går vi möttes i en dröm.

Ur Profeten.

satt sig in i vad saken gäller. På så sätt kan vår intellektualitet fungera som en broms på utvecklingen.

– *Men kan vi lita på känslor och aningar i ett fall som detta?*

– Vi upplever alla tillvaron genom ett subjektivt filter, ett filter som på olika sätt förvränger det vi iakttar, beroende på vad vi erfart under detta och tidigare liv. I högre grad än vi vill erkänna styrs vårt förnuft, vårt tänkande, tror jag, av känslomässigt färgade värderingar, men vi kan vara mer eller mindre fixerade vid mönstret.

– Med ordet "känsla" menar jag – i detta sammanhang och i andra – kontakt med djupare medvetandesikt – det som kallas alfatillståndet, eller vad Sokrates kallade sin *daimonion*, den inre rösten.

– *Var bedriver du din terapi-verksamhet?*

– Jag har köpt en liten gård i Sunnansjö, nära Tallmogården, där jag för övrigt regelbundet håller föredrag och leder avspänning bland annat.

ZENIT

Den mest brottsförebyggande och porrhejdande bok som publicerats på svenska.

ZENIT är på 95 sidor i förstklassigt tryck och sänds helt gratis utan förbindelse. Innehavare av postgirokonto kan lämpligen girera 1 kr till pg 32 42 50-0. Läsaren får sedan själv bestämma priset efter egen värdering och uppskattning.

FÖRLAG PER GLANELL
590 98 EDSBRUK

– Jag betonar alltid helhetsprincipen, såsom balansen mellan känsla och intellekt. Känslor bygger upp eller bryter ned vår fysiska och psykiska hälsa. Med hjälp av känslomässigt laddade bilder kan vi återställa harmonin i vårt psyke och som en följd därav även i "fodralet", vår kropp. Så som vi tänker, så blir också vårt liv.

– När det gäller människans möjligheter till inre utveckling är jag en obotlig optimist, kanske beroende på att jag varit lycklig nog att hos mig själv finna slumrande resurser som jag tidigare varit omedveten om.

– Det är min avsikt att i Sunnansjö ha kurser och grupper av olika slag, vilka belyser helhetssynen ur olika aspekter: frågor som berör hela mänskligheten, vad som förenar i stället för att skilja åt, ekologisk livssyn, alternativa behandlingsformer, vad vi själva kan göra för att förebygga sjukdom och gynnsamt påverka vårt hälsotillstånd.

– Psykosomatiska sammanhang har länge intresserat mig – och hur man genom personlighetsutveckling och förändring av sina attityder kan skapa en så ogynnsam jordmån för sjukdomar att dessa faller av som torra grenar. Jag tror att det finns samband mellan vår hälsa och vårt sätt att förhålla oss till livet och dess erfarenheter. Psykiska faktorer har stor betydelse för hälsan.

– Jag inriktar mig alltså inte på enbart reinkarnationsterapi.

*

Johan Wretman är utbildad lärare, har varit yrkesverksam som sångare, sjungit i Glada änkan, turnerat med Rikskonserter. Han har genomgått Lukasstiftelsens psykoterapiutbildning, han har utgett diktsamlingar och han har – tillsammans med en god vän – överlätt Kahlil Gibrans Profeten.

ÄNTLIGEN

två efterlängtrade böcker i nytryck.

Den nya tidsålderns evangelium
av Lewi 70:–

Hur man spelar livets spel
av Florence S Shinn 25:–

Vid beställning av fler än tio böcker av varje titel ges 10% rabatt.

Böckerna sänds per postförskott från

LIVSKRAFT FÖRLAG
Torsgatan 61, 113 37 Stockholm.

Naturligtvis finns de även på
Vattumannen Stockholm
Näckrosen Göteborg
Regnbågen Malmö

Bookshop East & West ett nytt "brobygge" på Östermalm i Stockholm

Text o foto Per Sellmann

– Vi vill hjälpa till att bygga broar mellan den urgamla visdomen i öst och den moderna teknologin i väst, säger Jan Vintilescu, f d informationschef och PR-konsult och nu nybliven bokhandlare tillsammans med Eva Lindström, f d kurator.

De har startat en bokhandel på Nybrogatan 26, Östermalm i Stockholm med namnet East & West. I mångt och mycket liknar den nya bokhandeln Vattumannen på Drottninggatan; man vänder sig liksom den till personer med intresse för den nya tidsåldern.

– Ordet paradigm är väldigt populärt nu, menar Jan; det betyder att vi håller på att få ett "nytt synsätt", både på tillvaron och oss själva. Vi får helt enkelt ett nytt perspektiv på tillvaron. De böcker som vi säljer speglar just dessa tankegångar.

– Det kanske kan tyckas djärvt att öppna en bokhandel i dessa tider då andra boklådor går i konkurs, säger Eva. Men vi tror på specialboklådor, och det är en trend i USA och England som nu också börjar visa sig i Sverige. I en specialbokhandel kan kunden hitta nästan allt som finns inom ett speciellt område, få en personlig service och göra specialbeställningar. Det är också viktigt att vi som en specialaffär kan fungera som en informationsplattform för kurser och föredrag, som våra kunder kan tänkas vara intresserade av.

– Märk väl, säger Jan, att vi också säljer antikvariska böcker. Vi köper mer än gärna böcker för att sälja i andra hand. Mitt privata intresse för musik har också resulterat i en liten musikhörna där vi säljer skivor och kassetter med både klassisk musik och meditationsmusik.

Bokhandeln East & West ligger ett stenkast från Östermalmstorg, och eftersom Nybrogatan är trafiksanerad, så är det ett lugnt och lättåtkomligt läge för en bokhandel i den nya tidens anda.

Den nya bokhandeln East & West på Nybrogatan 26, Stockholm – i närheten av Östermalmstorg – har öppet vardagar 11.00–18.00 och lördagar 10.00–15.00.

Från invigningen: Eva Lindström och Jan Vintilescu (med festglas i handen) tillsammans med gästerna Agne Windmark från Hälsans Hus samt Gösta Eklund och Jan Erik Janhammar från Måndagsgruppen.

En sökare jag mött: MARJA ENTRICH

hudterapeut, diktare, levnadskonstnär

Av Åsa Freij

Det finns en sökare bakom många masker. Att det fanns en bakom Marja Entrichs diskret och skickligt gjorda make up anade jag nästan genast, när jag mötte denna lilla, livliga ung-gamla "flicka" med de varma och på en gång glada och vemodiga ögonen.

Vem är hon?

Marja Entrich – eller Marja Katz som är hennes ursprungliga namn – föddes i Lettland. Uppväxttiden var svår, eftersom fadern i flera år var skild från sin familj. När den ryska revolutionen utbröt, hade han befunnit sig på affärsresa utomlands och sedan inte kunnat återvända till sitt land. Man visste inte om familjen någonsin skulle kunna återförenas. Men när Marja var elva år gammal, lyckades hennes mor med sina barn ta sig över till Sverige, där fadern då redan hade varit bosatt i fem år.

Familjen Katz byggde upp en ny tillvaro i Sverige och fick det bra. Marja sattes i Franska skolan för att få en fin uppfostran. Men hennes dröm var att bli skådespelerska, och efter lång övertalning lät hennes far henne börja en teaterutbildning. Hon var på god väg i karriären, när det visade sig att hennes röst inte höll för påfrestningarna och hon måste lämna teaterbanan.

– Det var ett hårt slag, säger Marja. Men till slut accepterade jag det.

Marja började en ny utbildning – till skönhetsexpert – bl a i Paris. Efter flera års anställning utomlands öppnade hon egen klinik i Stockholm, Marja-kliniken på Östermalm. Hon hade stor framgång, fick flera utmärkelser, bl a *Grand Prix Estetic Cidesco*, ett slags skönhetsexperternas motsvarighet till skådespelarnas Oscar.

Marja Entrich blev en annorlunda kosmetolog och hudterapeut. I ett

yrke som kan tyckas ha mycket med flärd och fåfänga att göra, kunde hon göra mycket nytta för människor. Hon stod för ett skönhetstänkande av djupare slag. Hon hyllade tesen att verklig skönhet kommer inifrån, och hon lärde sina klienter en ny livsstil. Marja blev en energisk förespråkare för vegetarisk hälsokost och sund livsföring. Hennes skönhetsvård var inte främst ett skickligt hantverk med puder och krämer, utan snarare en hjälp till självhjälp, att inspirera sina medmänniskor till ett rikare liv – ty då kommer skönheten inifrån och sätter sin prägel på den yttre människan. Det kunde hända att hon vägrade behandla klienter som inte själva ville bjuda till och ändra sitt levnadssätt.

Men det fanns i Marja en konstnärssjäl som arbetet med skönhetsvård inte helt kunde tillfredsställa. En längtan efter att uttrycka de tankar, känslor och erfarenheter som livet gav henne, hade tagit sig uttryck i dikt- och vissskrivande under många år. Hon skrev bl a flera visor för Gustaf Torrestad. Hon började också att samla artister

omkring sig, mest trubadurer från Visans vänner, och att arrangera visafnarn i olika kultursammanhang.

En dag – för omkring tio år sedan – bestämde hon sig för att hennes insatser i skönhetsbranschen skulle vara slut. Hon överlät sin klinik till sina medarbetare och började ett nytt liv som vissskrivare. Numer är hon känd för sina ömsinta, kritiska, roliga, vemodiga och alltid känslöfyllda och färgstarka visor.

Visdiktandet har också gett henne en ny möjlighet att stå på en scen och att agera – och få den för henne så viktiga direktkontakten med andra människor. Hon är en ofta anlita gästartist hos bl a föreningar, där hon reciterar sina visor och får hjälp av gitarr- eller pianoackompanjemang, samt berättar om de händelser och tankar som gett upphov till dem. Samtidigt får hon tillfälle att tala om det som hon tycker är meningsfullt i livet, det som hjälpt henne själv och som hon vill dela med sig av, även om det bara blir brottstycken av hennes filosofi.

*Jag lekte så länge med dockor,
jag tror jag var tolv, kanske mer
och med åren som gick vill jag
minnas*

*blev dockorna bara fler.
Vad sökte jag hos mina dockor?
Kanhända en tryggare härd,
en annorlunda gemenskap
i någon mjukare värld.*

Med de veka tonfallen inleds en av Marjas dikter.

I Balladen om Belsebub finns en trotsig ironi:

*Lär människor kriga, lär människor
svika.*

*Se till att fattiga aldrig blir rika.
Sprid hat och våld i denna vår värld
såväl hos okunnig som hos lärd.
Sprid än mer stress och habegär*

*och gift i jord och atmosfär.
Låt mänskan föräta sig stinn och
mått*

*till proppen i hjärtat och hals-
korsett.*

*Och kasta ut en djävulstärning
med högsta fart och lägsta gärning.*

De flesta av Marjas visor har tonsatts och flera har sjungits in på skiva, bl a av Fillie Lyckow: "I spegeln – gladsorgsna visor (växtverk och växande)".

Nu har Marja också startat en kulturförening i Stockholm, "Meldianterna", som hon leder och som har regelbundet återkommande program med förnämliga gästartister, diktare, trubadurer och skådespelare – och med plats också för framträdanden av nya, okända för-
mågor.

MAKROBIOTIKEN

Något som betytt mycket för Marja är makrobiotiken, den balanserade kosten efter den japanska näringsfysiologen och filosofen George Ohsawa.

– Makrobiotiken har lärt mig balans och behärskning, säger hon. Lidelsefulla människor måste lära sig att disciplinera sin lidelse.

Makrobiotiken bygger på balansen mellan ying och yang, mellan utvidgande och sammandragande ämnen.

Marja menar att det kan vara direkt skadligt att äta mycket råkost och fruktsafter som många vegetarianer gör, ty då utvidgas porerna, energin går ut ur kroppen och man blir trött och frusen.

– Det är fullkornssäd som är hälsans nyckelföda, anser Marja.

Fortfarande håller hon föredrag om hud- och kroppsvård, fast hon inte längre arbetar aktivt med det – framför allt talar hon om friskvård, som alltid har fascinerat henne.

– Jag ställer alltid upp i sådana sammanhang och ser en uppgift i det, säger hon. Man fylls av en stark glädje och lustkänsla varje gång man möter en publik som lyssnar med öppna sinnen och levande ögon.

MARJAS TRO

Det finns mycket att berätta om Marja Entrich – och hon har mycket att säga själv. Det där med hennes ålder skulle man väl inte nämna, det tycker hon inte själv heller, även om mycket som skrivits om henne handlar om just den förunderligt ungdomliga f d skönhetsexperten och hur hon bär sig åt för att hålla sig ung.

Hon säger att hennes främsta hälso- och skönhetsregel är denna:

"Ge i stället för att begära!" Den attityden påverkar både hälsan och skönheten gynnsamt.

En positiv livssyn är också något viktigt, understryker Marja. Själv är hon full av livslust och idéer – i en ålder då många bara ser tillbaka och börjar föra ett vegeterande liv – och hon har svårt att få tiden att räckta till.

– Livet har lärt mig att man själv kan forma sin attityd och därmed sin tillvaro. När jag var ung, var jag ofta deprimerad, rädd, ensam och t o m aggressiv och bitter. Det kom sig av min fåfänga, och av att jag väntade mig uppmärksamhet av andra i stället för att själv ge. När jag kom underfund med detta, blev livet helt annorlunda.

– Några visdomsord som jag skulle vilja ge mina medmänniskor på vägen är dessa: Var mot andra som du vill att andra skall vara mot dig eller: Ge i stället för att begära!

– Det är också en god hjälp, säger Marja, att se allt som händer en som lärdomar och som det bästa för ens utveckling, även om det kan kännas svårt ibland. – Jag tror att livet faktiskt är en skola och att vår tid på jorden måste ses i ett större sammanhang!

– Ända från min tidigaste barn-
dom har jag varit starkt medveten om Guds existens och detta har gett mig trygghet. Min religiösa tro är rak och barnslig: Det finns bara en Herre, och han är allas. Det är vi människor som gett honom de olika namnen. Och ibland förföljer och mördar vi varandra för de olika heliga namnens skull, som vi gett honom. Så tycks det ha varit sedan tidernas begynnelse.

Hur bör människor vara mot var-

andra?

– Det viktigaste är ömsinnet, svarar Marja. Jag vill inte använda ett så stort ord som kärlek i detta sammanhang. Det räcker så bra med ömsinnet mot sin nästa.

– Ett annat ord är samarbete. Samarbete mellan människor är något av det finaste som finns. Vi behöver ju varandra. Men varför gör vi då så lätt livet surt för varandra?

Är människan i grunden god, eller ond?

– Jag vill tro på den tibetanska buddhismens ord: Det finns ingen ondska – bara förvirring.

– Och inom oss alla finns en gnista som kan göra oss till "gudars likar".

Är någon religion sann, eller åtminstone mer sann än andra?

– Man kan se att alla religioner söker detsamma, men på olika vägar. Det är inget negativt att vi har olika religiösa samfund; människor och kulturer är ju olika. Men de olika religionernas anhängare borde lära sig att respektera varandra och bli så mänskligt mogna att de söker det som förenar dem och inte bara ser det som skiljer. Men idag är detta ännu bara en önskedröm.

– Själv känner jag mig som en ensamvarg. Jag vill plocka det bästa från varje rörelse och foga in det i min världsbild.

– Men mest känner jag mig dragen till Sufi-rörelsen. En Sufi-andakt börjar alltid med att man läser ur alla världsreligionernas heliga skrifter.

– Sufi har "Tio tankar" som jag blir stark och glad av. Jag har dem inom ram på mitt skrivbord och läser dem ofta.

DE TIO SUFITANKARNA

Det finns en Gud, Den Evige, Den Ende; ingen finns utom Honom.

Det finns en Mästare, alla själars vägledande Ande, som ständigt leder sina efterföljare hän mot Ljuset.

Det finns en Helig Skrift, naturens heliga bok, den enda skrift som kan upplysa människan.

Det finns en Religion, det stadiga framåtskridandet i den rätta riktningen mot det ideal, som innebär fullbordandet av livets syfte för varje själ.

Det finns en Lag, ömsesidighetens lag, vilken hålles av den som har ett osjälviskt samvete och en vaken känsla för rättvisa.

Det finns ett Brödraskap, mänsklighetens, som utan åtskillnad förenar jordens barn i Guds faderskap.

Det finns en Moralprincip, kärleken, som har sin rot i självförsakelse och vars blommor är goda gärningar.

Det finns ett som är värt att prisas, Skönheten, som lyfter sina dyrkares hjärtan genom alla rymder från det sedda till det osedda.

Det finns en Sanning, det sanna vetandet om vårt eget väsen, det inre och det yttre, vilken är all vishets innersta väsen.

Det finns en Väg, det falska jagets tillintetgörande i det sanna, vilken höjer den dödliga till odödlighet, vari all fullkomlighet bor.

VARFÖR LYSSNAR VI PÅ "DET ÄR OMÖJLIGT" – EXPERTER?

Av Bertil Nilsson

Experter på aerodynamik försäkrar oss att enligt kända mekaniska naturlagar borde humlor inte kunna flyga. Men hur lyckliga är de inte där de surrar omkring i sin luftburna okunnighet? Och hur lyckliga bör vi inte som människosläkte vara för att det funnits individer som tvivlat på experters försäkringar om vad som inte borde kunna göras! I själva verket har de allra flesta mänskliga framsteg genomförts av folk som inte lyssnat till avrådanden från sådana som är snara till att förutspå misslyckanden.

Alla innovationer – på såväl gott som ont – har åstadkommit av det fåtal som varit kloka nog att förstå hur något kan fungera eller dumma nog att inte begripa vad som borde vara omöjligt!

En ruggig höstdag 1910 kom en ömkansvärd och slitet klädd ung kompositör, kramande ett av sina verk med nervösa fingrar, fram till dirigenten för den berömda Broadway-musicalen Folies Bergère. Den store skummade snabbt igenom förslaget. Han skakade på huvudet: – Jag är ledsen, men jag har ingen användning för den här kompositionen. Jag vill inte låta avskräckande, Mr Berlin, men jag är rädd att ni aldrig kommer att hitta någon som kan vara intresserad av att spela er "Alexander's Rag Time Band"!

DET GÅR ALDRIG VÄL!

Världshistorien är full av exempel på experter som förklarat "Det där kan inte genomföras" men som fått äta upp sina ord. Berömda män har stundom gjort sig skyldiga till häpnadsväckande felaktiga bedömningar. Verklig visdom framträder när de vågar erkänna att de faktiskt tagit miste.

Det är i själva verket så att de allra flesta som åstadkommit något värdefullt och bestående till en början bombarderades med försäk-

ringar om att de skulle misslyckas. Sådana avskräckande ord är illa nog när de kommer från välmenande släktingar eller vänner men de kan bli rent förödande när de uttalas av allmänt erkända experter på ett område. Men experter kan också ta miste. Hade Irving Berlin nöjt sig med beskedet han fick, så hade hans komposition aldrig blivit någon miljonsäljare.

SKRIV INTE!

Många människor har nått sina mål först sedan de skakat av sig de kallduschar som högt uppsatta auktoriteter bestått dem. Ibland har de dåliga betygen fått dem att verkligen bita ihop tänderna i en "jag skall minsann visa dem" – anda. När unga Charlotte Brontë började skriva, sände hon de inledande kapitlen till William Wordsworth, Englands då främste poet. Denne lysande kritiker förklarade okänsligt att han inte kunde avgöra om författaren var "bokhållare eller efterbliven sömerska"! Det visar inte bara vad han hade för tankar om sin läsekrets, som säkert till viss del bestod av bokhållare och sömmerskor. Han fick leva länge nog för att få uppleva att Charlotte Brontës "Jane Eyre" hyllades som seklets främsta engelska roman.

Praktiskt taget alla betydande författare har inlett sina karriärer med att bli grundligt refuserade, när de inte haft råd att själva betala tryckningen av sina första verk. Många har fått se manuskripten vandra från det ena förlaget till det andra, innan någon äntligen vågat satsa på en utgivning – och kanske blivit rikligen belönad. Och – tänk efter – hur brukar nya riktningar inom målarkonsten bedömas vid starten? Skandal, urartat, obegripligt brukar det heta. Ett par generationer senare har stilen bildat skola, blivit tradition och beundras!

TA DIG INTE TON!

Enrico Caruso vände sig som yngling till den kände professorn Gug-

lielmo Vergine för att få lektioner. Vergine lyssnade och beskrev sedan ynglingens röst som "vindens tjut i fönsterluckorna". Han avrådde bestämt från sångarbanan.

En legendarisk ledare för Wienoperan gav en gång ett betyg som han fick anledning att ångra resten av sitt liv. Efter att ha hört Madame Elisabeth Schumann-Heink sjunga några av de sånger som så småningom skulle komma att göra henne känd världen över, stoppade han henne.

Kyligt informerade han den unga aspiranten om att hon då inte såg något ut för världen, inte hade någon personlighet, och aldrig borde ägna sig åt sång. Därpå gav han henne ett faderligt men avvisande råd:

– Kära ni, om ni vill göra karriär, skaffa då en symaskin och bli sömerska!

FÖRSÖK – DU KAN HA RÄTT!

I slutet av 1700-talet gjorde Timothy Dexter sig en förmögenhet genom att ignorera experter och en-

Enrico Caruso blev sin tids yppersta tenor trots att han avråddes från sångarbanan.

gagera sig i bisarra spekulationer som ytligt sett föreföll absurda. Upplärd inom läderbranschen lyckades han skrapa ihop några tusen dollar i "hårdvaluta" – guld- och silvermynt. Strax därpå, 1788, blev sedlar som tryckts efter den amerikanska revolutionen närmast värdelösa.

Inte långt därefter nådde de mest fantasifulla rykten fram till finanscentra i Philadelphia och New York. En illitterat garvare – Dexter – erbjöd hårdvaluta i utbyte mot kontinentala sedlar! Bankirer sände tunnor med sedlar till Dexter.

Några månader senare tillkännagav den federala regeringen att den planerade att stärka statsfinanserna. Sedlarna steg i värde och Dexter gjorde en väldig vinst.

Nästa affärsföretag var ännu mer spekulativt. Trots att affärsvännen hänskrattade eller avrådde honom, sände han tusentals varmvattenflaskor från ett restlager till tropiska Västindien. Vad kunde de användas till i ett sådant klimat? Han övertalade helt enkelt ägare till sockerrörsplantager att köpa dem för att använda i sirapsframställningen.

SEGLA INTE ÖVER KANTEN!

Historiens blad vimlar av exempel på sakkunniga som varit helt övertygade om att något måste vara omöjligt och ogenomförbart – och inte långt därefter tvingats erkänna att de tagit grundligt miste. Men har de förmått att dra lärdom av detta?

År 1490 tillsatte drottning Isabella och kung Ferdinand av Spanien en kunglig kommitté för att låta granska de planer som framlagts av en viss Christopher Columbus angående försök att finna en ny och kortare handelsväg till det sägenomspunna Indien.

Denna imponerande samling av experter, ledda av Spaniens främsta geografer och andra lärda, undersökte Columbus' planläggning och presenterade sedan sin bedömning för kungaparet. – Columbus' plan är helt omöjlig och tyvärr ogenomförbar, skrev de. Lyckligtvis var kungaparet och Columbus själv inte övertygade om riktigheten i detta omdöme. Och så gällde det bara att försöka få tag i besättningsmän som inte var livrädda för att segla bort emot kanten på den då kända världen! Nu hamnade Columbus visserligen inte i Indien, men ändå!

PARISERHJUL

När den stora världsutställningen "Columbian" planerades i Chicago

Om Christopher Columbus hade lyssnat till experter år 1492 hade han aldrig seglat västerut och låtit indianerna upptäcka sig och sin besättning.

1893, utmanade chefskonstruktören Daniel H. Burnham alla amerikanska civilingenjörer att skapa något nytt som skulle kunna attrahera massorna. George Washington Ferris, känd brobyggare, hade en fantastisk idé – han ville bygga ett jättelikt hjul som skulle lyfta upp många människor till en vidunderlig utsiktsposition.

Men när han föreslog detta för utställningsledningen blev han utskrattad. Något sådant gick bara inte att bygga och även om så vore, skulle ändå ingen våga åka i det, förklarade de ansvariga. De rådde honom att återgå till brobyggandet.

Trots hån och avrådan satsade Ferris allt han ägde på att bygga ett gigantiskt stålhus med korgar för sammanlagt 1 440 personer! "Ferris-hjulet" blev förstås inte bara den allra främsta attraktionen vid just denna utställning, det utvecklades snabbt till att bli en av de allra största nöjesattraktionerna genom tiderna.

FLYGFÖRSÖK?

Det fanns en tid när en av de mest inflytelserika vetenskapsjournalisterna i USA skrev att "tid och

pengar slösas bort på experiment med luftfartyg". En vecka senare, på ett gropigt fält vid Kitty Hawk i North Carolina, provade bröderna Wright denna "vansinniga idé" på en hemmagjord startbana och lyfte mänskligheten i skyn.

Ironiskt nog föll Orville Wright själv offer för "omöjlighets-syndromet". År 1914 förutspådde han att det aldrig skulle kunna bli något passagerarflyg över Atlanten. – Inget plan kommer att kunna medföra tillräckligt med bränsle för en så lång flygtur, hävdade experten.

Militära experter vägrade att godkänna Claire Lee Chennaults första ansökan till amerikanska flygvapnet. Den blivande ledaren för de världsberömda konstflygningspiloterna "Flying Tigers" avisades med ett skriftligt besked: Saknar nödvändiga kvalifikationer för att bli en framgångsrik pilot!

PROPELLER DUGER VÄL?

Jetdrivna flygplan kunde ha varit i produktion 1940, om inte Fred Whittle motarbetats så intensivt av den tröga engelska administrationen. Det var inte bara fråga om förhållande och förseningar, utan di-

rekt avvisande. Han tog patent på uppfinningen, men försvarsdepartementet sekretessbelade inte ens denna konstruktion som skulle komma att få så stor militär betydelse! Patentet fick publicitet över hela världen, inklusive Tyskland. Nu tog i stället tyskarna upp konstruktionen och fick ett försprång i jetdriften under andra världskriget.

I mitten av 30-talet arbetade Whittle med två flygkolleger på att bygga en fungerande motor på jetprincipen. Man behövde bl a vär-

Den briljante uppfinnaren Thomas Edison var ständigt säker och klar i sina omdömen – men inte alltid korrekt.

metåligare metall-legeringar än vad som då fanns att tillgå. Det tekniska var dock obetydliga svårigheter jämfört med omgivningens avog inställning.

– Värst var alla negativa, all tröghet var värre än de tekniska problemen, berättade Whittle själv. Särskilt var det folk i flygministeriet som tyckte att propellerplanen var utmärkta och tillräckliga.

År 1939 började inställningen motvilligt svänga om. Men även under kriget gick det trögt. . . I slutskedet blev det istället panikartade insatser, men först 1944 kom de första Gloster Meteor ut till flottiljerna.

Efter kriget blev Whittle adlad och fick 100 000 pund. Men hans fabrik förstatligades – det hela hade blivit så värdefullt att det skulle skötas av stora statliga intressen i många länder. I dess yttersta förlängning ser vi nu jättekonserten med engelsk-franska samproduktionen Concorde, en miljardsmäll för skattebetalare.

TVÄTTA HÄNDERNA? LÖJLIGT!

Dr Ignaz Philipp Semmelweis i Wien var mycket oroad över barnsängsfebern, som hos nyblivna mödrar grasserade vildare på läkarnas avdelning än hos barnmorskorna. När han vid ett tillfälle fick uppgiften att obducera en kollega, vilken avlidit i blodförgiftning sedan han fått ett snitt i ett finger av ett kirurgiskt instrument, började sammanhangen klarna: Febern spreds av läkarna själva, som gick direkt från obduktion till förlös-

mist och mikrobiolog. . . Därför borde han hålla sig till sitt, inte trampa över gränsen till andras domäner, tyckte åtskilliga kritiker.

VETENSKAPLIGA KOLLEGER

Blivande nobelpristagaren Robert Koch, vilkens arbete betydde vändpunkten i kampen mot mjältbrand, tuberkulos och kolera, utdömdes grundligt av den store medicinske och politiske auktoriteten Rudolf Virchow, som främst avhånade Kochs teori om speciella sjukdomsframkallande bakterier. Men en kväll fick Virchow idén att besöka Kochs laboratorium, sedan han hört många av sina elever uttala sig uppskattande om detta. Han blev vänligt bemött, hjälpte över Kochs enormt noggranna vetenskaplighet och erkände oförbehållsamt att han kritiserat något som han inte haft en aning om. Han reste vidare till den hovbal dit han varit på väg. Där förklarade han för den förvånade kejsar Wilhelm att han ville träda tillbaka och återlämna sina ordnar och hedersbetygelser.

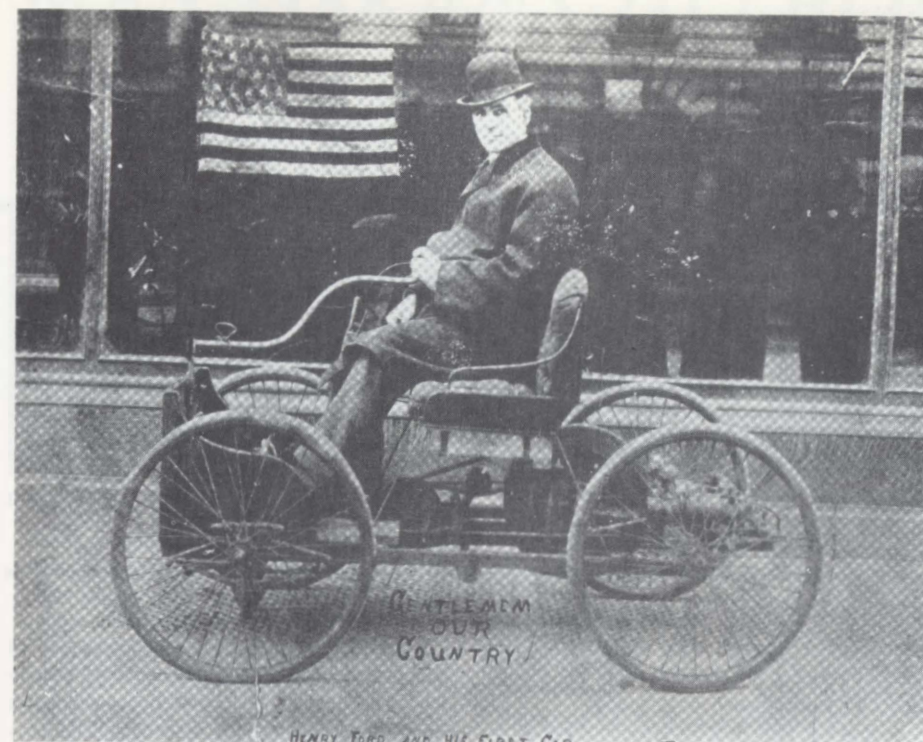
– Käre excellens, att fela är ju mänskligt. Och att träda tillbaka på ett sådant sätt går då rakt inte an, sade kejsaren.

– I vårt yrke betyder misstag människoliv, svarade medicinprofessorn.

– Det gör det i mitt också, mumlade den inte alltför begåvade kejsaren.

Det utomordentligt skickliga arbete som genomfördes av augustinmunkens och naturforskarens Johann Gregor Mendel blev länge obeaktat. År 1865 framlade han i en uppsats de resultat om ärftlighet som han nått fram till genom genialt planerade försök med ärtväxter. Arbetet blev inte uppmärksammat under hans livstid; han dog 1884. Själv kom han också att tvivla på sina ärftlighetslagars allmängiltighet, eftersom försök med fibblor givit förbryllande och skenbart självmodstående resultat.

Först vid sekelskiftet var det dags för Mendel att återupptäckas, då av tre forskare samtidigt. De slutsatser han dragit av experimenten i klosterträdgården framstår för eftervärlden som häpnadsväckande exakta, det var ett vetenskapligt arbete av högsta klass. I dess följd har upptäckten av den genetiska koden (DNA-spiralen) vuxit fram. Varför blev då inte Mendels arbete uppmärksammat, var han alltför långt före sin samtid? Ja, inom kyrkan intresserade man sig inte stort för naturforskning, och ingen vetenskapligt arbe-

Henry Ford i sin första automobil – men sannerligen inte tack vare Edison!

tande biolog var särskilt intresserad av vad en munk skrev!

DUMHETER! SA EDISON

Ingen kan rimligen anklaga Thomas Alva Edison för att ha haft begränsade uppfattningar eller trång föreställningsvärld. Ändå skrattade han när han fick höra att en svensk uppfinnare höll på att finslipa ett "solvalv" till en "klipper" som automatiskt skulle tända ett blinkande fyrljus i skymningen och stänga av det vid soluppgången, genom att svärtade stavar skulle utvidga sig mer av värmen än de blanka.

– Omöjligt! Det kan aldrig komma att fungera, skrockade "Trollkarlen i Menlo Park".

Men Gustaf Dalén avskräcktes inte alls av Edisons besked, om det nu nådde honom. Han visste bäst själv vad han gjorde. Omkring 1912 installerades hans konstruktion i fyrtorn över hela världen, och han fick kontraktet på automatfyrar till Panamakanalen.

Edison hade andra idéer om vad som var värdelöst. Det visade han inte minst när han tillfrågades om filmen skulle kunna utvecklas genom "talande rörliga bilder" – man ville ge mer liv åt filmen genom att förse den med synkroniserat ljud. Ville han arbeta med en sådan apparat?

– Ingen kommer någonsin att vilja betala för att få lyssna till ljud från en filmduk, förklarade han tvärsäkert.

LÄGG AV, FORD!

Vid ett senare tillfälle försökte Edison övertala den unge Henry Ford att överge den då smått spirande önskedrömmen om att börja bygga en enkel, billig standardbil för den stora allmänheten, en bil som skulle kunna bli var mans egendom.

– Det där är en värdelös idé. Kom och arbeta för mig i stället och gör något riktigt viktigt och väsentligt, rådde han den unge Ford.

Bilismens farsotsliknande framgång är välkänd. Luftföroreningarna och den väldiga oljeförbrukningen har blivit ett plågoris. Idag dör fler unga människor i trafikolyckor än i de flesta sjukdomar. I några länder är det den tredje eller fjärde bland vanliga dödsorsaker, på sina håll är det lika många som omkommer i trafiken som begår självmord. De många trafikskadade håller igång en gigantisk sjukvårdsindustri.

Uppfinningarnas historia är fylld av forskare med originella idéer som måst lida för sin övertygelse. De måste ofta vara fanatiker för att orka med omgivningens hån. Det de arbetar med måste ligga "rätt i tiden" annars får de inga anslag utan måste själva försöka ta alla ekonomiska risker. Om de redan är välkända, kan de lätt ådra sig överordnades eller kollegers misstänksamhet och avundsjuka. De får heller aldrig triumfera med en "vad var det jag sa"-attityd – det finns inte

mycket människor ogillar så starkt som att bli påmind om hur dumt de tidigare burit sig åt.

VI KÖPER SKÄMD LUFT!

Det behöver naturligtvis inte alltid vara något bra eller hälsosamt som når framgång och blir populärt – pessimister skulle väl säga att det oftast är tvärtom! Det nord- och mellanamerikanska bruket att i fredstid förorena inandningsluften som redan Columbus' besättning kom i kontakt med, började under 1700-talet få verklig fart i Europa. Då importerades och salufördes förhållandevis billigt den tobak som odlades och skördades av slavar på stora plantager.

– Vansinne! Ingen vettig människa betalar väl för att få hosta, rinnande ögon, bli yr och må illa i magen, förorena luften och riskera att orsaka svåra bränder, sade förstasigppåare.

Men idag ägnar sig miljoner försökspersoner åt detta sätt att trygga full sysselsättning inom sjukvården, trots att det i genomsnitt kostar drygt 70 000 kr att etablera en ordinär lungcancer samt dessutom kräver omkring tjugo års daglig upprepning av sådan individuell luftförorening. Ändå är det ingen garanti för att det drabbar utövaren – omgivningen kanske mår mycket sämre av det.

En motsvarande utveckling skedde för kaffet, där slavutnyttjande också låg i bakgrunden. Det utvecklades snabbt från "djävulsdryck" till "kyrkkaffe". Dess uppiggande effekter går hand i hand med överansträngning, halsbränna, magkatarr och andra matsmältningsrubbningar samt huvudvärk och andra besvär.

TITTA I STJÄRNORNA EFTER PENGAR!

Fred Hoyle är av många känd som science fiction-författare av stort format. Hans tekniska fantasier därvidlag vilar på säker vetenskaplig grund eftersom han är en mycket framstående astronom. På 1960-talet byggde han med skickliga medhjälpare som t ex Cyril Hazard upp Cambridge astronomiska institut. De hade hoppats på gott samarbete med radioastronomerna i universitetsstaden, men det blev det dåligt med. Däremot var astronomerna i Australien intresserade – när det sedermera så kända radioteleskopet vid Mills Cross stod färdigt saknade de pengar till en dator, nödvändig för insamlande och bearbetande av alla data.

Hoyle och Hazard insåg genast det oerhörda vetenskapliga värdet

och beställde omgående datorn, samtidigt som de ansökte om de 50 000 pund den skulle kosta.

Men det blev nej till denna investering! De fick inga pengar alls till projektet! Nu befann de sig överraskande i en situation med en jätteskuld och en dator med enorm kapacitet. Deras hopp stod till andra finansörer, och de fick låna pengarna privat i bank, började sitt arbete och hyrde ut överbliven datortid till kolleger, medicinska forskningsrådet och affärsverksamhet. Därigenom fick Cambridge – ganska oförtjänt kan man tycka – så småningom tillgång till vad som då var den mest utvecklade vetenskapliga datorn i Storbritannien. Men efter alla kontroverser kom universitetsstaden ändå att förlora vetenskapsmannen och författaren Fred Hoyle. Han flyttade till Wales.

FÖRSÖKSBALLONG

Den absoluta motsatsen till framgång trots skepsis – att vissa företag startar som lovande och prisvärda och med stora förväntningar höjs till skyarna innan de klappar ihop som fiaskon och visar sin destruktivitet – sådant förekommer givetvis också flitigt. Så har t ex de allra flesta vapenkonstruktioner mötts med glödande entusiasm och det har utlovats att de naturligtvis snabbt skulle skapa bestående fred enbart genom sin avskräckande verkan.

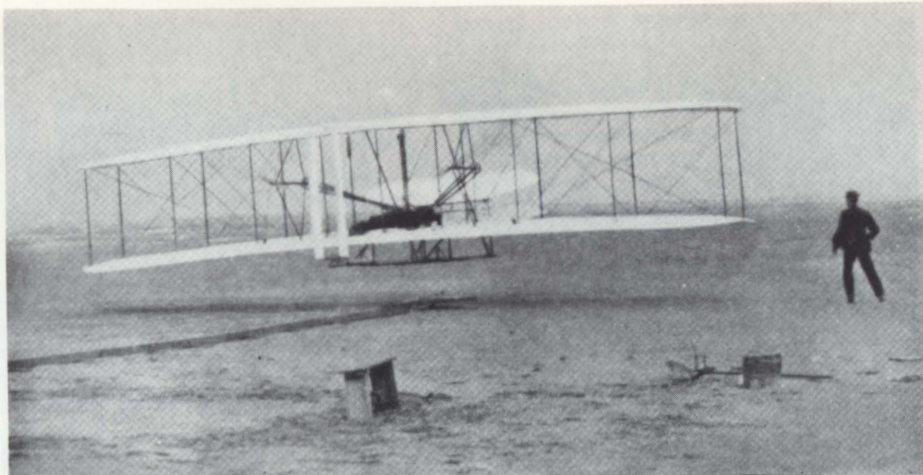
Och när ingenjör S.A. Andrée med besättning i juli 1897 stod klar att med "Örnen" lyfta mot Nordpolen vågade inte många olyckskorpar kraxa, trots att praktiskt taget alla inblandade var medvetna om att förberedelserna var bristfälliga. Varenda liten försökstur med ballongen hade varit riskabel och i det närmaste okontrollerbar. Men nu stod nationell ära och prestige på spel. I den entusiasm som rådde var det inte många som vågade knyta om att ett sådant företag kanske borde förberedas lite bättre . . .

EXPERTSKIFTE

Intressant är att iaktta hur lätt experter kan skifta uppfattning när de ställs inför verklighetens hårda fakta.

En journalist som talade med ingenjörsteknisk expertis om oljeborrplattformar fick många uppgifter om hur säkra de var, hur noggrant konstruktionen utformats och hur liten sannolikheten var att det skulle kunna hända någon allvarlig olycka med dem. De var maximalt säkra.

– Och vad skulle du säga om jag berättar att en sådan plattform har

Bröderna Wright förverkligade sin "vansinniga idé" och utförde den första motorflygningen 1903.

kantrat i kväll? frågade journalisten. Detta hände den 27 mars 1980, då plattformen Alexander L. Kieland havererade i Nordsjön.

– Då skulle jag betrakta den som maximalt osäker! blev det tveklösa expertsvaret.

När Robert Fulton för första gången visade upp sitt ångfartyg inför publik, stod en sådan där "omöjligt-expert" bland åskådarna och förklarade högljutt: – Han kan inte få igång den!

Efter en stund hade dock båten ångan uppe, och med en gäll signal i ångvisslan började den röra sig, först långsamt men sedan allt snabbare. "Experten" stirrade först häpet men återhämtade sig fort och började skrika:

– Han kan inte få stopp på den!

"Det är omöjligt-experten" skiftar lätt mellan olika roller, beroende på vad som passar bäst i situationen. Men när någon är fullständigt övertygad om att något är ogenomförbart, hänger han ofta fast vid denna övertygelse även om han ställs inför de mest uppenbara bevis och de mest eftertryckliga de-

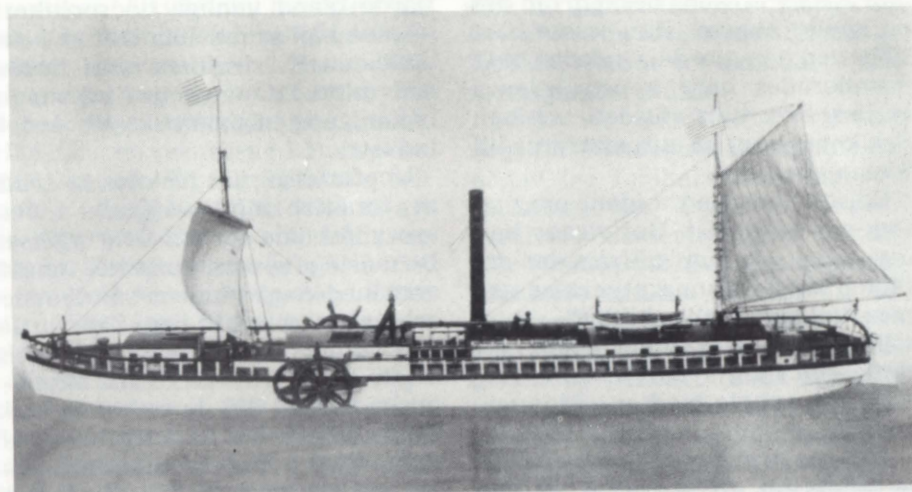
monstrationer på motsatsen.

Fysikern och nobelpristagaren Max Planck skrev att vetenskapliga sanningar inte brukar övertyga så mycket innan de fullständigt slagit igenom i vetenskapssamhället. De verkar inte bara av egen sanning och kraft, de slår igenom först när en gammal generation motståndare dött ut och efterträtts av yngre forskare för vilka idéerna inte förefaller lika främmande!

ÖVERTRO PÅ EXPERTER?

Alla verkliga vetenskapare är obenäga att avge negativa apodiktiska omdömen i existensialfrågor, dvs ovilliga att påstå att något omöjligt kan finnas till. Och gång på gång visar vetenskapernas historia att när en vetenskapsman säger att något kan vara möjligt så får han nästan alltid rätt, men om han säger att något är omöjligt så får han nästan alltid fel!

Anm. Bertil Nilsson är journalist. Hans artikel har i annorlunda versioner varit publicerad i Rosenkorset och IPPF:s tidskrift Parapsykologi.

Robert Fulton gjorde "det omöjliga" och byggde 1807 ett fungerande ångfartyg, "Clermont".

MÄNNISKANS TILLBLIVELSE

Evolutionslära kontra skapelseteori

Av Rolf Ejvegård

I Sökaren nr 9, 1980 redogjorde jag för några argument för och mot skapelseteorin och utvecklingsteorin när det gäller världens och livets (speciellt människans) tillblivelse.

I USA har striden mellan anhängarna av de två motsatta teorierna rasat sedan 1859 då Charles Darwins bok "Arternas uppkomst" kom ut. Stor uppmärksamhet väckte "aprättegången" i Dayton, Tennessee 1925. Särskilt i undervisning och vid läroboksförfattande uppkommer problem. Lärare och läro-medelsskribenter tar vanligen ståndpunkt för den ena av de två antagonistiska uppfattningarna och förtiger den andra, medan skolstyrelser och domstolar i objektivitetens namn anför att bägge åsikterna måste redovisas och detta utan att plädering görs för eller mot läroarna. T ex har skolstyrelsen i San Diego, Kalifornien, tagit ett beslut som säger att "dogmatism" när det gäller redogörelse för människans ursprung är förbjuden. Detta beslut är närmast riktat mot evolutionisterna. Så sent som 1981 fastslog en domstol i San Diego att skolstyrelsens beslut måste upprätthållas. Skapelseanhängarna tog domstolsbeslutet som en stor seger.

I staten Iowa kan man i dag se en tendens som gör sig gällande i flera stater: I stället för att ge en redogörelse för åsikter man tror är felaktiga så hoppar man i undervisningssammanhang helt och hållet över problemet om människans ursprung.

President Ronald Reagan har uttalat sig i frågan: Utvecklingsläran är endast en vetenskaplig teori och i dag anser vetenskapsmännen inte att denna teori är ofelbar, något som man tidigare trodde. Evolutionsteorin kommer dock även i framtiden att läras ut i våra skolor och därför anser jag (dvs Reagan) att även den bibliska skapelseberättelsen skall läras ut.

Som exempel på denna utveckling kan tas Holt, Rinehart & Winston: "Modern biology", en i New

York mycket spridd lärobok. 1973 års upplaga slog fast: Vetenskapsmännen tvivlar inte på att dagens levande organismer härstammar från arter som fanns under tidigare tidsåldrar. I 1977 års upplaga ändrades detta till: Darwin antog att människan kan ha uppkommit ur mindre utvecklade förfäder.

Vetenskapsmännen har blivit Darwin. Vad man förr visste har blivit ett antagande.

SAKFRÅGAN

I själva sakfrågan spelar tidsaspekten en viktig roll. Är det så att tiden gynnar eller missgynnar uppkomsten av liv? Ju längre tid, dess större chans att slumpen skapar liv, säger evolutionisten. Ju längre tid, dess mer bryts det sammansatta sönder i sina beståndsdelar, påpekar kreationisten och bygger sitt resonemang på termodynamikens andra lag, som utsäger att den naturliga utvecklingen går från det ordnade till det oordnade (kaos); universum håller på att nötas ut, energin slösas bort och försvinna; eftersom utvecklingsläran strider mot termodynamikens andra lag, måste evolutionsteorin vara felaktig.

PRIGOGINES UPPTÄCKT

1977 fick den ryskfödda professorn Ilya Prigogine vid det fria universitetet i Bryssel nobelpriset för sin upptäckt att termodynamikens andra lag endast gäller slutna system. Ett slutet system tillåter ingenting att gå varesig in i eller ut ur det. Det är som en gård omgärdad med höga, portlösa murar. Det öppna systemet är som en gård med passager utåt mot omgivningen genom vilka viss trafik tillåts gå. En levande organism är ett öppet system som släpper in ny energi och således bygger upp något nytt, dvs organismen växer.

Om man antar att det inte finns någonting utanför universum, så får universum karaktären av ett slutet system. Ingenting skulle ju geografiskt sett kunna färdas ut el-

ler in i universum. Jag bortser då från den fjärde dimensionen: tiden. Detta torde innebära att om universum alltid varit ett slutet system, så skulle liv inte ha kunnat uppstå. Eftersom liv nu finns, så skulle evolutionistens slutsats bli att universum är ett öppet system eller åtminstone tidigare varit ett öppet system. Måhända är vårt universum inneslutet i ett annat, större universum, som i sin tur är inneslutet i ett ytterligare större universum, liksom kinesiska askar omsluter varandra.

Anhängarna av utvecklingsläran tvingas anta att antingen finns det inget slutgiltigt slutet rum som inefattar allting, eller också innebär evolutionsteorin en utveckling av allt från att ha varit öppet till att bli slutet. Det är svårt att säga vad denna senare tankegång innebär. Möjligen skulle den gå att förena med teorin att världsalldet skapades av ingenting och en gång kommer att återvända till ingenting.

Anhängarna av skapelseberättelsen kan däremot tänka sig ett slutgiltigt slutet rum. Universum kan då uppfattas som en del av Gud, som är helheten, allt och därmed ett slutet system.

Skapelsen.

I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.

Ps. 33:6. 90:2. 104:2 f. 136:5 f. Joh. 1:3. Kol. 1:16. Hebr. 11:3.

2. Och jorden var öde och tom, och mörker var över djupet, och Guds Ande svävade över vattnet.

3. Och Gud sade: »Varde ljus»; och det vart ljus. 2 Kor. 4:6.

4. Och Gud såg att ljuset var gott; och Gud skilde ljuset från mörkret.

5. Och Gud kallade ljuset dag, och mörkret kallade han natt. Och det vart afton, och det vart morgon, den första dagen.

MÅNENS PÅVERKAN PÅ MÄNNISKOR

I Av Obrad Doncic

Åsikten att människor påverkas av månen är mycket gammal. Den fanns redan i antiken.

För de antika egyptierna var månen "världens moder". Det var hon som kontrollerade tidvattnet – det kunde man iakttä – och från detta faktum drog man slutsatsen att hon kontrollerade all vätska som gav näring åt allt levande.

Månen spelade en mycket stor roll i egyptiernas föreställningsvärld. Det berodde på att de var helt beroende av floden Nilen för sin existens, Nilen, vars vatten kontrollerades av månen.

Inom många kulturer har det av tradition gjorts gällande att månen kan ha ett katastrofalt inflytande på vissa människor: driva dem till vansinne. – Osökt kommer man att tänka på att de engelsktalande ländernas uttryck för dårar är "lunatics". Ursprungsordet "luna" kommer från latinet och betyder måne. I det serbo-kroatiska språket är "lud" detsamma som galen, och "ludnika" betyder dårhus.

SÄDD OCH SKÖRD

Det är känt att bönder i alla kulturer har brukat så under vissa faser hos månen. Även vid slakt har man iakttagit månfaserna för att köttet skulle hålla sig färskt länge. Speciellt viktigt har detta varit när man slaktat under hösten, eftersom det köttet måste bevaras under det mörka halvåret.

Människor har också iakttagit att om någon sårats – människa eller djur – när månen varit full, så har sår läkningen gått långsammare än vanligt. Det är för övrigt en sed bland amerikanska bönder att aldrig bränna in sitt bomärke i kreaturen under fullmåne.

En undersökning som gjordes i Florida, USA, under åren 1956-1959 visade att antalet nyinskrivna patienter var lägre vid fullmånetid, men samtidigt ökade allvarigare blödningar i antal då.

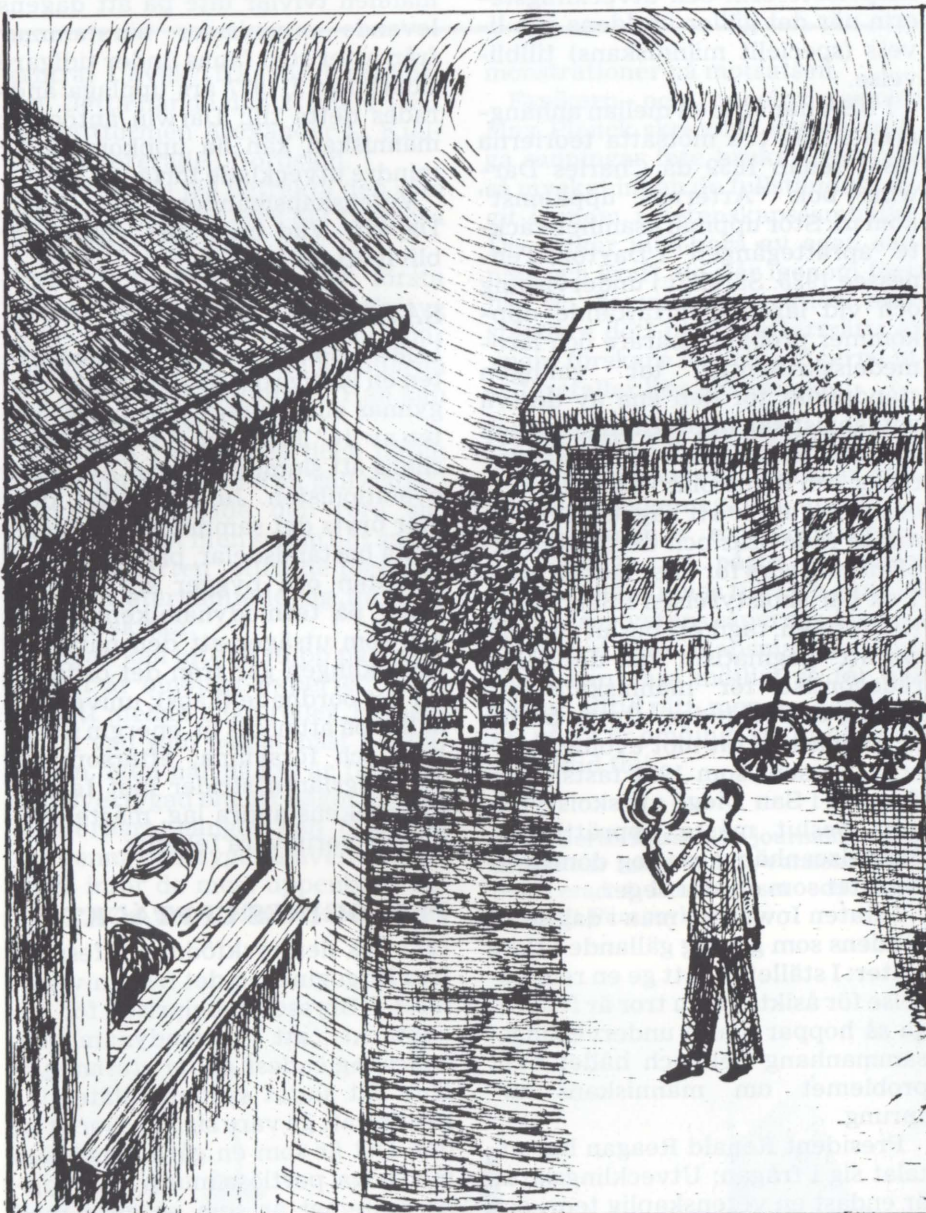

Illustration Anita Doncic.

PSYKISK PÅVERKAN

Det är betydligt lättare att upptäcka och bevisa månens inflytande på det psykiska livet än på det biologiska. Kanske beror detta på att inverkan är betydligt kraftigare på det psykiska planet.

Många författare har använt temat månens påverkan på männi-

skor i sina verk. Den engelska filosofen Francis Bacon (1500-talet) ansåg att den mänskliga hjärnans kapacitet ökade under fullmåne. En annan engelsman, John Milton, skrev under 1800-talet i sitt verk *Det förlorade paradiset* att en människa kan tvingas in i ett demoniskt vansinne under fullmåne.

År 1963 hölls i London ett internationellt medicinskt möte. Dr Janino från Massachusetts, USA, presenterade där en utredning där han hävdade att både "Jack Uppskäraren" som 1888 dödade minst sju prostituerade hemmahörande i London och "Bostonstryparen" hade begått sina brott under månens inverkan. Resultatet baserades bl a på utredningar gjorda av den amerikanske psykiatern dr Leonard Ravitz, vilken hade mätt de elektriska vågor som strömmar ut ur kroppen och funnit att de sammanfaller med de olika månfaserna.

MORDBRÄNDER

Personer som sysslar med pyromanutredningar är fullt medvetna om att tendenser till pyromani vaknar hos en del personer vid fullmåne. De blir uppmärksamma på det mycket klara och fascinerande ljuset, vilket har en hypnotisk inverkan, och vill öka månljusets styrka genom att anlägga egna bränder. Dr Leonard Ravitz har försökt att förklara fenomenet. Han påstår att mysteriet har sin förklaring i månens klara strålning. Månens ljus skulle ha ett inflytande på hypofysen på så sätt att personens sinnesstämning dramatiskt kan förändras. En person med kriminell läggning kan bli våldsam och farlig.

Det anses också att månen kan ha en markant inverkan på normala människor. Studier som utförts vid Baltimore-sjukhuset antyder att tonåringar känner av fullmånen även om den är dold bakom moln

och sålunda inte synlig för ögat. Men resultatet av denna undersökning har ännu inte helt offentliggjorts, eftersom man inte fått fram tillräckligt med fakta.

PÅVERKAR MÅNEN OCKSÅ PSI HOS MÄNNISKOR?

Det har förekommit spekulationer om att månen avger en elektromagnetisk kraft, vilken ger upphov till en elektrisk våg i vätskemolekyler i kroppen eller i hjärnans celler. Denna kraft skulle vara starkast vid fullmåne. Förstärks den elektromagnetiska aktiviteten i hjärnan, kan det resultera i att mentala processer påverkas och följden blir förändringar i de mentala funktionerna och i beteendet. Men hur mycket sanning som ligger i denna hypotes, vet ännu ingen.

Under hypnotiska försök som gjordes vid Institutet för Psykologisk och Parapsykologisk forskning (IPPF) Göteborg, våren och hösten 1980 upptäckte vi att hos en av försökspersonerna hade fullmånen ett direkt inflytande. Personen ifråga är helt frisk, arbetar dagligen och går till sängs vid nio-tio-tiden alla dagar under månaden utom en – vid fullmåne! Det dygnet är personen oförmögen att sova. Hur ansträngande dagen än varit, finner sig inga tecken på trötthet. Personen känner inte av sin brist på sömn, utan beter sig som om kroppen fått sitt sömnbehov tillgodosett. Under ett experiment i hypnos vid fullmåne var personens beteende normalt, men det verkade som

om extra energi tillkommit och personen var en smula rastlös. Vid försöket svarade personen snabbare än vanligt på frågorna, gav klarare beskrivningar men tillade ofta "det är jag inte riktigt säker på" och avvek stundtals från ämnet.

Försöksledaren tvivlade på att resultatet av experimentet (i telepati och clairvoyans) skulle bli positivt på grund av tveksamheten hos den hypnotiserade. Men resultatet blev tvärtom bättre än genomsnittet – ja, det blev ett av de bästa resultaten under försöksserien.

Kanske kan de avvikelser från ämnet som skedde förklaras med personens oförmåga att hantera energitillskottet i hjärnan, varvid en rastlöshet infann sig. Några definitiva slutsatser kan dock ännu inte dras, eftersom försöken inte är helt slutförda.

*

Existerar det ett samband mellan psi och månen? Ja, det är en fråga som parapsykologer under de senaste decennierna har börjat ställa. Man har t o m börjat undersöka fenomenet.

Vid "The Human Dimension Institute" i USA utfördes 1972 forskning för att utröna om månen hade någon påverkan på psi. Resultatet blev att psi ökade med 30 procent under fullmåne.

Anm: Obrad Doncic har grundat och är ansvarig för IPPF i Göteborg.

II Av Bertil Nilsson

Flera statistiska undersökningar ger vid handen att människor inte riktigt är vid sunna vätskor när månen är full. Berusning ger mycket kraftigare effekter än vad det gör vid andra tidpunkter. Även nymåne kan ha en avgörande inverkan på väldigt många människors sinnesstämning och beteende. Forskare vid John Jay College of Criminal Justice i New York gjorde en genomgång av samtliga brott som registrerats under 24 månader i New York. Resultatet var klart sommarens 1979. Topparna i brottsligheten sammanfaller alltid med fullmåne! Men någon vetenskapligt tillfredsställande förklaring till detta har

man förstås inte...

En liknande undersökning gjordes för några år sedan i Florida. Den visade att mordfrekvensen var högst vid två tidpunkter varje månad – vid fullmåne och nymåne. – För båda undersökningarna svarar Arnold Lieber. Mer om detta senare i artikeln.

Men månen påverkar människor olika: en del blir mördare, medan andra tänker klarare och är effektiva med ett minskat sömnbehov. Detta har förstås med individuella skillnader att göra. Samma påverkan ger olika effekter hos olika människor. Så är det ju här i livet. En del människor kan mista balan-

sen under trycket av stora och snabba yttre förändringar: de spårar ur, medan andra förblir till synes opåverkade eller utvecklar en allt större själsförfining även under de hårdaste prövningar. Det är ibland först i krissituationer som människors verkliga kvaliteter börjar göra sig gällande.

VÄLD SVAGOR

I San Diego, Kalifornien, kunde forskaren Stanley Honda med polisens hjälp fastslå att fullmåne sammanfaller med brott som mordbränder, överfall, barnadrap, blottande, mord, våldtäkter och rån. Brottsligheten steg markant strax

efter fullmån. (Olof Windahl i DN 4 okt. 1976.)

Sommaren 1979 inträffade flera mystifierande bränder på en bondgård i franska Pyrenéerna, vilket tilldrog sig intresse från många håll. Häpna besökare kunde med egna ögon konstatera att det utan någon synlig orsak kunde börja pyra och glöda helt plötsligt i allehanda föremål på gården, inte enbart de mest eldfångda! *Det hela kulminerade vid fullmånatid i augusti.* Enligt franska parapsykologer kunde bränderna ha samband med den tonårsflicka som bodde på gården. Det skulle i så fall vara paranormala fenomen av typ *poltergeist* – sådana som uppträder i närheten av känsliga och "medialt begåvade" tonårsungdomar, särskilt under spänningar som de utvecklar vid tiden för puberteten. (Franska dagstidningar, AFP samt TT-Reuter 23 aug. 1979.)

Ett svenskt exempel är de upprepade bränderna vid Ingelstads lantbruksskola nära Växjö. I mars 1979 brann skolans stora ladugård. Tidigare samma vinter hade två lador som hörde till skolan oförklarligt brunnit ned. De tre bränderna misstänktes vara pyromandåd. Alla bränderna inträffade vid fullmån. (TT-telegram samt morgon- och kvällstidningar 19 mars 1979.)

När den 19-årige extra vårdaren vid Östra sjukhuset i Malmö avslöjades på bar gärning som massmördare – han erkände mer än tjugo mord och kunde juridiskt bindas vid elva – skedde det en fullmånkväll. (Dagstidningarnas förstasidor 13 jan. 1979.)

KVINNOR MYCKET KÄNSLIGARE?

I juni 1979 hade en domstol i Köpenhamn att ta ställning till ett rättsfall med en kvinna som anlagt tolv bränder i tätbefolkade kvarter i den danska huvudstaden. Frågan var om hon skulle straffrättsförklaras och i stället få vård av något slag. Försvaret påpekade att brotten begåtts i samband med hennes menstruationer och i synnerhet när dessa helt sammanföll med fullmånfasen.

Under mina mensperioder blir jag ofta konstig, lite främmande för mig själv, och måste se eld. Men jag har inte agg till någon och vill inte någon människa något ont. Det känns så obehagligt att jag vid dessa tillfällen inte har ordentlig kontroll över mina handlingar, förklarade den anklagade kvinnan själv inför domstolen. (Berlingske Tidende 7 juni, GT 8 juni 1979.)

En 28-årig tvåbarnsmor från Es-

lov berättade vid årsskiftet 1976/77 i Hemmets Journal hur hon upplevde stark ångest vid varje fullmån. Hon fick svårt att andas och en känsla av överklighet.

När jag talade med en psykiater om detta blev jag utskrattad, säger hon. Det där var rena fantasier. I stället skulle det röra sig om en ren neuros, och att jag sammankopplade mina besvär med iakttagelsen att de var i tiden sammanfallande med fullmån, ja det var bara ytterligare ett tecken på sjukliga föreställningar, ansåg han. Men min mamma förstod precis vad jag menade och berättade att just sådana symtom hade hennes pappa (dvs kvinnans morfar) också haft, under hela sitt liv. Han hade själv varit övertygad om att det var någon sorts "månsjuka".

Nu vädjade kvinnan till tidningens läsekrets: Finns det fler än jag som känner det så här, eller är jag verkligen så ensam om de här "mån-symtomen"?

Hon fick mängder av svar. Många hade liknande erfarenheter, men de hade också erfart att det inte var så lämpligt att prata om det – "folk tittar så underligt på en då". "Du är inte nervsjuk, bara ovanligt mottaglig för månens inflytande", skrev en kvinna. En del berättade om att deras husdjur eller barn blev oroliga och rastlösa vid fullmån. En kvinna hade nu fått förklaring till sin underliga oro, när hon upptäckt att den sammanföll med fullmån, och hon tyckte att det var bra att den nu skulle gå att förutsäga, så att hon var förvarnad. De som hade erfarenheter av hur läkare såg på saken, berättade att de antingen mött starkt avståndstagande från sådan "vidskepelse och astrologi" eller också stor förståelse och medgivandet att "vetenskapen vet faktiskt ännu inte riktigt allt". En kvinna hade fått medicin som skulle tas veckan före fullmån och det hade hjälpt henne. (Hemmets Journal nr 9, 1977.)

VETENSKAPLIG DEBATT

I USA uppmärksammades under senare hälften av 1970-talet en debatt mellan psykiatrer Arnold Lieber i Miami, Florida, och Ronald Fieve vid Presbyterian Medical Center i New York.

Fieve hävdar i sin bok "Moodswing – the Third Revolution in Psychiatry" (1975) att det är generna som bestämmer vårt humör i stora drag. Men han utesluter inte att månen han ha stort inflytande på "biologiska klockor" i kroppen. Han har med särskilt intresse studerat manodepressioner både av sjuklig och frisk karaktär.

Individernas stämningsläge beskriver ojämna berg och dalbane-liknande kurvor mellan febril aktivitet i upprymt stämningsläge och total apati i djup depression. På grundval av 6 000 observerade fall drar han slutsatsen att förändringarna i kroppens kemi orsakats av gener och stora yttre påfrestningar i livet. Man kan erkänna också giltigheten i äldre iakttagelser om manodepressiva cykler på knappt 30 dygn.

Psykiatern som svarade för den andra studien, Arnold Lieber vid universitetet i Miami, ansåg att våldstoppar hade med tidvatten effekter att göra. Han hade särskilt intresserat sig för de kriminologiska aspekterna. Hans hypotes är att månens dragningskraft inte bara påverkar världshaven utan också kroppsvätskorna och att dessa sätts i rörelse på ett sätt som återverkar på nervsystemet och alla dess funktioner.

Lieber gör gällande att månen styr åtminstone humöret hos massorna, men utesluter inte att det kan finnas många individuellt betingade variationer. I sin bok, som utkom 1978, "The Lunar Effect: Biological Tides and Human Emotions", beskriver Lieber hur det under januari 1974 på bara tre veckor inträffade dubbelt så många mord som under hela januari 1973 i Miami. Detta tillskriver han ett extremt fall av högvatten kring 8 januari 1974, förutsagt av oceanografen Fergus Wood. Månen befann sig då i nära nog rät linje med solen i förhållande till jorden, och dessutom var månen ovanligt nära jorden i sin bana. En sådan förhållandevis sällsynt uppsättning åstadkommer högvattennivåer i oceanerna långt utöver det normala – naturligtvis åtföljda av lågvatten på andra håll.

Nå, vad hände? Lieber hade förvarnat polis, tidningar och psykiatriska klinikens akutmottagning vid Jackson Memorial-sjukhuset i Miami. Mycket riktigt: "Helvetet brakade löst", skriver han. Det skedde en markant ökning av meningslösa vansinnesdåd, sådana som förövarna själva i någorlunda nyktert tillstånd brukade beteckna som "typiska fyllegrejer".

Våra kroppar består till mellan två tredjedelar och tre fjärdedelar av vatten. Att vi är känsliga för tidvattenskrafter, precis som oceanerna, är kanske inte så fantasifullt som det kan låta.

Vi kan läsa vad biologen Lyall Watson, känd för böckerna *En större verklighet* samt *På liv och död*, skriver i *Lifetide* (ännu ej översatt

Forts på sidan 42

Sökarguiden

Vi går en ny höst (bmr) till mötes
värm dej vid vår brasa

SKANDINAVISK YOGA OCH MEDITATIONSSKOLA
startar YOGA & MEDITATIONSKURSER:

- 29-30 augusti Öppet hus lördag & söndag kl. 14-20 med gratis undervisning i Yoga - djupavspänning - meditation
- 7 september Startar 2 intensiva 3-veckorskurser i Inre Stillhet, Meditation och Koncentration
Kurser för morgonpigga mellan 07.00 - 8.45 startar också den 7 och 3 veckor framåt.
- 28 september 10-veckorskurs i YOGA, en gång i veckan
- 29 september DYNAMISK MEDITATION - med ett speciellt sätt att andas.
- 6 - 9 sept Swami Janakananda leder 14-dagars internatkurs på kursgården i Småland

Utförligt höstprogram kan du få från:

Skandinavisk Yoga och Meditationsskola, Dalagatan 32
113 24 Stockholm. Tel: 08-33 92 65

YOGA MEDITATION ASTROLOGI

Kurser startar hela hösten hos YOGA-KULTUR med Bert YOGA Jonson.
Skriv eller ring för utförligt prospekt:
Yoga Kultur, Bergsunds Strand 3, 117 38 Stockholm
Tel: 08-68 84 89

LUNCH OCH DAGSYOGA

Torsdagar KL 12.00-12.45
KL 13.00-13.45
KL 14.00-15.05

EFTERMIDDAGSYOGA

Måndagar KL 16.10-17.15
Torsdagar KL 16.10-17.15

i centrala Stockholm

med Ulla Berndtson, känd från SAXONS hälsosidor
Upplysningar och anmälningar:
Ulla Berndtson tel. 08-3762 93
alla dagar mellan kl 8.00-10.00 och 19.00-21.00

och meditation m.m.

TORA-institutet

ger gratis undervisning 10 - 12 september i Göteborg.
Massor av kurser startar under hösten. Bl a kan du välja bland många av våra intressanta internatkurser! Ring eller skriv och få program
TORA-institutet, Nordhemsgatan 43 A, 413 06 Göteborg
Tel: 031-24 68 16 Nolgården 0506-131 41

YOGACENTRET I GÖTEBORG håller kurser för nybörjare och kurser för fortsättningsgrupper.

För information och anmälan skriv till:
Christine Heuser-Nyström, YOGA-Centret i Göteborg
Vasaplatsen 3, 411 26 Göteborg tel: 031-13 13 62

Healing-workshop med Anne & Philip Næss

den 12-13 september i MALMÖ. Information och anmälan får du från: CHEOPSCEINTRET c/o Gert Olsson, Västergatan 32, 211 21 Malmö, tel: 040-12 29 20

Adressen till SÖKARGUIDEN ÄR:
Box 45505
104 30 Stockholm

skicka gärna paket örd!

Sänd in din information i tid. Sökarguidens kalendarium utgår tills vidare. Informera andra genom att informera SÖKARGUIDEN! Glöm inte heller bort att er. SÖKAREN ibland syns bättre om du vill vara säker på att nå fram med din information.

(Håll kunskapens låga brinnande!)

RAMAIAH

guru i Babajis Kriya yoga och lärjunge till den odödliga Babaji åter på väg till Sverige. Han kommer att vara här mellan den 5 - 13 september och ger gratis lektioner med föredrag på HALSANS HUS:

- 5 sept. kl. 18.00 Halsans Hus, Fjällgatan 23 A
6 sept. kl. 12.00 samlingssalen, Fridhemsplan
6 sept. kl. 18.00 Halsans Hus, Fjällgatan 23 A

Initiationer börjar den 7:e september. Vill du ha mera upplysningar kan du ringa 08-62 63 00 och fråga efter Dana Hofford.
Aum - shanti - aum.

Introduktion i

ASSAGIOLIS

psykosyntes

Weekend workshops med Astrid Mörner.

Förfrågningar och anmälan till Astrid Mörner, Prechtvägen 4, 123 58 Farsta Tel: 08-64 51 06

mera yoga!!! (med Sona)

FWBO-kurser

- 15 sept. Kurs i buddhistisk meditation 6 veckor
16 sept Hatha yoga med Sona under hela hösten (onsdagar)
17 sept. Buddhistiska kvällar med meditation, puja mm.

Ytterligare information får du från SONA, Friends of Western Buddhist Order, Hillbergsvägen 5, 126 54 Hägersten.
Tel: 08-97 59 92 eller Gunder Wählberg 08-716 08 25.

Klubb Kamelen

Själagårdsgatan 17, Gamla Stan, har följande program under september månad:

- 2/9 Egen verklighet med Anders Ekströmer från Vattumannen
16/9 Indien - 4 veckor på två timmar med Theodor Katz
23/9 presenteras GUDSMÄNNISKAN av Björn Roxendal
27/9 får vi lära oss vad REINKARNATIONSTERAPI är
Johan Wretman berättar
30/9 lär oss Annica Kempe några medicinska ceremonier från Kenya.
film och bilder visas oxå.

är du ovän med din kropp?

i så fall ska du gå veckoslutskursen

"BLI VAN MED DIN KROPP" kursledare Ingegärd Bertilsson
Kurstillfällen: 4-6/9 samt 12-13/9
Information: Ingegärd Bertilsson, Metargatan 30, 1 tr 116 66 Stockholm tel. 08-41 11 61 (8.30-9.00)

1 oktober ska du gå på teaching med AMBRES, han med krukorna.
kl. 19.00, ABF-huset, Katasalen, Sveavägen 41.

Religiös "avprogrammering" beröms

En amerikan, Christopher Edwards, som befriats från tro på Unification Church, hyllar "avprogrammerings"-metoden.

Galenskap för Gud

"Efter min avprogrammering i januari 1976, behövdes det ett helt års terapi hos en specialist på kultproblem, stöd från min kärleksfulla och hängivna familj och oupphörliga ansträngningar från min sida för att anpassa mig till världen – och för att sluta mäsas och sjunga, även om jag ibland hemföll åt det. Jag var tvungen att lära mig läsa, reflektera och tänka igen för att kunna bete mig naturligt gentemot män och kvinnor och känna, jag måste helt enkelt lära mig att hysa känslor igen. Två månader efter att jag återvänt hem började jag skriva om mina händelser i en dagbok, en rad i taget och bara för min egen självförståelse. Det var ur dessa fragment, mer än tusen sidor, som denna bok växte fram."

Så skriver Christopher Edwards, författare till boken *Himmelsk hjärntvätt* (Skeab 1980) som handlar om hans erfarenheter under sju månader hos Unification Church i USA (den religiösa rörelse som i Sverige också kallas Tongil-familjen) där det Himmelska Konungariket till slut blir ett helvete.

Som en uppriktig sökare kom Edwards till Unification Church strax efter att ha avlagt en examen vid Yale. Han bombarderades med kärlek, blev omkramad, smickrad – en ny upplevelse för den gemenskapshungrande unge mannen, som kom att trivas med de glada, ömtänksamma kamraterna. I början var han tveksam, ställde kritiska frågor, reagerade negativt på en del förhållanden som rådde. Men han ville gärna tro, och han blev starkt påverkad av de människor som omgav honom och som suggererade honom att acceptera deras synsätt. Även inställningen att inte ifrågasätta, vilken han från början som akademiker var helt främmande för, godtog han till slut.

I Edwards beskrivning rör det sig om "hjärntvätt" av unga människor, som med vissa knep lockats in

i rörelsen. Allting i berättelsen är sant, försäkrar författaren. Men man skall ändå vara klar över att det inte är fråga om en vetenskapligt noggrann redogörelse. Och även om berättelsen i viss mening kan vara sann, så kan kanske fakta beskrivas på annat sätt av andra personer. Man kan inte bara okritiskt acceptera Edwards berättelse, och förfasa sig.

Edwards ger en helt negativ bild av Unification Church, vars ledare är pastor Sun Myung Moon från Korea. Boken vill vara en studie i religiös indoktrinering och beskriver ett slags religiös galenskap – den engelska titeln är "Crazy for God" – en "gudstokig", starkt emotionellt präglad sekt, fylld av egendomliga föreställningar och där medlemmarna är kuvade av ledarna, gjorda till robotar, jobbar hårt för liten lön och litet mat med målet att Unification Church, under pastor Moons ledning, skall kunna ta ledningen i USA och till slut i hela världen.

Boken handlar också om "avprogrammering". Edwards blev på sina föräldrars uppdrag kidnappad och utsatt för avprogrammeringsbehandling av den beryktade – en del säger "berömde" – Ted Patrick, "avprogrammeringens fader" i Amerika. Avprogrammeringen bestod i att Edwards, i fångenskap, på ett psykologiskt hårdhänt sätt utsattes för kritiska, nedvärderande omdömen om Unification Church och dess ledare. Behandlingen ledde till att han för gott bröt med rörelsen.

Edwards berättelse är fascinerande. Man känner sympati för de idealistiska ungdomarna inom rörelsen och blir gripen av deras sökande efter kärlek, gemenskap, tro och ett rätt liv. Och att bombardera människor med kärlek – vad kan vara riktigare än det? En sådan rörelse borde få finnas. Men den fullständiga underkastelsen – vare sig den är psykologiskt frammanpulerad eller inte – under denne pastor

Moon och hans skrifter är intellektuellt motbjudande och oklok.

Är det berättigat att tala om verklig hjärntvätt, när det gäller Unification Church i USA? (Jag skulle inte tro att det hjärntvättas inom rörelsens gren i Sverige.) Det är ju så att en människa alltid blir påverkad av sin miljö; man har en naturlig benägenhet att anpassa sig till sin omgivning. Men om Edwards beskrivning är riktig, rör det sig inom Unification Church om en systematisk, utstuderad, offensiv påverkan, som det inte är orimligt att karakterisera som hjärntvätt. Sådant bör motverkas. En människa bör alltid tillåtas att i lugn och ro göra sina överväganden i livs-åskådningsfrågor.

Om "avprogrammering" måste sägas att det inte kan vara acceptabelt i ett demokratiskt samhälle att under tvång utsätta människor för intensiv psykologisk bearbetning för att få dem att lämna en rörelse som de anslutit sig till. Patrick har ju också suttit i fängelse för sina gärningar – något som Edwards inte nämner. Dock är Edwards tack-sam för att han blivit "avprogrammerad", för att han blivit väckt ur en mardröm.

Det är klokt om ett samhälle lär sina unga att vara på vakt mot indoktrineringar av skilda slag. Och det är bra om religiösa och andra trosgrupper – även etablerade – utsätts för saklig, kritisk granskning.

Jag vill inte fördöma Edwards och inte heller det svenska förlaget. Men det är olyckligt att Edwards utifrån sina upplevelser hos en enda religiös rörelse gör generella negativa påståenden om sekter, vilka betecknas som farliga. Personligen menar jag att det finns mycket av andligt, filosofiskt och etiskt värde inom nyandligheten. Men, även om människor fungerar olika, anser jag också att den förståndiga eftertan-ken är mycket viktig när man söker sanningen.

SM

"Avprogrammering" försvaras i Sverige!

TOMMY HANSSON, medlem av Unification Church i Sverige, säger sin mening om Christopher Edwards bok och om "avprogrammering" i allmänhet.

Ett anmärkningsvärt inslag i kritiken mot de sk nyandliga rörelserna är tendensen att vilja beteckna anhängarna som själsligt sjuka och icke ansvariga för sina handlingar. Detta tillstånd förklaras vara ett resultat av rörelsernas "hjärntvätt", varför ett berättigat mot-medel blir en "avprogrammering". Detta är en form av fysisk och psykisk tortyr som praktiserats mot medlemmar i nyandliga rörelser, främst i USA.

En nyligen utkommen bok *Himmelsk hjärntvätt av Christopher Edwards* (Skeab) förespråkar avprogrammeringen som en metod att "bota" nyandliga anhängare. Dessa hjärnor betecknas av Edwards som "förvridna" (s 10), och han menar att han själv efter genomgången avprogrammering kunnat "tillfriskna själsligt" (s 7). Författaren var under 7,5 månaders tid 1975 medlem av den amerikanska avdelningen av Unification Church men blev på sina föräldrars initiativ bortförd och avprogrammerad av den beryktade Ted Patrick. Patrick blev senare dömd till ett års fängelse i Californien för att ha planerat en kidnapping. Försiktigtvis nämner Edwards ingenting om detta.

Hur går då en avprogrammering till? Andrew Wilson, också han medlem i Unification Church, utsattes 1975 för samma sak som Christopher Edwards. Med den skillnaden att Wilson lyckades rymma under avprogrammeringens "rehabiliteringsprocess" i Canada. Han återvände till kyrkan, mer än någonsin övertygad om riktigheten i dess ideal. Wilson delar upp Patricks teknik i dessa moment: 1) Rationella argument för att få offret att erkänna saker som Patrick senare kan förvräda och använda mot offret. 2) Tredje gradens sessioner där Patrick far ut i vilda förbannelser mot den aktuella religiösa ledaren, i Wilsons fall Rev Sun Myung Moon. Moon kallas av Patrick för Satan, homosexuell, orm osv. Offret självt betecknas som galet, en zombie, en prostituerad och allt mellan himmel och jord. 3) Känslomässiga inslag från offrets föräldrar, vilka enligt Wilson var de svåraste att motstå. Föräldrarna kunde under emotionella utbrott fråga: "Om din mor dog och Rev Moon sa att du inte kunde gå på hennes begravning, vad skulle du göra?" Meningen med denna behandling är att få offret att mjukna, och då är Patrick redo för sin fjärde taktiska manöver: 4) Att bli ett slags fadersfigur som vill hjälpa offret att börja ett nytt liv. 5) Som ett komplement till denna behand-

ling tillkommer subjektets fängslade tillstånd. Andrew Wilson satt inlåst i ett motell i Connecticut under fem dagar under sin avprogrammeringsprocess och hade fått veta, att han inte kunde bli fri förrän han hade lämnat kyrkan.

Wilson gjorde några misslyckade flyktförsök men bestämde sig för att spela med sina kidnappare och få dem att tro att han var "botad". Sin "rehabilitering" tillbringade han tillsammans med Ted Patrick och dennes hejdukar i Nova Scotia i Canada från 17 juni till 17 juli 1975. Han uppmanades då att ägna sig åt intressen som att fiska, läsa, vila och gå ut med flickor, allt för att bli "normal". Med hjälp av två medlemmar i Unification Church lyckades Andrew Wilson slutligen fly till friheten.

Wilson berättade om sin kidnapping i ett vittnesmål daterat 1975: "De sög tag i mig och föste in mig i bilens baksäte. Min mor och en faster satt på varsin sida om mig i baksätet, och min bror körde, följande Joe Alexanders (en av kidnapparna, min anm.) instruktioner, ut från stan till Connecticut. I bilen fann jag det meningslöst att kämpa emot."

Orsaken till att Wilsons föräldrar blev alarmerade och tog för givet att något som hjärntvätt ägde rum inom Unification Church var det faktum, att sonen övergav sin mosaiska tro och sin karriär som doktor och professor. De hade närvarit vid möten med den kände "kultjägaren" Rabbi Davis, och denne hade övertygat dem om att kidnapping och avprogrammering var enda utvägen. I ett sådant sammanhang kom de i kontakt med Ted Patrick och kom överens med honom om att föra bort sonen.

Wilson menar, att det var denna påverkan i förening med vinklade uppgifter i pressen som ledde till föräldrarnas desperation. Efter flykten och återgången till livet i Unification Church tror föräldrarna inte längre att sonen är hjärntvättad, skriver Wilson, även om de inte sympatiserar med den kyrka han tillhör.

Författaren till "Himmelsk hjärntvätt" skriver naturligtvis inte om avprogrammeringens baksida. Han nämner inte med ett ord de som undkommit sina kidnappare och återvänt till sin tidigare övertygelse med de mest förbluffande berättelser. Det är uppenbart, att han med hull och hår svalt Patricks argumentation och som ett resultat därav helt uppgivit det religiösa sökande som förde honom i kontakt med Unification Church.

Det är för övrigt ganska makabert att läsa Edwards lovsång till sina kidnappare: "Mardrömmen var över: tack vare några få personers mod hade jag rus-kats om och vaknat ur min dödsslum-mer och trätt in i en ljus och underbar värld igen."

Var och en kan naturligtvis bedöma om vi lever i en ljus och underbar värld eller ej. Det intressanta här är emellertid, att Edwards alls icke ansåg att den värld han levde i förut var så särskilt ljus. Så här skriver han exempelvis i bokens inledning: "Men under mina sista år vid universitetet hände något. Plötsligt såg jag det intellektuella liv som jag eftersträvat som ännu en stor illusion... Till slut hade alla mina gudar avslöjats och jag kastades handiöst ut i en kärlekslös och osäker värld... Gud syntes vara mitt enda hopp, den enda återstående chansen" (s 27).

Detta förefaller knappast vara uttrycket för en "ljus och underbar värld". Uppenbarligen är det här Ted Patricks metoder som färgat Edwards världsbild. Till skillnad från bl a Andrew Wilson hade inte Christopher den andliga styrka som krävdes för att stå emot, och det är just detta som gör avprogrammeringen inte bara avskyvärd utan också brottslig.

Jag vill gärna fastslå att konstruktiv kritik alltid är välkommen. Det finns ingen anledning att behandla nya religiösa rörelser med silkesvantar. Men i likhet med professor Frederick Sontag, som 1977 publicerade boken "Sun Myung Moon and the Unification Church", tycker man att kritikerna mer borde studera de olika rörelserna på deras egna villkor. Framförallt skulle den religiösa verkligheten mer analyseras, i stället för att till varje pris söka snödvinningslystnad som motivation till allting. Sontag skriver i sin bok bl a: "Rapporterna från dem som har en dålig erfarenhet av rörelsen talar till oss i mångfalden av sensationella historier som florerar i pressen. För att balansera vårt puzzle, skulle vi lyssna till rapporterna från Moons anhängare innan vi försöker utvärdera de negativa attackerna" (s 26).

Det är exakt detta sistnämnda som kritiker som Edwards inte gjort. Med sin bok "Himmelsk hjärntvätt" ger han en helt igenom nattsvart bild av en nyandlig rörelses verksamhet och rättfärdigar därigenom sådana obskyrta handlingar som "avprogrammering" som givetvis demonstrerar ett totalt förakt för den

enskilda människan och hennes övertygelser. Sue Tuttle, en annan medlem i Unification Church som avprogrammerats men lyckats fly, berättar i sitt skriftliga vittnesmål att hon hela tiden sökte ett flykttillfälle, detta därför "att vara inlåst tillsammans med Ted Patrick var som att vara inlåst i en porrbublik". Patrick kastade allt hon trodde på i smutsen och förnedrade hennes tro på Gud.

Man frågar sig onekligen på vilka grunder ett kyrkligt förlag som Skeab väljer att publicera dessa uppgifter. Väl är att märka, att Edwards berättelse inte bär minsta spår av religiös övertygelse, och han har inget alternativ att erbjuda. Litet luddigt talar han om att vi skall bry oss om det uppväxande släktet mer och visa större kärlek. Det är allt. Annars fruktar han det "hemska": "Om vi inte gör det fruktar jag att sekternas terrorism och manipulation bara kommer att växa tills världen blir som en enda stor familj i Moons anda."

Nu förefaller de metoder Edwards förespråkar inte ha någon större framtid i Sverige. Inte heller i USA, där lagstiftningen i många delstater har utvecklats i en för kultjägarerna ofördelaktig riktning. Under den tid jag vistades i New York sommaren 1980 lade politiker i den lagstiftande församlingen i staten N.Y. fram ett förslag om att anhängare till kultmedlemmar skulle ha rätt att mot subjektets vilja ta honom/henne i förvar upp till 90 dagar; detta för att personen i fråga skulle ha tid att - uppmuntrad av avprogrammeringen - "tänka över" sitt engagemang. Förslaget gick naturligtvis inte igenom, utan guvernör Hugh Carey lade in sitt veto. Han hade av förståndiga rådgivare fått klart för sig, att det framlagda förslaget stred mot den amerikanska konstitutionen, som har religionsfrihet som en av sina hörnstenar. Ty var skall gränsen dras? Enligt nämnda förslag skulle anhängare till människor som gått med i exempelvis vilken baptistförsamling som helst ha rätt att bortföra medlemmen för vederbörlig "behandling". Därför protesterade inte endast nyandliga grupper mot förslaget, utan också ordinära kristna representanter insåg förslagets orimlighet.

För att så återknyta till taktiken att beteckna anhängare till vissa trosuppfattningar som själsligt sjuka, så är detta givetvis inget nytt. De sovjetiska mentalsjukhusen hyser många fall där en obekväm religiös eller politisk uppfattning varit en gångbar inträdesbiljett. Ett totalitärt samhälle kan nämligen ej acceptera att det formuleras åsikter som strider mot den av partiet godtagna normen. Alla som vågar sig på kritik blir i det perspektivet antingen brottslingar eller sinnessjuka. Det är helt riktigt som Örjan Björkhem skriver i sin uppsats "Finns det religiöst sjuka?" i boken "Religionsfrihet - för vem?" (Proprius 1979): "Sådana anklagelser är egentligen inte märkvärdiga. Det märkvärdiga ligger i att en sådan anklagelse, som för övrigt helt saknade stöd, överhuvudtaget kunde publiceras" (s 99). Bakgrunden till Björkhems satser ligger i att en representant för Svenska Kyrkan 1974 anklagade en av de nya reli-

giösa grupperna för att ligga bakom en församlingsmedlems självmord.

Boken "Himmelsk hjärntvätt" är intressant i ett avseende: den visar att det tydliga finns krafter som är beredda att tillgripa nära nog vilka metoder som helst för att stoppa obekväma grupper. Det skall bli intressant att följa den fortsatta utvecklingen på detta område. Tills vidare tycker jag vi kan hålla med docent Per Beskow när han i uppsatsen

"Religiös tolerans på Jesu tid och nu", också den hämtad från boken "Religionsfrihet - för vem?", skriver "Att utforma alternativa världsbilder, det tror jag är en väsentlig uppgift idag. Att i en tid av tilltagande konformism kunna stiga upp och spela dårens roll genom att säga och göra sådant som inte anstår en välanpassad svensk med sinne för livets sk realiteter" (s 21).

Eva Jagrells dikter

Eva Jagrell är en fin sökarpoet. Hon har gett ut tre diktsamlingar hittills, nämligen *Dansa min själ* 1975 (Eremit-press), *Vågor av ömhet* 1977 (Bokförlaget Settern) och

DANSA MIN SJÄL
DANSA VILT
HÄRLIGT
HÖGT PÅ TASPETSARNA
I SKÖNA PIRUETTER
SLUTA ALDRIG DANSA
SLUTA ALDRIG RÖRA DIG
I LIVETS MJUKA RYTM
LÄR DIG ALDRIG
MIN KÄRA SJÄL
KONSTEN ATT MARSCHERA

RELIGIONERNAS MÅNGFALD
ÄR ENFALD
ALLA RELIGIONER MÖTS
BORTOM BROKIGHETEN
BRAHMAN, JAHVE
GUD, ALLAH
SHIVA, TAO
ALLA ÄR DE
DET KOSMISKA MEDVETANDETS
STORA GÅVA

Eva Jagrell

Ögonen vägrar ljuga 1981 (Bokförlaget Settern). Den sistnämnda kan man få från henne själv, Vingesgatan 6, 312 00 Laholm, för 35 kronor inkl. moms och porto.

Här nedan återgivna två dikter är hämtade ur "Dansa min själ".

Ny Stevensonbok

Parapsykologen professor Ian Stevenson har kommit ut med en fjärde bok om fall av reinkarnationstyp, som han undersökt, *Cases of the reincarnation type* (Vol. 3). Den kostar 25 dollar och kan erhållas från University Press of Virginia, Box 3608, University Station, Charlottesville 22903, USA. Den nya boken beskriver 12 fall från Libanon och Turkiet.

Stevenson förklarar hur man kan upptäcka oäkta fall, såsom medvetet bedrägeri eller omedvetna misstag, tex kryptomnesi, dvs när information erhållits på normalt sätt men senare omtolkats som egna reinkarnationsminnen.

Han anser att det enda alternativet till reinkarnation som förklaring till sådana fall som tas upp i boken, är att uppgiftslämnarna är opålitliga.

Källa: Brain/Mind Bulletin (P. O. Box 42211, Los Angeles, Calif. 90042, USA) april 1981.

Barnet är mannens fader . . .

Stor elakhet såväl som småelakhet är inte ovanlig bland barn. Mobbing är en vanlig företeelse i deras värld. Det skriks öknamn efter den tjocka flickan och den tafatte pojken, de som är svaga förödmjukas, de avvikande förlöjligas, angrips och stöts ut. Samtidigt står de hederliga tysta och åser elakheten.

Barn är ofta som djur: när de ser en varelse som de förnimmar som svagare, reagerar de instinktivt med angrepp på den svaga, med tillmälen eller handgripligen.

Det är dessa barn som sedan växer upp till föräldrar, till lärare, affärsmän, politiker, föreningsfolk. Det är dessa barn som skapar framtidens samhälle, liksom de som var barn på 20- och 30-talet skapar samhället idag. Och hur ser samhället ut idag? Med vilken ringa vishet styrs det inte!

Var får barnen lära sig betydelsen av vänlighet, ömhet, medkänsla, kärlek, uppriktighet, tolerans? Om de inte får lära sig det i skolan, så går många av dem ut i livet som något av mentala vildar utan de värderingar som gör dem mänskliga och i stånd att bidra till ett mänskligt samhälle.

Jag vill blott säga dig att
vackra blommor stundom
växa ur askan.

Ethel M. Dell

Vår blick är så riktad på det kommande, på ett avlägset mål, att vi ej ser allt det sköna och härliga som omger oss. Våra ögon är inte riktade på tingen i vår närhet utan på dem som befinner sig längre bort. Vi blir så vana att leva i föreställningen och väntan, att vi förlorar en stor del av vår förmåga att njuta av vad vi äger här och nu. Vi lever för i morgon, i morgon - och likväl: "När morgondagen kommer, är det fortfarande i morgon!"

Vi liknar barn som söker nå regnbågen. Om vi blott hunne den, hur härligt! Vi tillbringar vårt liv med att planera för framtiden, bygger luftslott. Vi tror aldrig, att vi ännu hunnit våra bästa år, utan menar alltid, att den skönaste delen av vårt liv är förestående.

De flesta av oss är missnöjda, rastlösa, nervösa och föga lyckliga. Många dröjer vid det förflutna med dess rika men förlorade tillfällen, dess möjligheter, som de låtit gå sig ur händerna; och under tiden föspillar de det dyrbara nuet, som synes dem av föga värde i dag men skall vara det så mycket mera i morgon. Det är förvånande hur många förtjänstfulla egenskaper vi vid en saknadens blick tillbaka upptäcker hos saker och ting, i samma ögonblick de kommit utom räckhåll för oss. Vilka praktiska tillfällen visar sig inte, sedan de är förbi! Hur väl vi skulle använda dem, blott vi kunde återfå dem!

Det finns inte mer än ett sätt att verkligen leva, och det är att varje morgon träda fram med ett fast beslut att göra det mesta möjliga av den dagen, att fullt utnyttja den. Stor sak vad som sker eller inte sker, vad som kommer eller inte kommer, föresatt dig att ur varje erfarenhet under dagens lopp härla något gott, något som gör dig förståndigare och lär dig att göra färre misstag i morgon. Säg till dig själv: "I dag börjar jag livet på nytt. Jag vill glömma allt i det förflutna, som gjort mig smärta, sorg och obehag."

ORISON SWETT MARDEN

Maurice Barbanell ur tiden

Den engelska spiritualistiska tidningen *Psychic News* redaktör Maurice Barbanell har avlidit. Han blev 79 år, och var in i det sista intensivt verksam med att redigera "den spiritualistiska nyhetstidningen med över 100 000 läsare". En hjärtattack ändade hans liv - åtminstone det jordiska.

1932 grundade han *Psychic News*. 1946 trädde han tillbaka som redaktör, men återkom 1962.

Barbanell var själv ett spiritualistiskt medium. Genom honom kommunicerade indianen *Silver Birch*.

Giv akt på friheten som Gud
givit dig. Med den utformar du
din karaktär.

Peter Deunov

TILL EN MÄNNISKA

Dikter av Birgit Cars.
Ett urval ur Till en människa och
Glädjens blomma samt 20 ej tidigare
publicerade dikter.
Pris 15 kr. Pg 82 43 47 - 9.
Adr Bjärnum.

HOROSKOP

Mini-horoskop 25 sv/kr
Udförligt
personligt horoskop 54 sv/kr
Progressivt årshoroskop 54 sv/kr
Astro-Bladet sendes gratis

Peter Sørensen

Solgården 18. DK-3250 Gilleleje
Danmark

BUDDHASASANAFÖRLAGET
Box 5158, 102 44 Stockholm

Skrifter ur den buddhistiska palikanon:

Buddhas stora meditationstal
40 sidor, ca 20:-

Buddhas tal till Sigala
24 sidor, ca 16:-

Buddhas tal till Kalamafolket/ Talet om rätt syn
40 sidor, ca 19:-

Övrigt:

Buddhismen i ett nötskal
av Narada Maha Thera
80 sidor, ca 15:-

Buddhistisk meditation
av Francis Story
32 sidor, ca 7:-

I bokhandeln eller direkt från förlaget

PÅ LYCKOVÄGEN

Det har sagts att visa människor är lyckliga över småsaker, medan dumbommar inte är nöjda med någonting. Men – alla visa har en gång varit dumbommar! Så det finns alltid en väg till omvändelse. Ett trick är att räkna glädjeämnen – i stället för att plåga sig med beklaganden och anklagelser. Ett annat trick är att stanna och njuta – att skärpa sina sinnen inför naturen och människorna, förståelsen av skönheten och storheten i allt. Ett tredje trick är att våga satsa sig själv. G. Bernard Shaw lär ha sagt att det stora livselixiret är att vara grundligt utsliten när man en gång står vid livets slut.

Ingen föds lycklig! Lycka är inte en gåva från gudarna, utan det är något man skapar. Inre rikedom föder lycka – men tomhet är ett tillstånd av djup olycka. Tomma människor saknar tro på sitt eget värde, och de har inte heller någon värme att ge, varken i arbete, vänskap eller kärlek. De bara väntar på att någon god fe plötsligt skall uppsöka dem och förvandla deras liv.

Lycka och hälsa hör ihop. Kroppsligt välbefinnande skapar spontant upplevelse av lycka. Are Waerland sa att lycka är att leva i en så fullkomlig harmoni som möjligt med det stora levande sammanhang som är Livet. Hälsa – och därmed lycka – var enligt Waerland att utgöra en fullkomlig del av den stora livsharmonin.

Lycka och hälsa följs också åt på så sätt att lyckliga människor tenderar att vara sjuka mindre ofta och återhämta sig snabbare. Lyckliga människor tycks även åldras långsammare. Det är känt att upplevelsen att vara olycklig är en viktig faktor vid uppkomsten av många sjukdomar. Sjukdomssymptom kan visa sig när en människa utsätts för psykisk påfrestning med oro eller depression, t ex i samband med förlusten av någon nära anhörig.

Det har sagts att lyckan inte skall sökas. Ty strävar man efter den, så flyr den undan. Det är sant i den meningen att ingen kan bestämma sig för att vara lycklig. Man måste vara lycklig för att kunna känna sig lycklig. Det går inte att lura sig själv.

Men något för livskvaliteten så avgörande som lycka bör inte lämnas åt slumpen. Nej, man måste ha lyckans idé inombords och sträva

efter att förverkliga den.

Lyckan är det bästa av allt. Man är mest människa, när man är lycklig. Att vara lycklig är att verkligen leva. Erich Fromm har sagt att lycka är ett bevis på framgång i konsten att leva.

När du är helt uppslukad av ett intresse, då är du lycklig – åtminstone den stunden. Lycka har med fascination att göra, med entusiasm – och inre frid. När du är belåten, då är du lycklig. När du känner att du vill vara just här, just nu och göra just de saker som du gör, då är du lycklig. Då är du spontant lycklig. Men det finns även en annan lycka, den sökta och skapade, den lycka man långsamt får att födas.

Det tillstånd som kallas lycka är en följd av en mognadsprocess, av att man är tillfreds, befinner sig i kärleksfull harmoni med världen, inte önskar mer än livet kan bjuda, men gläder sig åt det som är.

Månens påverkan

Forts

till svenska):

"Vätskan i våra kroppar är en perfekt kopia av urhavet. Koncentrationshalterna av natrium, kalium och klor i vårt blod respektive av kobolt, magnesium och zink i vävnaderna är desamma som de som en gång fanns i urhavet.

Vi bär fortfarande detta hav inom oss, bevarat där som ett levande fossil. Och i varje litet miniatyrhav inom oss pågår samma uråldriga processer ungefär på samma sätt som de gjorde för tre miljarder år sedan." (Lyall Watson citerad av Edward Ziegler i Det Bästa, maj 1980.)

Att det finns uråldriga traditionella föreställningar och en massa folktro samt astrologisk belastning kring månfasernas inflytande på människornas liv bör inte få hindra en seriös vetenskaplig forskning på området. Den kan komma att ge häpnadsväckande resultat – kanske är det inte alls fråga om något enkelt orsakssamband och direkt inflytande: det kan lika gärna röra sig om bakomliggande, gemensamma rytmiska faktorer. Hur som helst finns det all anledning tro att grundliga forskningsinsatser kan leda till värdefulla och praktiskt användbara resultat.

Teosofi, en tidlös livsfilosofi

Tidskriften

TEOSOFISKT FORUM

4 nr/år 30:-, lösnr. 8:-

Adress: Åvångsgatan 13, 253 71 Helsingborg
Beställes enklast genom bankgiro 300-2383 eller
postgiro 250765-5.

Häftena innehåller många verkligt intressanta artiklar bl. a.

- Pythagoras, bärare av den Urgamla Visdomen
- Kristus-legenden
- Herrens bön: "Fader Vår"
- Den egyptiska legenden om Osiris
- Mozarts nyckel till Livets Källa
- Medvetande och Intuition
- Quetzalcoatl, Ormens Son
- Stonehenge, ett forntidstempel
- Apollonius av Tyana
- Ungdomen söker en vidare horisont
- Jungfrufödelsen
- Balzac

Teosofiska Samfundet Pasadena

Sveavägen 45, 111 34 Stockholm

Kontakt

70-årig dam söker själsfrände med humor och livsglädje. Någon som lidit mycket på jorden, men som inte blivit förbittrad utan förbättrad av lidandet. Någon som kommit igenom och upptäckt att först i mörkret syns stjärnorna. Svar till "Natur och djur", Sökaren f.v.b.

Svensk grabb, 35 år, gott utseende, välvårdad, öm, okomplicerad. Intresserad av vedaskrifterna, meditation, sundhetslära etc. Har ej bil. Är harmonisk och har positivt tänkande. Söker passande flicka för harmoni och livsglädje. Svar till "Lika barn", Sökaren f.v.b.

Pris för kontaktannonser: 40 öre per ord + 4:- i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 10:-. Moms inräknad.

Gåvor

Bengt Wejnebring, Älvsjö, 24:- Thomas Andersson, Oviken, 24:-, Greger Lindell, Uddevalla, 24:-, Sten Rehn, Klippan, 4:-, Ilge Bosch-Willebrand, Torsås, 4:-, Gerhard Ljunggren, Huddinge, 24:-, Anna Högstedt, Borgholm, 17:-, Carl-Erik Landegren, Halmstad, 30:-, Carl Bährne, Vällingby, 24:-, Summa kronor 175:- Hjärtligt tack!

Red.

Allt fler läser

Utan gräns

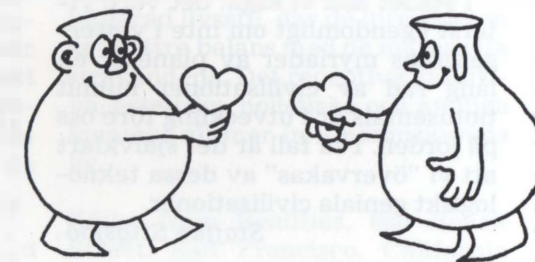
– Vackert illustrerad livsåskådningstidskrift med en mångfald artiklar i väsentliga ämnen.

Ur innehållet i nr 3:

- ☐ Vid dödens port. En unik skildring av övergången till nästa livsplan.
- ☐ Kosmisk födelse. Ett bestickande bildbudskap av Gert Kaffa.
- ☐ Horoskopet – nyckeln till ditt liv. Anders Ekström förklarar.
- ☐ Ludvig Jönsson: Samarbete kyrka, astrologi, spiritualism?
- ☐ Ulla Sallert: Om kost och fasta. Astrologins värde.
- ☐ Spiritualismen = framtidshopet? Vad en dansk läkare tror.
- ☐ När jag mötte Mästaren. Ljusmirakel i Stockholm. Tre möten med det okända. – Och mycket mer...

UTAN GRÄNS, ett bra komplement till SÖKAREN! Pren. till årets slut, 4 nr., 32 kr. Enbart nr. 3 (innehåll se ovan) 11:50 inkl. porto.

UTAN GRÄNS, Box 89, 285 00 Markaryd. Postgiro 69 05 43 - 4.

UPPTÄCK DEN INRE OCH YTTRE LIVSDRÖMMEN

genom

TEACHING MED AMBRES

även

DRÖMSEMINARIUM

INTRODUKTION TILL CHAKRASYSTEMET MED TURID OCH STURE JOHANSSON

Vik ett veckoslut i natursköna NYSKOGA

Upplysningar lämnas av:

Solveig Frostegren Västerboa gästhem

Adr.: Pl. 7612, 685 00 Torsby. Tel. 0560/330 54.

Besöken från världsrymden

Edward Ruppelt var första chef för det amerikanska flygvapnets UFO-undersökningsprogram "Blue Book". Han skriver i sin bok "Report on unidentified flying objects" att tefats-besöken *inte kan förnekas*! Han berättar bl.a. om radarvisuella fall. Ett av dessa inträffade 1953 vid Rapid City. Observatörer såg på radar och visuellt ett okänt föremål som iaktogs av ett flygplan – så snart flygplanet kom ca en halv mil från föremålet, satte detta högsta fart och försvann. Ruppelt anser detta fall oförklarad. Iakttagelsen pågick i ca fyra timmar. Ruppelt återger bl.a. också ett annat "radarvisuellt" fall som inträffade i Michigan den 29 juli 1952. Piloten Guy Sorenson iakttog då ett UFO som samtidigt sågs på markradar.

Det mest kända radarvisuella fallet inträffade över Washington i juli 1952. Under två dagar sågs en vertabel luftcirkus på radar och av vittnen visuellt. Man skickade upp flygplan för att om möjligt på nära håll kunna bevittna vad som hände. När flygplanen närmade sig, avlägsnade sig "tefaten". Så snart fältet var fritt, återvände emellertid de främmande besökarna. I augusti samma år sågs över Washington 68 föremål på himlarummet, både visuellt och på radar. Air Force förklarade observationerna som "temperaturinversioner", dvs som resultat av ett fenomen som uppträder då kalla och varma luftlager "kolliderar". Edward Ruppelt anser att denna förklaring knappast håller. Han menar att iakttagelserna inte kan förklaras så enkelt. Under samma sommar förekom många

väderlekslägen då temperaturinversioner ägde rum – men i samband med dessa kunde inga UFO-observationer göras. Så: temperaturinversioner ger inte alltid upphov till observationer av UFO. Gör det det *någonsin*?

Även den sk Condon-kommittén, en statlig amerikansk UFO-undersökningskommission, lägger i sin rapport fram en rad liknande fall, dock utan att ta positiv ställning till fenomenet.

Bland alla dokumenterade fall av UFO-observationer torde den samtidiga iakttagelsen av ett okänt flygande föremål på radar (ofta på flera radarskärmar samtidigt) och av blotta ögat höra till de mest anmärkningsvärda belägen för att vi besöks av intelligenser från rymden.

Med dagens allt mer utvecklade teknik torde möjligheten öka att vi får allt fler obestridda dokumentationer för de främmande rymdskeppens existens.

Om meteorologer och astronomer förbehållslöst iakttar möjliga rymdfenomen, kommer med stor säkerhet allt fler spännande UFO-dokumentationer att kunna offentliggöras. De flygande tefaten hör definitivt inte till samma klass som spöken, huldror och troll!

I stället kan vi säga: det vore ytterst egendomligt om inte i vintergatornas myriader av planeter en lång rad av civilisationer hunnit tiotusentals år i utveckling före oss på jorden. I så fall är det självklart att vi "övervakas" av dessa teknologiskt geniala civilisationer.

Staffan Stigsjö.

Kontakt

Svensk tjej, 19 år, intresserad av parapsykologi, UFO, livsåskådningsfrågor, meditation, litteratur och konst önskar brevkontakt med likasinnad från 19 år. Svar till "Gunilla", Sökaren f v b.

Önskar få kontakt med någon som har gamla Sökaren att sälja. Svar till "Nyfiken grön", Sökaren f v b.

Ungd. kvinna, 60, i Stockholmstrakten önskar både kvinnliga och manliga vänner m. stil och en positiv inställning till tillvaron, humor och förmåga att lyssna. Jag älskar psykologi, TM, konst, naturen, att dansa, skratta, sjunga likaväl som djuplodande diskussioner, att skriva m. m. Ev. kunde en träff med samtliga brevskrivare ordnas. Svar till "Outsider", Sökaren f v b.

Personer bosatta inom Stor-Helsingfors intresserade av Bhagavad-Gita, Paul Brunton, mentalism och/eller Kirlian-fotografering bedes kontakta Torbjörn Gustafsson, Jussarögränd 3.B.19, SF-00840 Helsingfors 84.

Om du tror att människans strävan (och mål) måste vara rättvisa och frihet, att endast okunnigheten om världen och oss själva står i vägen, och utifrån en sådan livssyn – med dina idéer – med mig/oss vill bidra till att från någon bra plats i Norrland forma idéer för att på hel- eller deltid försöka praktiskt visa en väg till ett rikligare och förnuftigare samhälle, skriv då till ÅSS ÄNN, Ale 5121, 950 90 Luleå.

Pris för kontaktannonser: 40 öre per ord + 4: – i eftersändningsavgift, dock tillsammans minst 10: –. Moms inräknad.

De inre styrda

Forts

amerikanerna tillhör denna människotyp, som ökar kraftigt.

De samhällsmedvetna av de inre styrda människorna är genomsyrade av en filosofi enligt vilken jorden är "rymdskeppet jorden". De vill leva "ett enkelt liv", småskaligt, ansvarsfullt i små självförsörjande lokalsamhällen och ekologiskt riktigt. De har stort intresse för "personlig växt" och för andliga strävanden. Många av dem är unga, men alla åldersgrupper är väl representerade, 6 procent (9 miljoner) av USAs vuxna befolkning tillhör denna typ, som troligen kommer att öka kraftigt.

Till sist finns de integrerade av de inre styrda människorna. De kan leva i enlighet med en inre känsla för vad som är ett bra liv att leva. De är förverkligade, fria, balanserade. De är i psykologiskt avseende mogna och helt säkra på vad de tycker om. De gör vad de själva vill och bryr sig inte mycket om vad andra tycker. De har ett globalt perspektiv, är välinformerade och ekologiskt vakna. De flesta har god utbildning, och många har goda eller utmärkta inkomster, många är i ledande ställning. Många är relativt unga människor som tidigt funnit sig själva i livet, andra är medelålders eller äldre, som har "lyckats i livet" – om man talar i världsliga termer – men nu söker andra livsvägar. Människor av denna typ är sällsynta, och kommer kanske att så förbli. Uppskattningsvis 2 procent (3 miljoner) av dagens vuxna amerikanska befolkning tillhör de integrerade.

1977 uppskattade forskaren Arnold Mitchell de inre styrda till 12 pro-

cent av den vuxna befolkningen och förutspådde att deras antal skulle komma att fördubblas under de kommande tio åren.

Det håller på att ske förändringar i värderingar och livsstil i USA. Intresset för att följa sitt eget inre ökar hos människorna. Detta är – menar artikelförfattarna Marie Spengler och Brian Van der Horst – en reaktion mot det tidigare dominerande sättet att leva.

Den industriella eran har kännetecknats av människans ökade heravälde över naturen och har haft en livsstil med sträng individualism, konkurrens, materialism och tillväxt. Detta har varit en naturlig livsstil under en tid när människan kämpat för att höja sin materiella standard och få mer fritid. Men numer ställs vi inför följderna av denna livsstil: sinande resurser, förstoring av naturen och fientlighet mot Amerika i andra delar av världen. Hos många uppkommer då en önskan om ett nytt sätt att leva.

Många har också upplevt "överflödets fattigdom", en tomhet i rikedom, som kommer av att man lagt tyngdpunkten på att ha i stället för på att vara.

Opinionsundersökningar visar att "den amerikanska drömmen" håller på att förändras. Människorna börjar vända sig från konsumtions-samhällets ytterligheter och söka andra värden. De vill ha en mer balanserad livsstil, där de inre kraven är i bättre balans med de materiella strävandena. Det receptiva, intuitiva, estetiska, holistiska och andliga kommer alltmer in i människornas liv.

Källa: New Realities, 680 Beach Street, San Francisco, California 94109, USA.

Horoskop

Nativitetshoroskop upprättas och tolkas, 200 kronor. Sänd uppgift om datum, klockslag och plats för födelsen.

Stefan Stenudd
Box 3042
136 03 Handen

För och mot TM

De två böcker om TM (Transcendental Meditation), som jag fått till uppgift att anmäla, ger i stort sett samma information men har diametralt motsatta vinklingar och värderingar. Själva kan jag inte identifiera mig med vare sig den ena eller den andra framställningen utan menar att det måste finnas någon plats mellan de båda stolarna att sitta på.

Den ena boken heter *Friheten är din – Medvetandeutveckling och samhälle – Transcendental Meditation* (Askild & Känekull 1979). Författaren, Claes Appelkvist, presenteras som "guvernör" i TM och under några år på 70-talet Maharishi sekreterare.

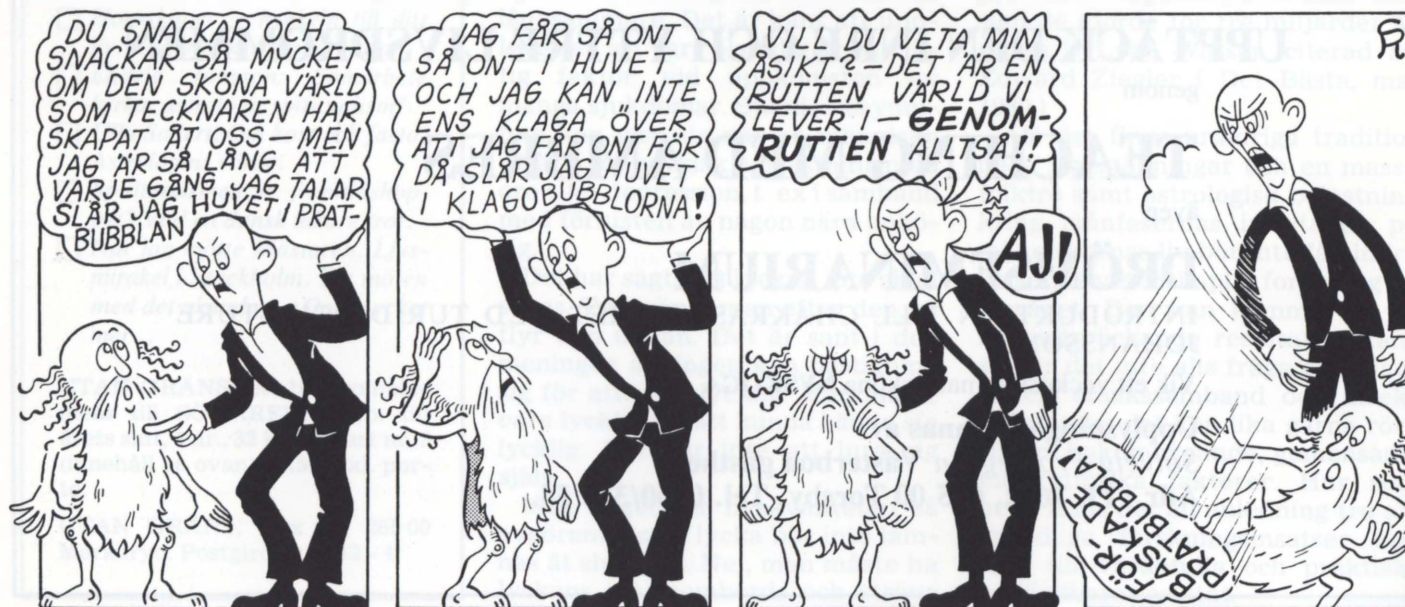
"Motboken" är skriven av två unga Lunda-teologer, Rune W. Dahlén och Hans Å. Pettersson, och heter *Sanningen om TM* (Den kristna bokringen 1981).

Bägge böckerna är grundliga och vederhäftiga. Appelkvist skriver om TM med djupt inre engagemang och efter långvarig TM-utbildning. Dahlén och Pettersson betraktar TM utifrån men ger noggrann dokumentation om varifrån de hämtat sina uppgifter: ibland från TM-litteratur (dock inte Appelkvists bok), ibland från samtal både med TM-lärare och med TM-kritiker. Det är inte i någon av böckerna fråga om den enkla vulgärpropaganda som man ofta finner både för och mot TM.

Dahlén och Pettersson skriver ur kristen synvinkel, och ett huvudintresse för dem är att varna kristna människor för att befatta sig med TM. De menar till och med till bönen mot TM. TM är enligt dem ingen ofarlig teknik för inre samling och avspänning utan en form av med kristen tro oförenlig hinduism. Mantrat, som är en viktig del av TM-metoden, är inte något innehållslöst hjälpmedel utan innebär ett anrop av hindugudar, även när den som använder det inte förstår det. Och hindugudarna ses som onda, demoniska andemakter.

För Appelkvist innebär en sådan syn på TM ett utslag av dogmatism och fanatism. Han kan inte förneka, att Veda-litteraturen är den stora auktoriteten för TM:s grundare och ledare, Maharishi Mahesh Yogi, och att Maharishi anser sig föra vidare Veda-traditionen, sådan Shankara uppfattade den på 800-talet e Kr. Men enligt Appelkvist är det mera fråga om vetenskap än religion, och han anknyter Shankaras tankar främst till nutida vetenskap, i synnerhet fysiken med dess tal om vakuumtillstånd och termodynamik. Ett kapitel, kallat "TM

Profeten

Av Sven Rosén

LIBRA

Tidskrift i Astrologi

Utkommer med 4 nr. per år.

Prenumeration 1981 80:–

Lösnummer 25:–

Betalning i förskott till postgiro 93 24 56-7

Astrologiska Institutet

Per Dahlin

Svedjärvsvägen 72 B

792 00 MORA

Tel. 0250/147 04

– vetenskap eller religion?” avslutar Appelkvist så: ”En vetenskaplig religion, som i motsats till andra religiösa trosformer ger direkt mätbara objektiva resultat för individen och samhället, är unik såsom religion”. TM företräder ett vetande, inom vilket olika religiösa traditioner kan få plats.

Dahlén-Pettersson menar att just ett sådant betraktelsesätt är kännetecknande för hinduismen som religion: ”När man säger att TM inte är en religion, utgår man alltså i själva verket från ett religiöst synsätt, närmare bestämt ett hinduiskt.” (sid 72).

”Friheten är din” heter Appelkvists bok, och författaren menar, att den kunskap som TM öppnar vägen för, ger verklig frihet. Den friheten är ingen egoistisk frihet utan en frihet som leder till enhet med naturen och som skapar ideala samhällsmedborgare. Trots allt elände som finns i världen menar Appelkvist att vi är på väg till idealsamhället. Maharishi invigde 1975 ”Gryningen till Upplysningens Tidsålder”, och Appelkvist förmedlar rapporter om påtagliga förbättringar i städer, där minst 1% av invånarna börjat öva TM (Maharishi-effekten).

Appelkvist anknyter inte ofta till Bibeln, men det är för den något bibelkunnige påfallande hur likt ordvalet ofta är. Bibeln talar om ett Guds rike av fred och rättvisa på jorden. Den talar om hur Jesus förde detta rike till jorden. Den berättar om hur Jesus sade att han gav sina lärjungar verklig frihet. ”Jag är vägen, sanningen och livet” sade Jesus. ”Mig är given all makt i himmelen och på jorden” sade han också. Orden uttrycker samma måttlösa anspråk som Maharishi och TM för fram. Ur den synvinkeln måste TM betraktas som religion, att den som går in under Jesu totala anspråk inte samtidigt kan acceptera TM:s anspråk att lösa alla problem.

Men är det inte möjligt att i större utsträckning än Dahlén-Pettersson gör finna något gott i TM utan att behöva acceptera den som en total livssyn?

Mig förefaller Dahlén-Pettersson dra gränsen mellan kristen tro och indisk meditationstradition alldeles för skarpt. Den indiska traditionen talar om att med meditationens hjälp finna Gud i vårt inre, något som Dahlén-Pettersson avvisar som helt oförenligt med kristen tro. Men Bibeln talar om hur Guds rike finns i vårt inre och uppmanar till tyst, inre bön (=meditation). Maningarna att söka sig in i sitt inre och där uppleva Gud har i kristen tradition främst följts av mystikerna. Om man följer Dahlén-Petterssons tankar måste all kristen mystik avvisas som icke-kristen. I vår tid pågår på många håll en dialog mellan kristna å ena sidan, hinduer och buddhister å andra sidan, där de stora likheterna mellan vad kristna mystiker, såsom Mäster Eckhart och Johannes av Korset, sagt och vad hinduiska och buddhistiska lärare yttrat, ofta påtalas.

För min del menar jag att mötet med österländska icke-kristna traditioner, sådana som TM företräder, kan hjälpa en försvagad och villrådig västerländsk kristenhet att finna vägen till glömda källsprång i den egna traditionen.

Sten Rodhe

Meditation som initiatisk övning

Karlfried Dürckheim är en av zen-meditationens stora pionjärer i Europa. Han föddes i Sydtyskland, nära München, 1896. Efter att som officer ha deltagit i första världskriget blev han psykolog och så småningom professor i Kiel. Under nazi-tiden sändes han till Japan, där han lärde sig zen. Sedan han efter andra världskriget återvänt till Tyskland, grundade han 1948 ett centrum för ”existentiell psykologi” och ”initiatisk terapi” i byn Rütte i Schwarzwald. I Dürckheims ”initiatiska terapi” förenas djuppsykologi med kristen mystik och med buddhistisk zen. Den djupa upplevelse, som meditation kan leda fram till, tolkas av den kristne som gudsupplevelse, men kan av andra uttryckas annorlunda. Dürckheim talar själv helst om ett ”genombrott till väsendet”. ”Väsendet” är transcendent, bortom sinnevärlden, men kan upplevas immanent, i denna världen, i vårt inre. I många böcker har Dürckheim varierat sitt tema. På svenska föreligger nu första hälften av boken ”Meditation – wozu und wie”, som kom 1976. Det är den del som behandlar meditationens ”wozu” (varför, i vilket syfte). På svenska har den fått titeln *Meditera – en väg till förvandling* (Proprius). Originalbokens andra, mer praktikinriktade del, om meditationens ”wie” (hur) utlovas komma senare. Det är bra att något av Dürckheim nu finns tillgängligt på svenska. Översättarna har klokt nog behandlat hans rätt tunga, abstrakta språk ganska fritt. Till hjälp för förståelsen har en av dem också utarbetat ordförklaringar. Där förklaras ”initiation” så: ”Uppvaknande till medvetande om det transcendent i människan, det som han kallar människans väsen: 'Initiare betyder att öppna dörren till det fördolda. Det fördolda, det är vi själva i vårt innersta Väsen'.”

Sten Rodhe

Zen

Till stor glädje för alla som de senaste åren förgäves sökt *Zen – en zenbuddhistisk antologi*, i översättning och urval av Elin Lagerkvist, på antikvariaten, har denna bok nu utkommit i en andra upplaga (Natur och Kultur, serien Österländska urkunder).

Ordet Zen kommer från det kinesiska Ch'an, som i sin tur kan härledas till sanskritordet Dhyana, vilket har översatts med meditation eller kontemplation. Det syftar på det upphöjda medvetandetillstånd där människan upplever en förening med den högsta verkligheten. Zen skiljer sig från många andra kontemplativa religiösa skolor därigenom att den hävdar att det inte är nödvändigt att sitta försjunken i inåtvänd betraktelse för att uppnå detta tillstånd. Det kan mycket väl förverkligas under utåtvänd verksamhet. Den transcendentala verkligheten finns i botten av såväl människans väsen som världen. Det viktiga är inte om man sitter i still-

het eller är verksam, utan att man uppnår en så stor koncentration att man kan genomskåda alla former och nå ned till tillvarons formlösa grundval.

Zen kom till Japan från södra Kina. De första Zen-sekternas grundades i Japan under Kamakuratiden (1185-1333). Zen sägs ha instiftats av Gotama Buddha en dag när han befann sig på Den heliga Gamens berg tillsammans med sina lärjungar. I stället för att, som han brukade, undervisa genom tal förblev den store läraren vid detta tillfälle tyst. Han lyfte bara upp några blommor, som han höll i handen inför de församlade. Ingen av dem förstod vad han menade utom hans älsklingslärjunge, den gamle Mahakashyapa. Denne log stilla mot Mästaren för att visa att han hade förstått hans tysta undervisning. Då Buddha såg hans leende, förklarade han med djupt allvar: ”Jag äger den kostbaraste andliga och översinnliga skatt, vilken jag i detta ögonblick överlåter till dig, ärevärdige Mahakashyapa!”

Det är svårt, ja rent av omöjligt, att beskriva zentraditionen på sedvanligt sätt genom att redogöra för ett system av dogmer och övningar. Det tillstånd som är Zen, går inte att beskriva. Det kan inte fattas utifrån intellektets eller personlighetens begränsade ståndpunkt. Man närmar sig det genom att avklädas sina förutfattade meningar, inte genom att skaffa sig nya. Zen har blicken så oavvänt riktad mot den formlösa verkligheten att den sällan känns vid några dogmer. Vad övningarna och teknikerna att nå målet beträffar, uppfins de av zenmästaren i det ögonblick eleven står framför honom och är skraddarsydd för dennes individuella behov och den givna situationen. De kan inte dupliceras utan att bli något annat än de en gång var och förlora sin stora verkningskraft.

När den sjätte patriarken Hui-Neng tillfrågades om den undervisning han mottagit från sin lärare Hung-Jen, svarade han: ”Min mästare hade inte någon särskild intruktion att ge, han helt enkelt höll fast vid nödvändigheten av att vi ser in i vår egen natur genom våra egna ansträngningar. Han hade ingenting med meditation eller frigörelse att göra. Ty allt som kan nämnas leder till dualism, och buddhismen är inte dualistisk. Att fatta denna trons icke-tvåfald är Zens mål. Buddhanaturen som vi alla äger, och sökandet in i den, vilket utgör Zen, går inte att dela upp i sådana motsatser som gott och ont, evigt och timligt, materiellt och andligt. Att se dualism i livet kommer av tankens förvirring. Den vise, den upplyste, ser in i tingens verklighet, obunden av vilseledande begrepp.”

Att se in i sin egen natur är inte så lätt som det kanske kan förefalla. Det är det slutliga steget på sökandets väg och kan ha föregåtts av ett långt livs (eller flera livs) andliga bemödanden. En vanlig människa som försöker ”se in i sin natur” finner bara en härva av tankar och känslor. Hon måste öva upp sin koncentrationsförmåga, skärpa sin uppmärksamhet tills hon kan tränga igenom allt detta och se vad som finns bortom det. Hon måste lära sig genomskåda alla former och tränga ned till det formlösa

medvetandet för att lära känna sin sanna natur.

I vår kultur saknar man ett begrepp för formlöst, rent medvetande. Många moderna psykologer och filosofer anser att medvetande inte är möjligt utan tankeinhåll. Detta skulle bestridas av de stora Zen-mästarna liksom även av företrädarna för Advaita Vedantatraditionen inom hinduismen. Att se in i sin natur betyder just att se in i det formlösa icke-dualistiska medvetande som utgör skapelsens grundval.

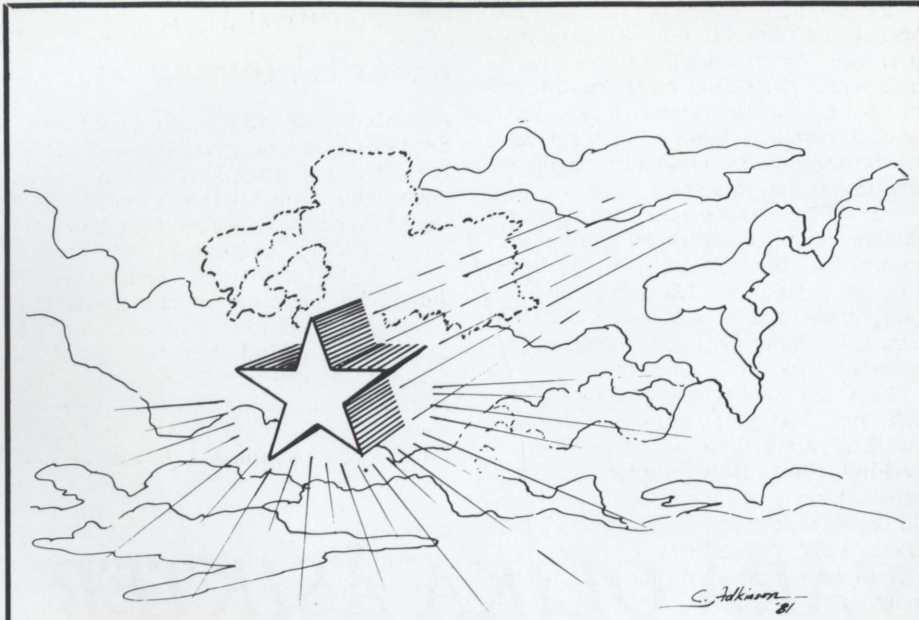
I ”Ur Huang-Po's undervisning” som är ett av denna boks förnämsta avsnitt beskrivs detta medvetande av mästaren Huang-Po:

”Medvetandet är likt den tomma rymden, i vilken det inte finns någon förvirring eller något ont, det är som när solen kretsar genom rymden och lyser på världens fyra hörn. Ty när solen stiger och lyser upp hela jorden, ökar inte rymdens glans, och när solen sjunker och mörker råder över jorden, mörknar inte rymden. Fenomenen ljus och mörker driver ut varandra och segrar växelvis, men rymdens natur förblir oförändrad. Så är det med Buddhas och de förnämmande varelsers Medvetande. Om ni ser Buddha som ren, klar eller upplyst och de förnämmande varelserna som orena, mörka och dödliga, skall dessa föreställningar som kommer av förkärlek för form, hålla er borta från den högsta kunskapen, även efter lika många evigheter som det finns sandkorn i Ganges. Det finns bara Det Enda Medvetandet och inte ett stoffkorn av någonting annat att gripa tag i, ty detta Medvetande är Buddha. Om ni, Vägens lärjungar, inte vaknar till denna medvetandekärna, fördunklar ni Medvetandet med begreppsbyggande tankar, ni kommer att söka Buddha utanför er själva och ni förblir fästa vid former, fromma övningar och så vidare, vilka alla är fördärliga och inte alls vägen till högsta kunskap.”

Detta är en innehållsrik antologi, där många infallsvinklar ges till Zen. Elin Lagerkvist har hämtat ett flertal utdrag ur arbeten av D.T. Suzuki, vår tids största auktoritet på Zenbuddhismen. Han förklarar zentraditionen, för västerlänningar svårförståeliga, Koan-system och kastar ljus över vad Satori eller upplysning är. Han inviger läsaren i teaceremonins mysterier och ger en kortfattad skiss av No-spelet Yama-uba. Visste ni att kärlekens väsen bäst förkroppsligas i en gammal hårt arbetande gummas gestalt? Hon ser sliten ut, hennes ansikte är fullt med rynkor som hon fått av omsorger om andra, hennes hår är vitt. Hon har så många svårigheter att reda ut. Hennes liv är en kedja av mödor, som hon dock gärna underkastar sig. Hon vandrar från den ena ändan av världen till den andra, får ingen vila, intet andrum, ingen vederkvickelse. Välsignelse följer i hennes spår.

Till sist, ett tack till Elin Lagerkvist för den fina översättningen och det vackra, genomlysta språk på vilket hon förmedlat alla dessa visdomsskatter. Hennes överskådliga informativa inledning ökar också bokens värde för läsare som inte är insatta i buddhismen.

Anna C. Bornstein

Försumma aldrig att tacka för allt som gives dig, tacka för varje läxa du får lära dig, hur svår den än kan vara; inse att bara det allra bästa kan komma därav att varje svårighet bara är ett steg på vägen. Det finns viktiga lärdomar som man måste tillägna sig och ju snabbare du lär dig dem, desto bättre är det.

Försök inte dra dig undan dem eller slingra dig förbi dem utan ta dem för vad de är gå dem till mötes öppet och rakt på sak.

Övervinn svårigheterna och gör det fort det är viktigt att man skyndar sig att övervinna saker, det är så mycket som väntar på att bli uppenbarat för dem som kan övervinna.

Bli inte som en grammofonskiva som har hakat upp sig och kör runt i samma spår upprepar samma gamla misstag om och om igen.

Det är inte alls nödvändigt. Det är din sak att göra något åt det, ingen annan kan göra det åt dig.

Den dag du verkligen vill förändra dig kan du göra det. Den dag du vill bli annorlunda och leva ett segerrikt liv så behöver du bara bestämma dig för att göra det och då kommer du också att göra det. Börja nu med detsamma se allting från den bästa sidan och gläd dig i livet så som man ska glädja sig.

Ur "Footprints on the Path" av Eileen Caddy
Övers. Maria Adkinson. Ill. Charles Adkinson
Reprinted by permission of the Findhorn Foundation

Inga-Lill Thorsén: <i>Rebirthing</i>	2
Asa Freij: <i>Jan Grönholm</i>	6
<i>De inre styrda</i>	9
Björn Vilson: <i>Människans kärna är Gud</i>	10
Bertil Falk: <i>Världsmedborgartanken lever</i>	12
<i>"Guds bud" och moderna tider</i>	14
Nils Wiklund: <i>Hansels upptäckter</i>	16
Birgitta Fries-Ossiann: <i>Livet - en resa till oss själva</i>	21
Margareta Sundgren-Danell: <i>Reinkarnationsterapi</i>	22
Per Sellmann: <i>East & West</i>	25
Asa Freij: <i>Marja Entrich</i>	26
Bertil Nilsson: <i>Varför lyssnar vi på "det är omöjligt"-experter?</i>	28
Rolf Ejvegård: <i>Människans tillblivelse</i>	33
Obrad Doncic o Bertil Nilsson: <i>Månens påverkan på människor</i>	34
Religiös "avprogrammering" beröms	38
"Avprogrammering" försvaras i Sverige!	39

VÅRA OLIKA ÅSIKTER

Man bör akta sig för att tro att ens egna åsikter skall ses som förebildliga. Ändå har vi väl den tendensen litet till mans. Vi tycker att det är rätt att tycka så som vi tycker; som vi ser en sak, sådan är den. Jag måste erkänna att jag också lutar åt det synsättet. Jag menar att jag har rätt och att de som tycker på annat sätt har fel. Men samtidigt förstår jag ju att mitt sätt att uppfatta en sak inte är det enda som finns och att det kan finnas goda skäl för andra meningar.

Jag läser en bok och upplever den som dålig. Jag säger till mig själv: Detta är en dålig bok. Men så får jag höra av en annan person att den boken var det en stor upplevelse att läsa. Då tar jag itu med boken än en gång för att försöka upptäcka dess förtjänster - men misslyckas. Men min vän är glad åt den boken. Boken passade alltså inte mig, den fängslade mig inte, gjorde mig inte rikare, inte klokare, bara litet trötta på allt vad litteratur heter. Men den passade min vän.

Det är bara att erkänna att objektiva omdömen om litteratur inte finns - lika litet som om konst. Författare befinner sig, liksom läsare, på olika kunskapsnivåer och har olika livserfarenheter; bakgrunden är olika, tänkesättet är olika. Jag har läst många författare som jag uppfattat som övervärderade - och många obeaktade som

gett mig starka upplevelser. Var och en upplever en text med sin egen personlighet. Man tolkar det lästa snarare än låter intellektet sakligt registrera innebörden. Man lever sig in i det som texten handlar om, visualiserar ett skeende, skapar en egen inre värld av det. Men den världen ser olika ut hos olika läsare.

Och i själva verket läser man säl- lan en text noga mening för mening, ord för ord och gör sig en riktig bild av det lästa. Nej, man läser snabbt, glider förbi mycket men påverkas av vissastycken i texten. Det mesta glömmar man.

Man kan inte säga att författare X är bättre än författare Y, endast att X har anseende, bland en grupp kritiker vilka betraktas som ledande, att vara bättre än Y.

Normalvärderingar inom kultu- rens område är konservativa. En typ av litteratur etc. får anseende och igenkänns som god litteratur av försigkomma kulturkonsumenter. Men det annorlunda, med dess an- norlunda kvaliteter, erkänns inte så lätt som bra, utan blir förbisett, kanske föraktat. Det nya och verk- ligt betydelsefulla kan klassas som medelmåttigt om det inte liknar det som hittills betecknats som utsökt. Nyskaparna, pionjärerna förbises, medan eftersägarna och tillhörarna betecknas som kulturpersonligheter.

Att uppfatta det inre värdet i det nya är inte lätt; för det fordras ett fritänkande, omtänkande som många människor inte förmår.

Dock, till all lycka, det som verk- ligen har ett gott värde, får ofta sitt erkännande till slut. Någon/några upptäcker kvaliteterna och öppnar andras ögon. Det finns många ex- empel på det. SM

För att klara den just nu an- strängda ekonomin ger vi ut ett dubbelnummer, 7-8, på 48 sidor, vilket innebär nödvändiga be- sparingar. Pengarna räcker helt enkelt bara till nio tidningar i år Red. beklagar.

SÖKAREN

Oberoende tidskrift för
livsåskådningsfrågor

Redaktör och ansv. utgivare:
Sven Magnusson

Adress:
Box 3063, 103 61 Stockholm 3

Telefon: 08 -69 60 27

Prenumerationspris:
Helår (10 nr) 86: -
Halvår 45: -

Postgiro: 70 60 47 - 8

Bankgiro: 372-8128

Annonspriser: (moms tillkom-
mer):
Helsida 1.000: -, halvsida
600: -, småannonser 20: - per
spalt-cm, men minst 60: -.

Tryckt hos Smålandspostens
Boktr. AB 1981

ISSN 0038-0504